

Slutevaluering

Projekt Efterværn - Tilbage til fremtiden

Evaluering af 'Projekt Efterværn – Tilbage til fremtiden'

Indhold

1. Resumé	6
2. Indledning	8
3. Formål med evalueringen	9
4. Evalueringens kontekst: Efterværn til tidligere anbragte unge	9
4.1 Baggrunden for projektet	9
4.2 Efterværnspuljen: Projekt Efterværn	10
5. Beskrivelse af indsatsen	11
5.1 Projektstruktur	11
5.2 Projektets tidslinje	12
5.3 De metodiske elementer	15
5.4 Den narrative teori omsat til pædagogisk praksis	17
5.4.1 Mødet med de unge i <i>systemet</i>	17
5.4.2 Den narrative teori i pædagogisk praksis	18
5.4.3 En dagligdag	21
6. Metodiske overvejelser og populationen i evalueringen	23
6.1 Populationen repræsenteret i undersøgelsen	23
6.1.1 Unge	23
6.1.2 Frivillige	24
6.1.3 Medarbejdere	25
6.2 De anvendte dataindsamlingsmetoder	25
6.2.1 Bacheloropgaver fra socialrådgiveruddannelsen	26
6.2.2 Spørgeskema	26
6.2.3 Status-updates	27
6.2.4 Kvantitative dataregistreringer	28
7. RESULTATER AF EVALUERINGEN	29
7.1 Målsætninger	29
7.2 Den generelle opfattelse af projektet	30
7.2.1 De unge	30
7.2.2 Medarbejderne	34

7.3 Mål 1: Selvstændiggørelse og af-institutionalisering	38
7.3.1 Delmål	38
7.3.2 Kontaktpersonsordning.....	38
7.3.3 Fællesarrangementer med fokus på praktiske færdigheder	38
7.3.4 De unge ved udskrivelse af Projekt Efterværn	39
7.3.5 Medarbejderne om selvstændiggørelse og afinstitutionalisering	40
7.4 Mål 2: Stabilisering.....	42
7.4.1 Delmål	42
7.4.2 Kontakt mens den unge stadig er i anbringelse	42
7.4.3 Begrænsning af kriminalitet.....	43
7.4.4 De unge om kriminalitet	44
7.4.5 Medarbejderne om kriminalitet	45
7.4.6 De unges overordnede profil	46
7.5 Mål 3: Skabe bedre muligheder for tidligere anbragte unge på følgende områder: 3.1. Uddannelse/beskæftigelse, 3.2. Boligforhold, 3.3. Sociale relationer/netværk, 3.4. Fysisk og psykisk helbred og 3.5. Økonomi	47
7.5.1 Delmål 3.1: Uddannelse/ beskæftigelse	47
7.5.2 De unge om arbejde og uddannelse	47
7.5.3 Medarbejderne om arbejde og uddannelse	49
7.5.4 Delmål 3.2: Boligforhold	51
7.5.5 De unge om deres boligsituation.....	51
7.5.6 Medarbejderne om de unges boligsituation	53
7.5.7 Delmål 3.3: Sociale relationer og netværk.....	55
7.5.8 Fællesarrangementer med socialt fokus.....	55
7.5.9 De unge om fællesarrangementer	55
7.5.10 Medarbejderne om fællesarrangementer	57
7.5.10 De frivillige om fællesarrangementer	58
7.5.12 De unge om venner og netværksdannelse.....	59
7.5.13 Medarbejderne om venner og netværksdannelse	60
7.5.14 Relationen til familie og plejefamilie/ tidligere anbringelsessted	61

7.5.15 Delmål 3.4: Fysisk og psykisk helbred	64
7.5.16 De unge om fysisk og psykisk helbred	64
7.5.17 Medarbejderne om sundhed	67
7.5.18 De unge om misbrug	68
7.5.19 Medarbejderne om misbrug	70
7.5.20 Delmål 3.5: Økonomi	71
7.5.21 De unge om økonomi	72
7.5.22 Medarbejderne om økonomi	74
7.6 Mål 4: Styrke Randers Kommunes samlede efterværnstilbud for tidligere anbragte unge bosat i kommunen. Herunder 4.1 Samarbejdspartnere, 4.2 Sparringspartnere, 4.3 Overblik og 4.4 Vidensdeling	76
7.6.1 Styrkelse af det samlede efterværnstilbud i Randers Kommune	77
7.6.2 Delmål 4.1: Samarbejdspartnere	78
7.6.3 Samarbejde med Randers Kommune og Ungebasen	78
7.6.4 Medarbejderne om projektets relevans for målgruppen	79
7.6.5 Styrke netværket på efterværnsområdet i Randers Kommune	80
7.6.6 Medarbejderne om netværksdannelse og vidensdeling	80
7.6.7 Følgegruppe	81
7.6.8 Delmål 4.2: Sparringspartnere	84
7.6.9 Arrangementer fra SFI/ COWI	84
7.6.10 Efterværnsprojekter	84
7.6.11 Delmål 4.3: Overblik	85
7.6.12 Mulighedskatalog	85
7.6.13 Medarbejderne om mulighedskataloget	85
7.6.14 Delmål 4.4: Vidensindsamling	87
7.6.15 Halvårlige status-updates	87
7.6.16 Ungefølgegruppe	87
7.7 Mål 5: Styrke de unges muligheder for at klare sig selv med mindst muligt støttebehov fra offentlige instanser.	89
7.7.1 Delmål 5.1: Selvværd	89
7.7.2 De unge om selvværd	89

7.7.3 Medarbejderne om selvværd	89
7.8 Mål 6: Skabe grobund for en ændring af lovgivningen, så efterværn i fremtiden bliver en rettighed for tidligere anbragte unge.	91
7.8.1 Delmål 6.1: Evaluerings-og dialogredskab	91
7.8.2 Status-update	91
7.8.3 De unge om status-update	92
7.8.4 Medarbejderne om status-update og statusdokument	92
7.8.5 Status-updaten som dialogredskab	93
7.8.6 Status-updaten som evalueringsredskab	94
7.9 Mål 7: At udvikle, afprøve og forankre en effektiv og helhedsorienteret efterværnsindsats indeholdende nye redskaber og metoder.	96
7.9.1 Delmål 7.1: Konsulentbistand.....	96
7.9.2 Status-updates.....	96
7.9.3 Journalgennemgangsskema	96
7.9.4 Frivillighed	97
7.9.5 De unge om frivillighed.....	98
7.9.6 Medarbejderne om frivillighed	99
7.9.7 De frivillige om frivillighed	100
7.9.8 Leg – dig & mig	101
7.9.9 Superspillet.....	102
7.9.10 De unge om Superspillet	102
7.9.11 Projektmedarbejderne om Superspillet	102
7.10 Mål 8: Implementere og forankre projektet i Randers Kommune	105
8. Hovedresultater og andre perspektiver	106
8.1 Helheden skaber successen.....	108
9. Hvis Projekt Efterværn havde fire år mere, så... ..	109
9.1 Når handleplanerne ikke handler om den unge.....	109
9.2 Tidligt fokus på selvstændiggørelse i plejefamilier og på institutioner.....	109
Bilag 1: Populationsbeskrivelse	111

Populationen "De unge i projektet"	111
Populationen "Medarbejdere i Randers Kommune med relation til projektet"	111
Populationen "De frivillige i projektet"	111
Bilag 2: Spørgeskema 1: Afsluttende evaluering af Projekt Efterværn: De unge	112
Bilag 3: Spørgeskema 2: Afsluttende evaluering af `Projekt Efterværn´: Medarbejdere ...	119
Bilag 4: Spørgeskema 3: Afsluttende evaluering af `Projekt Efterværn: Frivillige	128
Bilag 5: Tjekliste ved indskrivning i Projekt Efterværn	131
Litteratur	133

21/05.2012

Majken Vith Tangkjær

Frank Dam Yde

1. Resumé

Projekt Efterværn har udviklet og afprøvet en narrativt orienteret efterværnsindsats. Den praksis der er udviklet på baggrund af den narrative teori sætter ord på og beskriver klart, hvordan der i det pædagogiske arbejde kontinuerligt holdes fokus på hver enkelte ung og individets selvstændige udvikling. Projektet arbejder målrettet med den unges selvstændighed og identitet. De unge får bl.a. lov til at gøre sig de erfaringer, der hænger sammen med at begå "fejl". Projektet hjælper de unge med at øjne nye muligheder og lader dem udvikle sig gennem de mangeartede perspektiver og historier, som de nye erfaringer giver dem.

Det narrative afsæt hjælper endvidere fagfolk til at på øje på og navigere i de dagsordner, der opstår fra bl.a. professionelle idealer, forskellige faggrupper og politisk regi. Samtidigt hjælper den narrative praksis de unge med at stille spørgsmål ved disse dagsordner. Den narrative praksis hjælper ligeledes fagfolk med at navigere i egne dagsordner, ambitioner og drømme på den unges vegne.

Projektet har skabt gode resultater. I det følgende præsenteres hovedpointerne, for en nærmere beskrivelse henvises til de efterfølgende kapitler.

Der er **overordnet meget stor tilfredshed** med projektet, både blandt unge og medarbejderne i Randers Kommune. Medarbejderne har en klar opfattelse af, at projektet overordnet set er relevant for de unge i målgruppen. Blandt de primære årsager til projektets succes, fremhæves særligt **den narrative metode** samt brugen af **frivillighed, fællesarrangementer** og **kontaktpersonsordningen**, der alle er formet af det narrative menneskesyn. Alle de unge oplever, at kontakten til projektet har haft en positiv indflydelse på deres liv. Særligt kontakten til Frank, Lea og Majken samt samtalerne om håb, drømme og fremtid fremhæves som betydningsfulde for de unge. Endvidere fremhæves **weekendture** samt aktiviteter med **Efterværns Venner** som årsager til projektets succes.

Evalueringens resultater viser mere specifikt, at alle de unge har en uændret eller forbedret profil, hvorfor de kan betragtes som værende **stabile**.

Både de unge og medarbejderne oplever, at projektet har medvirket til at **begrænse de unges kriminelle aktiviteter**, så gennemsnittet er karakteriseret ved: *"Jeg begår ingen kriminalitet."*

Projektet har bidraget til at skabe **bedre boligforhold**: 80 % af de unge, der er udskrevet fra projektet og 87 % af de unge, der er indskrevet i projektet, er etableret i egen bolig.

De unges **uddannelses- og beskæftigelsesmæssige situation** er ligeledes positiv: 60 % af de unge, der er udskrevet fra projektet og 87 % af de unge, der stadig er tilknyttet projektet er under uddannelse eller i selvvalgt beskæftigelse.

Med henblik på de unges økonomiske situation oplever både de unge og medarbejderne, at Projekt Efterværn har været medvirkende til at skabe **stabile økonomiske rammer** for de unge.

De unge og medarbejderne oplever, at projektet har støttet de unge i deres **sociale netværk**. I gennemsnit vurderer de unge, at deres netværk er karakteriseret ved: *"Jeg har en del gode venner og er tilfreds med mine venskaber"*. Oplevelsen blandt de unge og medarbejderne er ligeledes, at projektet har støttet de unge i **kontakten til deres biologiske familie**. I gennemsnit vurderer de unge, at kontakten er karakteriseret ved: *"Jeg har en del kontakt til min nærmeste biologiske familie, og vi har et okay forhold til hinanden"*.

Med hensyn til de **udviklede redskaber**, er der blandt medarbejderne stor tilfredshed med det udviklede **mulighedskatalog**. Tillige fremhæves særligt **status-updaten** som et effektivt og multifunktionelt værktøj. Medarbejderne er modsat ikke tilfredse med **journalgennemgangsskemaet**, hvorfor de færreste anvender det endside kender det.

En stor del af medarbejderne har ikke kendskab til **følgegruppens** virke og flere oplever, at den fungerer mindre tilfredsstillende. Der er ligeledes ikke oprettet en **ungefølgegruppe**, da der var for få unge. De unges medbestemmelse og ejerskab sikres dog gennem kontaktpersonsarbejdet og på fællesarrangementerne, så alle de unge kommer til orde.

Fællesarrangementerne vurderes af både de unge og medarbejderne som værende en stor succes. Tilslutningsprocenten ligger på 78,5 %. De unge oplever, at samværet styrker deres sociale netværk og giver dem et forum, hvor de kan tale om deres oplevelser og følelser med andre tidligere anbragte unge.

2. Indledning

Denne afsluttende evaluering er gennemført på baggrund af tre spørgeskemaundersøgelser¹ med henholdsvis projektets unge, de frivillige samt medarbejdere i Randers Kommune med tilknytning til projektet. Endvidere inddrages kvantitative dataregistreringer foretaget undervejs i projektperioden af projektmedarbejderne samt to bacheloropgaver fra socialrådgiveruddannelsen i Århus omhandlende Projekt Efterværn². Disse data suppleres løbende med kvalitative kommentarer fra spørgeskemaundersøgelsen.

I første del af evalueringen beskrives formålet samt baggrunden for Projekt Efterværn. Herefter beskrives projektet, projektstrukturen og projektets tidslinje samt selve indsatsen; de metodiske elementer og eksempler på hvordan den narrative teori omsættes til pædagogisk praksis i det daglige. Dernæst præsenteres de metodiske overvejelser som projektmedarbejderne har gjort sig i forbindelse med indsamlingen af data samt udarbejdningen af evalueringen. De anvendte dataindsamlingsmetoder beskrives kort og populationen repræsenteret i evalueringen præsenteres.

I anden del af evalueringen vurderes det på baggrund af de indsamlede data, hvorvidt de otte målsætninger og delmål som projektet har opsat, er opnået eller ej. Målsætningerne anvendes som tematisk lanterne for selve evalueringen, hvorfor de enkelte målsætninger fungerer som afsnit. Således evalueres hver enkelt målsætning og dertilhørende succeskriterier løbende. Data fra status-updaten integreres løbende som uddybende materiale på resultaterne af projektets ydelse og metode.

Det vurderes efter hvert mål hvorvidt dette er opnået og de primære årsager til henholdsvis succes eller mangel på samme. Hovedresultaterne er fremhævet sidst i hvert afsnit med en mørkeblå boks.

I de målsætninger der har delmål, vurderes hvert enkelt mål for sig; de primære årsager til succes eller manglende opnåelse af succeskriterierne. Delresultaterne er fremhævet efter hvert delmål med en lyseblå boks.

Hele evalueringen er udarbejdet af medarbejderne i Projekt Efterværn. Vi er dog positioneret forskelligt i afsnittene. Når fx projektets dagligdag beskrives, refereres der til ”vi, os og vores”, hvor der i fx vurderingen af hvorvidt de enkelte målsætninger for projektet er opnået, refereres til ”projektet og medarbejderne”.

---

¹ Spørgeskemaerne er vedlagt som bilag. Når der refereres til fx tabel 2.2, kan den således findes som bilag.

² De to bacheloropgaver er ikke vedlagt, da de studerende ikke ønsker dem offentliggjort. Ved eventuelle spørgsmål kan Projekt Efterværn kontaktes, da vi er i besiddelse af projekterne. De to bacheloropgaver defineres i evalueringen som bacheloropgave A & B.

3. Formål med evalueringen

Evalueringen af Projekt Efterværn– Tilbage til Fremtiden har tre hovedformål:

- Dokumentere forskningsprojektets resultater i forhold til målgruppen; stabilisering, selvstændiggørelse, af-institutionalisering, uddannelse/ beskæftigelse, bolig, økonomi, misbrug, kriminalitet, psykisk og fysisk helbred, netværk.
- Beskrive og vurdere de metoder der er udviklet i forhold til at; *udvikle, afprøve og forankre en effektiv, helhedsorienteret og selvstændiggørende efterværnsindsats for tidligere anbragte unge i aldersgruppen 17½-23 år, bosat i Randers Kommune.*
- Afrapportering til Socialstyrelsen og COWI.

Evalueringens sigte er ikke at generere et repræsentativt materiale omhandlende efterværnsarbejde generelt, men derimod at præsentere et billede af hvilke resultater arbejdet med efterværn kan tilvejebringe, når den overordnede tilgang i både metode og pædagogisk praksis særligt har et narrativt afsæt.

4. Evalueringens kontekst: Efterværn til tidligere anbragte unge

Afsnittet beskriver baggrunden for Projekt Efterværn samt hovedformålet hermed.

4.1 Baggrunden for projektet

‘Projekt Efterværn – Tilbage til fremtiden’ er et fireårigt udviklingsprojekt, som er en del af et større initiativ; ‘Lige Muligheder - Støtte til udsatte børn og unge’, finansieret af Socialministeriet. Projektet blev en økonomisk realitet under satspuljeforhandlingerne 2007-2011, hvor der blev afsat 600 millioner kr.

I sin helhed skal ‘Lige Muligheder’ bidrage med viden om den bedst mulige måde at opnå en effektiv indsats over for børn og unge, der er i risiko for at blive udsatte. Formålet er bl.a. at styrke børnenes og de unges personlige ressourcer, således de bliver i stand til at udnytte samfundets muligheder og skabe sig en god tilværelse med ansvar for eget liv. Initiativet indebærer i alt 39 projekter inden for fem forskellige initiativer, der alle har indsatsen over for udsatte børn og unge som omdrejningspunkt. Heraf omhandler ti projekter puljen; ‘Efterværn til tidligere anbragte unge i alderen 18-23 år’ (Jakobsen, Hammen & Steen 2010).

Efterværn er et tilbud efter Serviceloven, der primært retter sig mod unge, der er eller har været anbragt umiddelbart op til deres fyldte 18. år. Tilbuddet gives, når det vurderes, at det er af væsentlig betydning for de unges behov for støtte, og har til formål at hjælpe de unge til en bedre overgang til voksenlivet. Efterværn kan tilbydes unge i alderen 18-22 år (Jakobsen, Hammen & Steen 2010:7).

Lovgivningsmæssigt har efterværn hjemmel i Servicelovens § 76:

”Kommunalbestyrelsen skal tilbyde hjælp efter stk. 2-5 til unge i alderen fra 18-22 år, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og hvis den unge er indforstået hermed. Hjælpen skal bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse og herunder have fokus på at understøtte den unges beskæftigelse samt øvrige relevante forhold, f.eks. anskaffelse af selvstændig bolig”.

Hensigten med puljen vedrørende efterværn er at etablere forsøgsordninger, hvor tidligere anbragte unge støttes til at håndtere overgangen til voksenlivet. Målsætningen for efterværnsinitiativerne er, at de unge påbegynder eller gennemfører en ungdomsuddannelse eller alternativt opnår stabil tilknytning til arbejdsmarkedet, opnår stabile boligforhold, undgår misbrug, kriminalitet og selvmord, og at de udvikler stabile relationer til familie og netværk (Jakobsen, Hammen & Steen 2010:7). En styrkelse af efterværnet skal give tidligere anbragte unge de samme muligheder for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed som deres jævnaldrende, uagtet deres individuelle vanskeligheder (Ibid.: 13).

4.2 Efterværnspuljen: Projekt Efterværn

Da efterværnspuljen blev udmeldt i 2008, kunne kommunerne søge to projektformer:

1. Afprøvning af tilbud om efterværn til alle unge, der ophører med en anbringelse.
2. Udvikling af nye metoder til efterværn.

Det vægtes således, at midlerne anvendes til dels at sikre alle unge i målgruppen et passende og individuelt efterværnstilbud, dels at der indarbejdes nye metoder i tilbuddet.

Projekt Efterværn i Randers Kommune fik bevilliget begge projektformer og på baggrund heraf har projektets formål inden for det samlede initiativ været som følger:

At udvikle, afprøve og forankre en effektiv, helhedsorienteret og selvstændiggørende efterværnsindsats for tidligere anbragte unge i aldersgruppen 17½-23 år, bosat i Randers Kommune.

Randers Kommune har på baggrund af Projekt Efterværn forpligtet sig til at tilbyde efterværn til alle tidligere anbragte unge på henholdsvis 17½, hvor anbringelsen forventes afsluttet ved det 18. år og unge, hvor anbringelsen ophører senere end det 18. år. De unge visiteres til projektet af familierådgivere i Randers Kommunes Børn og Familieafdeling.

Randers Kommune har ligeledes finansieret en del af midlerne til projektet, idet der ved indskrivningen har medført en aktivitetsbevilling på 1000 kr. pr måned pr. ung. Endvidere har projektets udvikling af nye metoder og værktøjer til organisering og gennemførelse af efterværnsindsatsen, haft til hensigt at styrke Randers Kommunes tilbud om efterværn.

Selve Projekt Efterværn er baseret på relativt få personalemæssige og økonomiske ressourcer, hvilket fra starten af projektperioden har stillet krav til opfindsomhed, effektivitet samt evnen til at tænke udenfor boksen. Projektet måtte opfinde et koncept, der kombinerede evaluerings- og metodeudviklingen med det socialpædagogiske arbejde på en meningsfuld og effektiv vis.

5. Beskrivelse af indsatsen

Følgende afsnit giver et indblik i projektets struktur i kommunalt regi samt et rids over projektets tidslinje. Hernæst præsenteres kort de metodiske elementer som projektet har udviklet, hvorefter projektmedarbejderne eksemplificerer *hvordan* den narrative teori fungerer som retningslinje for projektets pædagogiske arbejde.

5.1 Projektstruktur

Projekt Efterværn er både ledelsesmæssigt og fysisk placeret under Børn & Familieafdelingen i Randers Kommune. Projektet består af en projektkoordinator og en projektmedarbejder, der arbejder ud fra en linje lagt af det øverst besluttende organ; styregruppen. Denne består af ansatte og ledere fra Børn og Familiecenteret: En distriktsleder, en socialfaglig stabsleder, en fagkonsulent på anbringelsesområdet og projektmedarbejderne. Derudover er der tilknyttet en følgegruppe, der er bredt sammensat af interne og eksterne samarbejdspartnere. Følgegruppen er et rådgivende organ i forhold til projektets arbejde.

Projektet er i kommunalt regi placeret under myndighedsområdet, selvom efterværnsindsatsen er en udøvende funktion. Den fysiske placering af kontoret betyder, at de unge løbende møder sagsbehandlere tilfældigt i deres hverdag. Her træffer de unge sagsbehandlerne, uden at mødet nødvendigvis peger på en direkte medarbejder-borger relation, hvilket kan virke befordrende for deres oplevelse af sagsbehandlerne som mennesker (og omvendt) og ikke blot som en del af "systemet".

Endvidere betyder placeringen i den kommunale struktur, at sagsbehandlerne, gennem den daglige kontakt med projektmedarbejderne og de unge, får en meget direkte indsigt i projektets metoder og ydelser. Den daglige kontakt afspejler sig tydeligt i antallet af unge, som sagsbehandlerne visiterer til projektet. Eksempelvis er visitationer fra det familiecenter i Randers hvor projektet fysisk er placeret, tydeligt overrepræsenteret sammenlignet med de to resterende centre³.

---

³ De tre centre blev i marts 2013 slået sammen.

5.2 Projektets tidslinje

Med udgangspunkt i projektets målsætning om udvikling af nye metoder og værktøjer til organisering og gennemførelse af efterværnsindsatsen, er en række konkrete aktiviteter iværksat i løbet af projektperioden. I følgende afsnit opridses hovedaktiviteterne.

Det første projektår indledtes med en planlægningsperiode, hvor en konkret projektplan tog form og en følgegruppe for projektet blev etableret. Ligeledes blev konkrete aktiviteter rettet mod udvikling af metoder og værktøjer til efterværnsindsatsen iværksat. Første fase af projektperioden indledtes med en desktop-analyse, der kortlagde relevante resultater og konklusioner fra tidligere undersøgelser og analyser af området. Kortlægningen havde til hensigt at kvalificere både udformningen af projektets egen metodeudvikling og i sidste ende styrke det samlede tilbud om efterværn.

For at sikre et bredt kendskab til projektets metoder og værktøjer, blev forskellige former for vejledningsmateriale udarbejdet til interne og eksterne samarbejdspartnere:

- **Mulighedskatalog:** Viser mulighederne for de unge indenfor områder som bolig, uddannelse/arbejde/aktivering, fritid, sundhed mm⁴.
- **Visitationsprocedure**
- **Brochurer:** Primært henvendt til professionelle
- **Flyers:** Måltrettet de unge potentielle brugere af projektet
- Kort overordnet **projektbeskrivelse**
- **Journalgennemgang:** En systematisk gennemgang af de unges journaler, hvis formål var at viderebringe viden og skabe overblik over de unges historie og analysere målgruppen.

Udover ovenstående materiale, er der hvert år udarbejdet et revideret ansøgningskema (projektbeskrivelse), hvor der tages højde for forandringerne i det pågældende år. Den reviderede projektbeskrivelse har fungeret som en sikkerhed for, at der kontinuerligt er blevet arbejdet konstruktivt, åbent og nysgerrigt med videreudviklingen af metoder til at opnå målsætningerne for projektet.

---

⁴ Mulighedskataloget (side 80 & 85-86) og Journalgennemgangsskemaet (side 96-97) uddybes i selve evalueringen.

I første projektår blev projektets evaluerings- og dialogredskaber ligeledes udarbejdet og implementeret, herunder kontaktpersonsordningen, status-updaten (effektmålingskema) og fællesarrangementerne⁵.

Det andet projektår bød, som de følgende år, på en fortsat afprøvning og vurdering af efterværnsindsatsen, herunder de nyudviklede metoder og værktøjer, med henblik på at optimere indsatsen. Vurderingen blev (og bliver stadig) baseret på halvårslige målinger funderet i status-updaten, der i samarbejde med de unge gjorde det muligt løbende at måle progressionen i de unges situation.

I andet projektår begyndte projektmedarbejderne på en treårig uddannelse inden for narrativ praksis og terapi, hvilket blev styrende for hele projektets metoder og afsæt; menneskesyn og pædagogiske praksis.

Fællesarrangementerne startede langsomt op i andet projektår. Der blev fundet lokaler til afholdelse af arrangementerne, men eftersom kun 4-5 unge var indskrevet i projektet var arrangementerne til at starte med forskellige ture.

Projekt Efterværn opstillede i dette projektår en målsætning om oprettelse af en mentorordning. Projektet fandt dog mentorordningen problematisk, da det i denne model blev projektets ansvar at matche mentorerne med de enkelte unge. Projektet besluttede at anvende frivillige, der ønskede at gøre en forskel for målgruppen. Brugen af frivillighed handlede i projektet hverken om mangel på ressourcer eller ledige hænder, men om at de frivillige - i kraft af deres frivillige tilstedeværelse - kunne give de unge noget, som projektmedarbejderne ikke kunne. Dette blev samtidigt løsningen på mentorordningen, da de unge og frivillige selv kunne vælge hinanden, hvis det gav mening. Med rådgivning fra Frivilligværket i Randers blev 'Efterværns Venner' skabt og frivillige erhvervet.

Konsulentvirksomheden InHouse Consulting forestod i sommeren 2011 en midtvejsevaluering af projektet baseret på data fra spørgeskemaer og status-updates. Det overordnede resultat af denne undersøgelse var, at der *"overordnet set er meget stor tilfredshed med projektet - både blandt de unge og blandt medarbejderne i Randers Kommune."* og at Projekt Efterværn *"har styrket den samlede efterværnstilbud, som Randers Kommune tilbyder de unge i målgruppen."*(InHouse Consulting 2011:5).

I **det tredje projektår** blev der iværksat en proces, der havde til formål at formidle og forankre projektets udviklede metoder, værktøjer og resultater. Projektmedarbejderne begyndte aktivt at formidle deres viden og erfaringer gennem bl.a. kvartalsvise nyhedsbreve til interne

---

⁵ De pågældende redskaber beskrives og evalueres i afsnittene 'Metodiske overvejelser' og 'Resultater af evalueringen'.

samarbejdspartnere i Randers Kommune, idecafe for socialrådgiverstuderende, 6-by konferencen, oplæg på diverse anbringelsesinstitutioner, P4, DR's Aftenshowet, Randers Amtsavis mm.

I **det fjerde projektår** ønskede Efterværns Venner at etablere sig som en selvstændig forening, hvilket de gennemførte på en stiftende generalforsamling. Foreningen fungerer på nuværende tidspunkt som en fuldstændigt integreret del projektets fællesarrangementer og weekendture. Da den oprindelige projektstruktur ændres fordi Projekt Efterværn skal implementeres i Ungebasen⁶, er der påbegyndt en proces, hvor Efterværns Venner i langt højere grad medvirker i planlægningen og udførelsen af fællesarrangementerne. Det er ligeledes blevet en nødvendighed for foreningen at fundraise i forhold til at skaffe midler til både fællesarrangementer og de forskellige oplevelser samt arrangementer med de unge.

Et af de arrangementer som Efterværns Venner fundraiser for at støtte, er det spændende projekt; *Leg – dig og mig*. Spiren til dette projekt er ligeledes plantet i det fjerde projektår, ansporet af de unges *eget* ønske om at hjælpe børn og unge der er anbragt. I et samarbejde mellem Projekt Efterværn, de unge og Efterværns Venner er et træningsforløb igangsat for de unge, hvor de som slutresultat skal afholde et arrangement med forskellige aktiviteter for en gruppe børn der er anbragt på institution. Sideløbende med arrangementet vil projektet afholde en mini-kursusdag for personalet fra institutionen omhandlende projektets erfaringer med tidligere anbragte samt en introduktion til den narrative praksis.

Implementeringen af de metoder som Projekt Efterværns har udviklet, har ligeledes været et fokusområde i fjerde projektår. Projektmedarbejderne har bl.a. beskrevet den særlige ydelse, metode og redskaber, som projektet har udviklet og praktiserer og udarbejdet en oversigt over projektets timeforbrug, nuværende og forventet økonomi.

I **det femte projektår** er det besluttet, at projektmedarbejderne skal udføre deres daglige arbejde i Ungebasens regi. Der er oprettet en implementeringsstyregruppe med henholdsvis ledelsen fra Børn- og Familieområdet, projektkoordinatoren samt lederen og en medarbejder Ungebasen i Randers, der har til opgave at beskrive *hvad* præcist, der ønskes videreført af den narrativt inspireret metode som Projekt Efterværn har udviklet. Endvidere skal kommunen beslutte i hvor vid udstrækning, den narrative metode skal udbredes til andre fagområder.

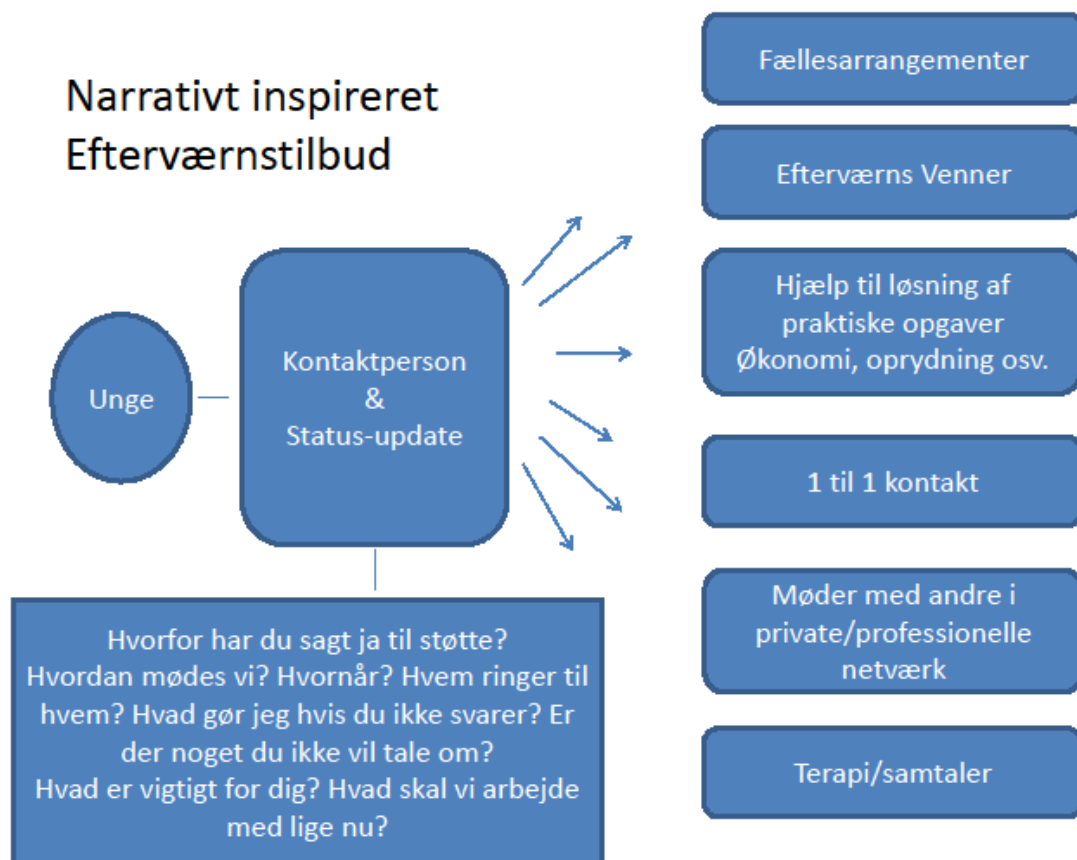
---

⁶ Ungebasen hører under udførerområdet i Randers Kommune og arbejder med unge- og familieområdet. Ungebasen overtager Projekt Efterværns arbejde med efterværn fremover.

5.3 De metodiske elementer

Alle medarbejderne i projektet har under hele projektperioden arbejdet med alle elementerne i projektet. Det har eksempelvis gjort, at status-updaten ikke blot er et redskab for akademikeren og politikeren. Det fungerer også som udgangspunkt for det socialpædagogiske arbejde og som et led i den relationskabende proces mellem den unge og kontaktpersonen. På denne måde er redskabet meningsfyldt for både projektmedarbejderen og den unge.

At projektmedarbejderne alle har fungeret, i større eller mindre grad, som projektkoordinatorer, medarbejdere, forskere og mennesker har gjort, at vi har fået skabt en meningsfuld sammenhæng mellem teori og praksis samt givet store muligheder især i forhold til metodeudviklingen.

Ovenstående elementer i Projekt Efterværn udgør den samlede projektstruktur, der er funderet i nyeste forskning på området og tilgangsmæssigt er gennemgående inspireret af narrativ praksis og teori. Det bevirker, at hvert efterværnstilbud i samarbejde med den unge skræddersyes til hver enkelt ung gennem det daglige arbejde, da den unge frit kan vælge til og fra alt efter behov. Alle unge har en personlig kontaktperson, men mødes dog ikke nødvendigvis én til én.

Punktvis kan elementerne opstilles således:

- **Narrativt inspireret kontaktpersonsordning**
  - Koordinerende indsats i forhold til fx bolig, uddannelse/ beskæftigelse og netværk
  - Støtte til praktiske ting i hverdagen
  - Terapeutisk orienterede samtaleforløb
- **Halvårlige samtaler (Status-updates)**
  - Den unge evaluerer og reflekterer over egen situation og fremtidsønsker i samarbejde med sin kontaktperson.
  - Kvalitative kommentarer og kvalitativ dataregistrering
- **Fællesarrangementer**
  - Sociale arrangementer hvor indholdet oftest er styret af de unges ønsker og behov
  - Møde andre tidligere anbragte unge
  - Netværksdannelse
  - Træning af sociale kompetencer
  - Forskellige praktisk orienterede oplæg
- **Efterværns Venner - den frivillige gren af projektet**
  - De frivillige deltager på fællesarrangementerne og weekendture. De bruges udelukkede som supplement til den professionelle indsats
- **Frivillige bidrag**
  - Enkelt bidrag i form af oplevelser eller konkrete beløb

Alle elementerne præsenteres og evalueres i evalueringen. I det følgende afsnit beskrives det hvordan elementerne anvendes som en integreret del af hinanden og den pædagogiske praksis i Projekt Efterværn. Mere præcist uddybes fællesarrangementerne på side 31 -33 og 56-59, status-updaten beskrives på side 27-28, 87 og 91-95 og kontaktpersonsordningen beskrives i det følgende afsnit samt på side 38-39.

”Projekt Efterværn har i høj grad hjulpet mig med at bo alene. Jeg har boet på opholdssteder og børnehjem størstedelen af mit liv. Så det at flytte ud for mig selv var en stor udfordring, som jeg ikke havde lyst til at tage op. Men så kom jeg i efterværnet og det hjalp en del. Man ved at man altid kan komme til Frank og Lea, uanset om det er godt eller skidt! Og de vil gøre deres bedste for at hjælpe én! Derudover kan jeg rigtig godt lide, at de laver nogle ting med os unge, så vi ikke føler, de ’bare er nogle kommunefolk’, men at de er her for at hjælpe os, og kun os (:” (Citat, ung i spørgeskemaundersøgelse: 2011).

5.4 Den narrative teori omsat til pædagogisk praksis

Projekt Efterværn har valgt narrativ teori som specifik metodisk tilgang til arbejdet med efterværn. Det narrative perspektiv er særlig relevant i pædagogisk praksis, da det kan hjælpe fagfolk til at holde fokus på den unges tarv, ønsker og drømme samt deres intentioner og færdigheder. Samtidigt hjælper teorien også med at holde styr på fagfolkenes egne dagsordner, ambitioner og drømme for den unge.

Projektets erfaringer viser, at den narrative tilgang er ideelt til efterværn, især ved myndighedsskiftet ved det 18. år. Mange tidligere anbragte er vant til systemet og har ofte har været i kontakt med mange professionelle, der ud fra forskellige overbevisninger og tilgange, har fortalt dem, hvilke problemer de har, hvad der er godt for dem og hvorfor. De har derfor særlig svært ved at håndtere at blive myndige og varetage styrepinden i deres eget liv. Den narrative praksis som projektet har udviklet sætter ord på og beskriver klart, hvordan man sikrer, at vi har fokus på den unges tarv og individets selvstændige udvikling. Projekt Efterværns metodiske og pædagogiske arbejde vil variere i det uendelige, da alle mennesker er forskellige, men tilgangen vil altid være den samme.

Det meget individuelt orienterede fokus, der ligger implicit den narrative tilgang til mennesket, modsvarer i høj grad bl.a. resultaterne af en norsk undersøgelse foretaget af Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA). Undersøgelsen, der fokuserer på hvilke faktorer der har betydning for et godt efterværn, peger på, at efterværnsindsatsen bør tage udgangspunkt i de unges individuelle behov for at sikre bl.a. selvstændiggørelse (Bakketeig & -Backe-Hansen 2008). Behovet for en efterværnsindsats der i høj grad fokuserer på de unges egne ønsker og behov samt inkluderer de unge i planlægningen af deres eget liv – på lige fod med de voksne beslutningstagere, genfindes ligeledes i undersøgelsen *Anbragte børn og unge. En forskningsoversigt*, foretaget af Det nationale forskningscenter for velfærd (SFI). Undersøgelsen pointerer netop behovet for voksne i efterværnsindsatsen, der faktisk lytter til den unge og tager vedkommende alvorligt (Egelund et. al. 2009). Den narrative tilgangs selvstændiggørende og inkluderende sigte kan endvidere imødekomme efterspørgslen i Barnets Reform på en mere målrettet og styrket indsats overfor hver udsat ung (Servicestyrelsen 2011).

5.4.1 Mødet med de unge i systemet

I opstarten af projektet blev det hurtigt tydeligt, at der var mange dagsordner - vurderinger og holdninger til stede, når der skulle træffes beslutninger i den unges liv. Ofte var de eneste uden et synspunkt den unge selv. Som kontaktpersoner for de unge, deltog vi i flere møder, hvor der var fagpersoner som skulle vurdere, hvad den unge havde brug for. Men ofte konsulterede ingen den unge, der selv var til stede. De erfaringer gav os i starten en oplevelse af, at det ofte var os som fagpersoner, der både definerede og holdte den unge fast i en bestemt rolle og ikke nødvendigvis den unge selv.

Vi så, at de unge ofte havde et ambivalent forhold til de forskellige dagsordner, som de blev mødt med af de forskellige faggrupper i systemet. Nogle unge afskrev de faglige beslutninger og vurderinger med det samme og sagde bare; ”ja, ja!”, hvorefter de gjorde som det passede dem.

Vi erfarede, at mange unge forstod og var rutinerede i at navigere i systemet; de vidste hvad de skulle sige og hvornår. De vidste hvad der skulle til, for at de "*fik fred*" – og lov at vælge selv.

Som projekt har vi en række formelle krav - succeskriterier der skal opfyldes for, at projektet er defineret som en succes. Disse tal kan relativt nemt fabrikeres og hermed skabe en målbar succes. I praksis skulle vi blot køre over til de unge, hive dem ud af sengen, køre dem i skole og hjælpe dem med at handle ind. Vi kunne sørge for, at de betalte regninger, ringede til venner og familie, - og derved skabe en *målbar* succes. Men hvad sker der, når bevillingen ryger? Hvad sker der når de bliver 23? De unge ville med denne form for efterværn ikke have lært meget andet, end at de var afhængige af hjælp og støtte for at fungere.

Flere af de unge i projektet virkede fanget i en problematisk konklusion omkring deres identitet og selvopfattelse. Systemet betragtede dem som noget "*der skulle fikses*". De unge var selv trætte af at ikke at være som "normale" unge og var ofte meget usikre på eget værd og kunnen. Ofte levede disse negative identitetskonklusioner uimodsagte og blev, utilsigtet, bekræftet af systemet. Mange af de unge stillede slet ikke spørgsmål ved disse identitetskonklusioner, der blev genereret af både dem selv, kontakten med kommunen og diverse hjælpeforanstaltninger. Vi nåede derfor frem til, at efterværn krævede arbejde med de unges identitet.

Det var med andre ord nødvendigt at træne dem i at stille spørgsmålstegn ved deres opfattelse af verden og sig selv. Sammen med de unge gik vi derfor ind i en proces med fokus på deres identitet, hvor vi kontinuerligt skaber rum for at de unge kan lytte til sig selv, sætte egne ord på deres eget liv, og vi kan hjælpe dem med at øjne nye ønskværdige muligheder og skjulte færdigheder.

På baggrund af vores erfaringer har vi med Projekt Efterværn udviklet et koncept, der rummer disse perspektiver og lader os italesætte denne kompleksitet på en faciliterende og effektiv måde i det pædagogiske arbejde. Konceptet forholder sig til og navigerer bevidst i faglige og kulturelle diskurser, socialkonstruktion, sprog der skaber, identitetsskabelse og menneskelig udvikling.

5.4.2 Den narrative teori i pædagogisk praksis

I det daglige pædagogiske arbejde er vi særligt opmærksomme på sproget. Det er i sproget, verbalt som kropsligt, at vi formidler det billede, vi har af os selv og verden. Sproget er udadrettet og indeholder oftest noget usagt - det, som i det narrative hedder *det fraværende, men implicite*.

Når den unge fx taler om kommunen som værende "*noget lort*" eller at "*samfundet stinker*", retter vi vores opmærksomhed mod det, som ligger usagt og som baggrund for at sige det i det hele taget:

Hvorfor synes du det? Hvad er der skidt ved det? Hvordan kunne du godt tænke dig det var? Hvordan vil du gerne behandles? Hvordan ser en superkommune ud? Hvordan er du nået frem til at det er en god ide, at gøre det sådan? Så - du er en person, der synes det er vigtigt, at vi alle

får lige meget og har det godt? At vi ser og hører hinanden, og ikke behandler hinanden som *et nummer i køen*.

Det fraværende, men implicitte er således indgangsdøre til andre perspektiver. Gennem sproget åbner vi op for andre perspektiver hos den unge, så vi kan begynde at tale om, hvad der er vigtigt for den unge, og samtidig tilbyder den unge en anden rolle end fx *brokrøv, overset, udsat, vred, uvidende* eller *et nummer i køen*. At forholde sig til det fraværende men implicitte er en måde at imødekomme de unges udtalelser på og hjælpe dem med at udforskede egne værdier og ønsker. Desuden trækker vi gennem sproget samtalen ind i den unges fortrukne landskab; de kommer til at tænke og tale i det, som er vigtigt for dem, hvad de vil med deres liv og hvorfor. Herfra er det næste skridt at tale med dem om, hvordan de når derhen, hvor de ønsker. Gennem deres fortrukne landskab kommer de unge til at historisere og holde fokus på de ting, som de ønsker - i modsætning til at fortsat tale om, hvad der er galt, og hvad de IKKE vil have!

I det narrative perspektiv skaber vi os selv og andre gennem de historier, vi fortæller. Identitet bliver altså noget flydende, der konstant skabes i mødet med andre. Det vil sige, at de historier vi og andre fortæller om os selv, er medskabere af vores identitet og dermed selvforståelse. Nogle historier kan være begrænsende for vores valgmuligheder, mens andre kan være frigørende. Det lægger et stort ansvar på os som kontaktpersoner. Vi opfatter os selv som medskabere af den unges identitet og har unægtelig en magtfuld indflydelse på denne udvikling.

De unge starter oftest i projektet med meget forankrede problemhistorier og dermed problemidentiteter. I enhver problemhistorie er der undtagelser eller aspekter af den enkeltes liv, hvor problemet ikke har nogen eller meget ringe indflydelse. De områder vil vi gerne studere nærmere og sætte ord på sammen med de unge. Når der bliver serveret absolutte sandheder som "*jeg er bare så dum!*" og "*jeg kan ingenting*", som begge er definitive udsagn, anser vi det som vores opgave at stille spørgsmål ved den konklusion. Herved muliggøres en anden selvopfattelse. Vi søger altså ikke at fjerne problemet – vi søger at være med til at skabe fokus på en anden og mere fortrukken beskrivelse end den dominerende.

I det narrative er det ikke personen, der er problemet, men problemet der er problemet. Ved ikke at forstå sig selv som værende et problem, men som havende et problem, skabes der et andet rum til at forholde sig til problemet på. Forskellen på at *være deprimeret* og *have en depression* er stor! I den første definition har problemet overtaget identiteten - i den anden definition er det noget, man er under indflydelse af - noget man kan vende, dreje og studere på mere distanceret vis, end hvis der var tale om kernen af ens personlighed. I vores arbejde har vi således sprogligt løbende fokus på at skille personen fra de problematikker, personen oplever sig selv i.

Denne metode og brug af sproget kaldes *eksternalisering*. Med eksternalisering som greb i pædagogisk praksis placeres problemet udenfor mennesket og skaber en distance, der gør os i stand til at forholde os til og vurdere problemet og ikke mindst, hvad den unge (evt. sammen med os) kan gøre ved det. Det giver personen mulighed for få kendskab til problemet, dets

metoder og teknikker, hvorved muligheden for at mestre og overkomme problemet åbnes. Hvis en ung fx beskriver sig selv som modløs, kan de opfølgende spørgsmål være:

Hvordan oplever du den Modløshed? Hvornår kommer Modløsheden på besøg? Er Modløshed det rette ord? Er der nogle tilfælde hvor Modløsheden ingen magt har over dig, eller ikke har mulighed for at påvirke dig? Hvornår påvirker den dig kraftigst? Hvad synes du egentlig om Modløsheden? Hvad er det som er vigtigt for dig, siden du synes sådan om Modløsheden? Hvordan vil du gerne have det var?

På denne måde får den unge mulighed for at agere i forhold til de besværligheder, han eller hun oplever. Når den unge udspørges om modløsheden, bliver det altid tydeligt, at den unge har stort kendskab til modløshedens teknikker til at påvirke og dens svagheder. I eksternaliseringen bliver den unge endvidere klar over sine egne ønsker i forhold til modløsheden, og hvordan den unge ville ønske, det var. Ofte har problemet (fx modløsheden) også en "positiv" effekt i den unges liv. Problemet kan eksempelvis skabe sympati i det sociale, skabe medlidenhed eller være argument nok for den unge til fx at ryge hash. I projektet arbejder vi ikke hen mod at fjerne problemet, men arbejder med de ønsker for livet og drømme for fremtiden, som ligger skjult i det oprindelige udtryk; "*Jeg er så modløs!*"

Eksternalisering giver den unge mulighed for at lære sine egne indre strategier at kende. Det er en fast og stor del af vores dagligdag at arbejde med selvopfattelse, sprog og identitet. Eksternalisering lader den unge komme tæt på sine egne ønsker og intentioner og skaber rum for, at de unge selv kan agere over for det, som påvirker dem. Det sproglige vip fra fx "*jeg er modløs*" til "*når jeg får besøg af modløsheden*" bidrager til at ophæve den sproglige stigmatisering og definition hæftet til den unge.

Når vi sammen med de unge historiserer deres fortrukne drømme og ønsker ind i deres identitet, skaber det udgangspunkt for en udvikling/forandring i deres liv. Hensigten med både eksternalisering og det fraværende men implicite, er nemlig at skabe agenthed (agency) hos den unge. Agenthed betyder, at de unge selv bliver klar over, hvad der er vigtigt for dem og dermed finder lysten til at handle derefter. Hvis de fx gerne vil spille playstation hele natten, så vil de gøre meget for at få det til at ske. Hvis de vil ryge hash i aften, så vil de gå langt for at få det. Hvis du er forelsket, vil du gå langt for at nå din elskede. Ved at de unge får *givet liv til* de fortrukne fortællinger, trækkes de unge selvoplevelse ind i det, der er vigtigt for dem. Hashrygningen der før gav dem mulighed for at overleve, må på et tidspunkt måske vige pladsen for at leve. Når de unge oplever, at udgangspunktet for at handle er deres egne definerede drømme og værdier, begynder de at arbejde hen mod det. Af egen kraft.

5.4.3 En dagligdag

Når de unge starter i projektet, og hvert ½ år derefter, udfylder den unge og kontaktpersonen en status-update⁷, der skaber to bud på, hvordan den unges liv opleves lige nu. Formålet er ikke at blive enige, men derimod at belyse forskellige perspektiver og mulige forståelser af den unges nuværende situation. Endvidere er updaten et redskab til at træne den unge i at definere og sætte ord på sig selv og sin situation:

Hvad ønsker du dig i forhold til bolig? Hvor står du i forhold til venner? Har du brug for hjælp der? Har du et misbrug? Et forbrug? Generer det dig at have et forbrug? Okay – skal vi arbejde med det? Eller er du tilfreds med det lige i øjeblikket?

Sådan gennemgår vi kategorierne; økonomi, arbejde og uddannelse, bolig, forhold til familie, forhold til anbringelsessted, venner, sundhed, overskud i hverdagen, stoffer, kriminalitet og en overordnet profil, der kaster lys over den unges eget billede af det aktuelle støttebehov.

Et eksempel kan være økonomi: Hvordan har du det med økonomi og penge? Har du lavet budget før? Vil du have hjælp til at lave budget, budgetkonto osv.?

Hvis de unge ikke har hørt om det, vil vi præsentere muligheden for en budgetkonto og automatiske overførelser. Herefter vil vi lade den unge vælge, om det er noget han/hun vurderer, hun har brug for. Nogle unge har helt styr på økonomien, andre aner intet. Nogle vil gerne have hjælp, selvom de har styr på det hele, andre takker nej, selvom økonomien tilsyneladende sejler. Desuagtet lader vi de unge træffe beslutningen selv - og støtter herefter 100 % op om den. I det daglige har vi fokus på den beslutning, som den unge har taget, og spørger løbende til det:

Hvordan går det med dine penge? Har du styr på det? Har du brug for noget støtte? Har du betalt dine regninger? Er det fortsat det du har lyst til? Du må jo sige til, hvis du har brug for noget hjælp eller støtte af os – vi er skide gode til det. Jeg synes i hvert fald det er fedt, sådan har jeg det også derhjemme, jeg gider ikke gå og huske på at jeg skal betale regninger - men nu ved jeg jo ikke med dig? Derudover evaluerer vi altid løbende situationen med den unge ved fx at spørge ind til økonomien: Hvordan synes du det går med dine penge? Er du stadig tilfreds med den måde, vi gør det på?

Vi stiller os til rådighed og bruger vores sprog og historier til at vise muligheder. På denne måde undgår interessekonflikt med den unge stort set, og vi er altid 100 % sikre på, at vi har den unge som individ i fokus. De unge fortæller, at det giver dem en oplevelse af, at vi altid støtter dem. Det er afgørende for os som fagpersoner, da vi ikke tillægger de unge nyligt myndige mennesker vurderinger, holdninger og dagsordener. Tværtimod hjælper vi dem til refleksion, selverkendelse omkring egne ønsker og drømme for livet – som de ser ud lige præcis nu.

---

⁷ For yderligere information om status-updaten, se side 16-17, 28 og 93-97.

En anden vigtig pointe er, at vi *ikke gør noget for, men kun gør med* de unge. Det er en sandhed med modifikationer men skal forstås således, at vi ikke er interesserede i at gøre tingene for dem. Det mener vi ikke gavner selvstændiggørelsen, men blot sætter både os og den unge i en situation, hvor den unge fortsat er afhængig af hjælp. I praksis kan hjælpen i samspil med de unge fx udspille sig således:

Efter en periode på 12 måneder, hvor den unge ikke har ønsket vores hjælp med sin økonomi, er 3 telefoner blevet lukket, den unge er blevet smidt ud af sin lejlighed, depositummet er tabt mv. Under forløbet har vi været tilskuere og kommentatorer i den unges liv - uden fordømmelse og *"hvad sagde jeg"*-holdning. Ofte vil den unge pludseligt gerne have hjælp til økonomien. Vi spørger ind til, hvad det er, der har fået den unge til at ændre mening. Vi forsøger at kaste lys over, hvad der har forandret sig hos den unge, som bevirker, at det nu er ønskværdigt at få *"styr på økonomien"*.

Den unge kommer efterfølgende med 10 regninger, hvor 7 af dem allerede er gået til kreditorer og 2 er gået i retten. Ved de første 2-3 regninger ringer vi måske på den unges vegne, men med den unge ved vores side, så han/hun kan følge med i processen. De næste kreditorer skal den unge selv ringe til, men med os som støtte. Denne proces kan strække sig over ½ år, hvor den unge kommer en gang om måneden med en ny ubetalt regning. Vi spørger igen ind til hvordan den unge ønsker hans/hendes liv skal se ud, og hjælper således på vej i planlægningen og forståelsen og gradvist i udførelsen af planen.

For at stille os selv til rådighed for den unge på denne måde, har vi måtte gøre op med nogle gængse måder at tænke på i det kommunale system. Fx kan vi ikke altid handle *direkte* på de unges handleplaner udarbejdet af sagsbehandleren. Egentlig har vi slet ikke mulighed for at arbejde efter en anden dagsorden end den unges egen, da vi arbejder med myndige voksne og det eneste redskab vi har, er selve relationen.

Vores fokus i det daglige på de unges ønsker og drømme for eget liv gør, at vi hele tiden har en dagsorden, der er i bevægelse. De unge udpeger selv målene løbende, og vi støtter op omkring dem. Vi evaluerer kontinuerligt de unges mål og holder os orienterede omkring de problematikker, drømme og ambitioner, der er i spil aktuelt. Vi medbringer ved første statusmøde med rådgiver et statusdokument, hvor vi sammen med den unge har beskrevet de problemområder, som den unge ønsker støtte og vejledning i. Det er i sig selv en afklarende proces for både den unge og os at lave dette dokument, og giver samtidig socialrådgiveren en mulighed for at udfærdige en handleplan, med fokus på den unges egne ønsker, drømme og værdier for sit liv på bedst mulige grundlag.

I den pædagogiske praksis betyder denne fremgangsmåde, at hvert tilbud skræddersyes til den unge. Det er op til de unge om vi skal agere som en koordinerende faktor i deres liv. Det er op til dem, om de vil deltage i vores fællesarrangementer, og om de vil se os i den her uge. Det er også op til de unge, om de vil have noget med Efterværns Venner at gøre, og om vi må have lov at deltage på møder med interessepersoner i deres liv. Det betyder, at Projekt Efterværn er et utroligt fleksibelt tilbud, hvor den unge selv kan vælge til og fra i alle sammenhænge. Hvis

de unge hverken ønsker kontaktpersonsordningen eller fællesarrangementerne i en periode, melder vi naturligvis ud til den unge, at vi orienterer rådgiver om situationen, sikkert med en udskrivning som resultat.

6. Metodiske overvejelser og populationen i evalueringen

Følgende afsnit indledes med en karakteristik af hvordan tidligere anbragte unges livssituation tendentielt tegner sig. Endvidere beskrives populationen repræsenteret i evalueringen; de unge, medarbejderne og de frivillige. Efterfølgende præsenteres kort de metoder til indsamling af data, der danner grundlag for nærværende evaluering; spørgeskemaer, status-updates, kvantitative dataregistreringer indsamlet i projektperioden, to bacheloropgaver fra socialrådgiveruddannelsen i Århus omhandlende Projekt Efterværn samt kvalitative kommentarer. Hensigten med den korte præsentation og diskussion af er bl.a., at styrke troværdigheden (*credibility*⁸) af de resultater der fremkommer i evalueringen, hvilket bl.a. betinges gennem en tydeliggørelse og begrundelse for de benyttede metoder (Hammersley & Atkinson 2000; Wadel 1991).

6.1 Populationen repræsenteret i undersøgelsen

Beskrivelsen af de unge, medarbejderne og de frivillige er baseret på henholdsvis spørgeskemaundersøgelsen (bilag 1), statistisk materiale fra de unges journaler samt projektets effektmålingsredskab: Status-updaten.

6.1.1 Unge

Unge tidligere anbragte – karakteristika

Efterværnsmodtagere deler det fællestræk, at de alle har haft vanskelige opvækstbetingelser, og at deres aktuelle livssituation er præget af særlige udfordringer. Samlet set kæmper de unge med ringe eller fraværende familiestøtte (ofte på grund af skilsmisser og forældres problemer med misbrug og psykisk sygdom), vanskelige skoleforløb (med mobning, langvarige fraværsperioder og udsmidninger), misbrug, psykiske problemer, fysiske overgreb, selvmordsforsøg og kriminalitet. Belastningsgraden varierer og nogle af de unge står således med væsentlig flere ressourcer end andre (Jakobsen, Hammen & Steen 2010: 22).

Undersøgelser fra blandt andet Socialstyrelsen peger endvidere på, at tidligere anbragte unge tendentielt kommer ud af anbringelserne med negative konsekvenser i forhold til fx marginalisering, helbred og kriminalitet (Olsen et al. 2011). Gruppen af anbragte unge har ofte:

- Kort eller ingen uddannelse

---

⁸ Kvalitativ forsknings pålidelighed og gyldighed kan baseres på fire aspekter: *troværdighed (credibility)*, *overførbarehed (transferability)*, *konsistens (dependability)* og *transparens (confirmability)* (Guba 1981; Henderson 2004; Lincoln & Guba 1985). Denne evaluering skal dog ikke betragtes som forskning, men nærmere en kvalitativ erfaringsopsamling på en specifik efterværnsindsats.

- Svag arbejdsmarkedstilknytning
- Svært ved at finde egnede boliger
- Lav indkomst – ofte modtagere af offentlig forsørgelse
- Ofte problemer med misbrug og kriminalitet
- Dårlig livskvalitet med mangelfulde netværk med ensomhed og isolation til følge
- Sociale problematikker
- Psykiske vanskeligheder i form af lavt selvværd og selvtillid
- Manglende hverdagsfærdigheder

(Andersen, Henriksen & Horst 2011; Egelund & Hestbæk 2003; Egelund et. al. 2009; Malmberg 2005).

De unge tilknyttet projektet

Af de 21 unge der har været tilknyttet Projekt Efterværn, er henholdsvis 7 piger og 5 drenge repræsenteret i evalueringen. Heraf er 11 stadig indskrevet i projektet. 42 % har været tilknyttet projektet i mere end 2 år og ingen under 6 måneder. Fælles for de unge i projektet er, at de tidligere har været anbragt.

De 21 unge der har været indskrevet i projektet, har været anbragt på forskellig vis uden for hjemmet. Anbringelsesformerne fordeler sig således:

- Opholdssted: 6
- Familiepleje: 2
- Netværksanbringelse: 1
- Eget værelse: 4
- Opholdssted og eget værelse: 6
- Opholdssted og familiepleje: 1
- Opholdssted, plejefamilie og eget værelse: 1

Målsætning i forhold til antal unge i projektet

Der har i alt været indskrevet 21 unge i projektet pr. 1/4 2013. Dette er under det oprindelige forventede antal, der lå på 28 unge indskrevet efter 2 år. Der er forskellige årsager hertil.

Særligt i projektets første år viste det sig sværere at rekruttere unge til projektet end først antaget, hvorfor det løbende har krævet aktiv formidling til de relevante rådgivere, for at skabe bevidsthed omkring projektets samlede tilbud. Som ligeledes påpeget i midtvejsevalueringen (InHouse Consulting 2011), oplever projektmedarbejderne, at de unge i højere grad end før ønsker at tage imod Projekt Efterværn som tilbud samt at de relevante rådgivere i Randers Kommune er blevet mere bevidste om projektet og derfor i højere grad visiterer unge.

6.1.2 Frivillige

Den frivillige forening Efterværns Venner har fem frivillige og to ambassadører tilknyttet. Af de frivillige har to været tilknyttet projektet i mere end 2 år og har således fulgt de unge gennem længere tid, mens to har deltaget i kortere tid end seks måneder. To frivillige og en ambassadør har selv været anbragt. Grundet antallet af unge i projektet, har foreningen bevidst

valgt at bevare antallet af frivillige, så de ikke antalsmæssigt bliver for dominerende på arrangementerne.

6.1.3 Medarbejdere

I evalueringen er tre projektmedarbejdere, seks sagsbehandlere der i deres arbejde beskæftiger sig med de unge, en områdeleder samt en medarbejder med relation til projektet repræsenteret.

64 % af medarbejderne har jf. tabel 2.2 direkte kontakt med de unge i deres arbejde.

6.2 De anvendte dataindsamlingsmetoder

Den afsluttende evaluering er foretaget internt, da konsulentfirmaet der varetog midtvejsevalueringen er gået konkurs. En intern evaluering medfører naturligvis visse metodiske og etiske forhold, der influerer på valget af metoder til indsamling af data.

Evalueringen foretages af en medarbejder, der i skrivende stund har været tilknyttet projektet i 7 måneder. Det relativt korte kendskab til projektet kan skabe blik for anderledes perspektiver på de indsamlede data og selve projektførelsen, da sammenhænge og nuancer ikke nødvendigvis forekommer selvfølgelig og derfor kan træde tydeligere frem (Rubow 2003). Omvendt har medarbejderen været en tæt og kontinuerlig del af nogle af de unges liv i den periode, hvorfor vi af etiske årsager har valgt at basere evalueringen på anonyme spørgeskemaer, kvantitative data samt to bacheloropgaver fra socialrådgiveruddannelsen omhandlende Projekt Efterværn⁹.

I evalueringen supplerer ligeledes en medarbejder, der har været tilknyttet projektet siden andet projektår. Medarbejderens interne perspektiv kan betragtes som en faktor, der bidrager til at øge evalueringens troværdighed. Tiden, i form af den længerevarende kontakt med de mennesker der undersøges, kan give en dybere indsigt i det pågældende område (Kvale & Brinkmann 2009). Med andre ord kan den længerevarende relation til de unge og dermed kendskabet til deres drømme, ønsker og udfordringer i hverdagen være en fordel i indsamlingen af data, fordi det medfører et førstehåndskendskab til de unge som *mennesker* og deres *levende liv*.

Vi har ligeledes søgt at sikre troværdigheden i evalueringen af projektet ved at anvende metodisk triangulering. Vi har benyttet forskellige metoder til dataindsamling; en kombination af spørgeskemaer, interviews og analyser foretaget af eksterne parter, status-updates og kvalitative dataopsamlinger, hvormed materialet bliver mere nuanceret og dybdegående (Hammersley & Atkinson 2000; Kvale & Brinkmann 2009). Hermed søger vi at tilgodese både de unge og medarbejdernes forskellige kvalitative perspektiver samt en konkret kvantitativ

---

⁹ I afsnittet vedrørende brug af de studerendes data uddybes det etiske dilemma ved at indsamle data fra mennesker, hvor man som kontaktperson har en følelsesmæssig betydning og magtfuld indflydelse i de unges liv.

repræsentation af projektet og resultaterne. Vi ønsker altså at beskrive projektets resultater ud fra dels kvantitative målinger, der giver mulighed for at foretage konkrete beregninger, hvormed vi kan analysere vores data. Dels gennem kvalitative udsagn, der kan supplere den kvantitative beskrivelse med en fornemmelse for og viden om de menneskelige erfaringer med den konkrete efterværnsindsats og de sociale forandringsprocesser som projektet faciliterer.

6.2.1 Bacheloropgaver fra socialrådgiveruddannelsen

I en periode på to måneder har projektet haft tilknyttet fire studerende fra socialrådgiveruddannelsen. De studerende har bl.a. kastet et kritisk blik på den samfundsmæssige og diskursive kontekst projektet indgår i samt den faktiske pædagogiske praksis. I den sammenhæng har tre af de studerende foretaget interviews.

Med udgangspunkt i interviewsituationen som en social praksisform; en kontekst hvor viden produceres i et interaktivt samspil mellem interviewer og informant (Brinkman & Kvale 2008), er det nødvendigt at medtænke relationen mellem informant og interviewer. Projektmedarbejderne er i kraft af deres rolle som kontaktpersoner involveret i både sårbare og meget personlige områder af de unges liv og historie. Hermed må relationen betragtes som værende fortrolig og defineret ved en eller anden grad af social involvering (Hyman, Cobb, Hart & Stember 1954). Hvis vi som projektmedarbejdere valgte at interviewe vores unge i projektet, risikerede vi, at kritiske spørgsmål og holdninger til fx selve projektet eller kontaktpersonens arbejde blev tilbageholdt. Den unges rolle som respondent ville med andre ord være en potentiel fejlkilde på grund af den fortrolige og personlige relation. Det ville endvidere rent etisk set sætte den unge i en penibel situation, at bede dem om at forholde sig kritisk til de selvsamme mennesker, som er en integreret del af deres liv. I kraft af de studerendes eksterne rolle har de etisk set i højere grad end projektmedarbejderne kunne foretage kvalitative interviews med de unge, da der ikke på forhånd er en relation mellem de studerende og de unge.

6.2.2 Spørgeskema

Som metode til indsamling af data anvendes spørgeskemaer til henholdsvis de unge, medarbejderne og de frivillige. Spørgeskemaerne er todelt og består først af et sæt prædefinerede svarmuligheder¹⁰ og dernæst en mulighed for at uddybe svaret i et åbent felt. Todelingen af spørgeskemaet er valgt for både at tilgodese muligheden for at lave kvantitative komparationer i forhold til midtvejsevalueringen og projektets oprindelige succeskriterier og samtidigt give vores informanter mulighed for at uddybe deres overvejelser i forbindelse de enkelte spørgsmål. Hermed søger vi at skabe et mere nuanceret billede af *hvordan* projektets

---

¹⁰ Spørgsmålene stammer fra de spørgeskemaer, der blev anvendt som data til midtvejsevalueringen, suppleret med spørgsmål om det spil, *SuperSpillet*, som projektet har udviklet samt et spørgeskema til de frivillige tilknyttet projektet.

unge, medarbejderne og frivillige oplever efterværnet og dermed skabe en mere kompleks viden om både de konkrete resultater samt de subjektive oplevelser af Projekt Efterværns narrative tilgang.

Spørgeskemaerne er besvaret i anonym form. Vi har valgt at anonymisere alle informanterne, idet de fleste har direkte kontakt til os som projektmedarbejdere i dagligdagen. For at undgå at eksempelvis en ung i kraft af tilknytningen til sin kontaktperson kan føle ubehag ved at komme med kritik i forhold til projektet, søger vi at imødekomme muligheden for kritik gennem anonymisering.

Spørgeskemaerne fordeler sig således:

Spørgeskema til de unge

- Dette er besvaret anonymt. Både de unge der stadig er tilknyttet projektet og tre af de unge, der er udskrevet af projektet, har modtaget et spørgeskema (bilag 2).

Spørgeskema til medarbejdere med tilknytning til projektet (herunder projektmedarbejdere)

- Dette er besvaret anonymt i forbindelse med både midtvejsevalueringen og slutevalueringen (bilag 3).

Spørgeskema til Efterværns Venner

- Dette er besvaret anonymt i forbindelse med slutevalueringen (bilag 4).

I behandlingen af de indsamlede data opereres der ikke med halve procenter, hvorfor den samlede procentberegning i nogle af skemaerne opgøres til 99 %.

6.2.3 Status-updates

Som metode til indsamling af data anvendes ligeledes status-updates¹¹, som er et redskab, der muliggør en række målinger af de unges situation. Updaten er bygget op som et profilschema med plads til uddybende kommentarer, der gennemgår en række livstemaer i forhold til den unge; bolig, økonomi, arbejde og uddannelse, forhold til familie, forhold til anbringelsessted, kriminalitet, misbrug og overordnet trivsel. Hvert halve år udfylder henholdsvis den unge og kontaktpersonen et skema, der skaber to helhedsorienterede bud på, hvordan den unges liv opleves lige nu. Udover at status-updaten bruges som evalueringsredskab, fungerer den også som dialogredskab mellem kontaktpersonen og den enkelte unge.

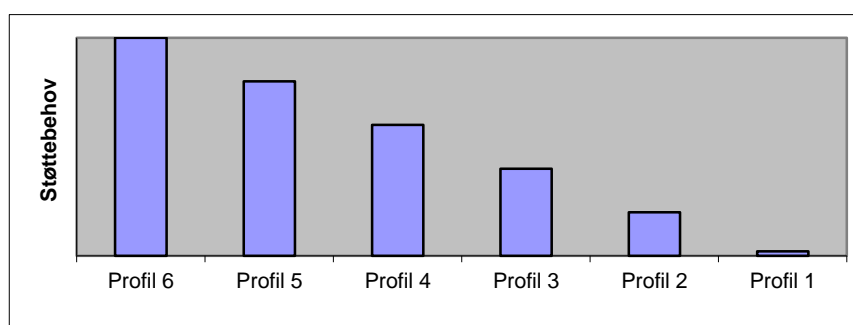
For at skabe et målbart udgangspunkt for indsatsen gennemføres en status-update i begyndelsen af den unges indskrivning i projektet. Her indplacerer og indplaceres den unge i

---

¹¹ De kvantitative data fra status-updaten er baseret på gennemsnittet af de status-updates, der er gennemført på nuværende tidspunkt (d. 01.03.13) af projektperioden. Gennemsnittet er udregnet på baggrund af 63 målinger fordelt på 21 unge.

den profil, der bedst afspejler dennes situation på det pågældende tidspunkt. Målingen har til formål at kortlægge et udgangspunkt inden efterværnsindsatsen. Både denne og de efterfølgende målinger, der gennemføres ca. hvert halve år, kommer til udtryk i et profilschema. Lidt forenklet kan profilerne siges at afspejle den unges behov for støtte samt den unges progression i efterværnsperioden. Ved at sammenligne den aktuelle profilplacering med tidligere placeringer er det muligt at undersøge, hvorvidt der er sket en positiv eller negativ udvikling.

Unge der fx placeres i profil 6 vil have et massivt behov for støtte, mens unges placeret i profil 1 ikke har et aktuelt behov for støtte og kan betegnes som "selvkørende". Nedenstående graf illustrerer forholdet mellem støttebehov og de forskellige profiler.

Projekt Efterværn har kontinuerligt registreret resultaterne fra status-updates i de udviklede excelark, hvilket i evalueringen kommer til udtryk via profilschemaerne.

Den narrative tankegang der ligger bag status-updaten, indgår ligeledes som et integreret udgangspunkt for projektmedarbejdernes daglige samarbejde med de unge. Medarbejderne lader således løbende de unge definere hvad deres aktuelle behov er og hvad der giver mening for dem at arbejde med i øjeblikket samt hvordan hjælpen skal udformes. Det er således kun selve profilschemaet, der udfyldes hvert halve år.

De indsamlede data ved 6. profilmåling afviger i nogle af status-updatene. Årsagen skal findes i det lille antal af unge, der har været tilknyttet projektet så længe, at de har udfyldt 6 status-update. Der er med andre ord ikke genereret tilstrækkeligt med data til at præsentere et repræsentativt gennemsnit af, hvordan de kriminelle aktiviteter ser ud ved 6. profilmåling. Data fra 6. profilmåling er dog medregnet i de indsamlede data, der viser gennemsnittet for, hvilken profil de unge i gennemsnit befinder sig på.

6.2.4 Kvantitative dataregistreringer

I evalueringen inddrages kvantitative dataregistreringer foretaget af projektmedarbejderne gennem hele projektforløbet. De indsamlede data belyser fx de unges beskæftigelse, tilslutning til fællesarrangementer, antal unge i projektet osv.

7. RESULTATER AF EVALUERINGEN

I følgende afsnit præsenteres indledningsvist de overordnede målsætninger for Projekt Efterværn baseret på den oprindelige projektbeskrivelse. De enkelte målsætninger fungerer som afsnit. Således evalueres hver enkelt målsætning og dertilhørende succeskriterier løbende på baggrund af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelserne samt de kvantitative dataregistreringer.

7.1 Målsætninger

Evalueringen er baseret på otte målsætninger samt en række delmål og konkrete succeskriterier. Herunder præsenteres de overordnede målsætninger:

1. Selvstændiggørelse og af-institutionalisering.
2. Stabilisering.
3. Skabe bedre muligheder for tidligere anbragte unge på følgende områder: 3.1. Uddannelse/beskæftigelse, 3.2. Boligforhold, 3.3. Sociale relationer/netværk, 3.4. Fysisk og psykisk helbred og 3.5. Økonomi.
4. Styrke Randers Kommunes samlede efterværnstilbud for tidligere anbragte unge bosat i kommunen. Herunder 4.1 Samarbejdspartnere, 4.2 Sparringspartnere, 4.3 Overblik og 4.4 Vidensindsamling.
5. Styrke de unges muligheder for at klare sig selv med mindst muligt støttebehov fra offentlige instanser.
6. Skabe grobund for en ændring af lovgivningen, så efterværn i fremtiden bliver en retting for tidligere anbragte unge.
7. Udvikle, afprøve og forankre en effektiv og helhedsorienteret efterværnsindsats indeholdende nye redskaber og metoder.
8. Implementere og forankre 'Projekt Efterværn – Tilbage til fremtiden' i Randers Kommune.

Evalueringen tager i følgende afsnit sit udgangspunkt i medarbejdernes og de unges generelle opfattelse af projektet, hvorefter de ovenstående målsætninger behandles.

7.2 Den generelle opfattelse af projektet

7.2.1 De unge

De unge repræsenteret i undersøgelsen er alle tilfredse med at deltage i Projekt Efterværn; 83 % angiver, det er meget godt at være med i projektet, mens de resterende 17 % synes, det er godt, jf. tabel 4.1:

4.1 Hvad synes du overordnet set om at være med i Projekt Efterværn?	Abs.	Pct.
Meget godt	10	83%
Godt	2	17%
Ikke så godt	0	0%
Dårligt	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

De unge har mange forskellige perspektiver på deres oplevelser i Projekt Efterværn og hvorfor de har været glade for forløbet. En ung reflekterer i følgende citat over, hvorfor det samlede forløb i projektet har været en succes:

”Det allersjoveste, det tror jeg faktisk har været hele forløbet i sig selv. Se hvor man ender henne og se hvad man kan klare i forhold til... det er sjovt for mig nu og kikke tilbage på hvor langt jeg er nået, og hvor meget jeg har udviklet mig. Det synes jeg har været fedt ligesom at opleve. Det har været en succesoplevelse i sig selv.”

83 % af de unge fortæller i evalueringen, at projektet har haft *stor positiv betydning* for dem og har medvirket til at gøre deres liv bedre. De sidste 17 % oplever, at projektet har været medvirkende til, at deres *liv på nogle områder er blevet bedre*, jf. tabel 5.1:

5.1 Hvilken betydning har Projekt Efterværn haft for dit liv?	Abs.	Pct.
Det har haft stor positiv betydning og gjort mit liv bedre	10	83%
Det har været ok og mit liv er på nogle områder blevet bedre	2	17%
Det har haft negativ betydning og gjort mit liv dårligere	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

De unge fremhæver bl.a. øget selvtillid, netværksdannelse, fokus på hverdagens udfordringer og støtten til at fastholde uddannelse og arbejde som bagvedliggende årsager til, at projektet har en positiv indflydelse på deres liv:

”Har gjort jeg bedre kan håndtere dårlige perioder i mit liv, og har gjort jeg stadig er i gang med uddannelse.”

”Har lært at være mere social og fået bygget min selvtillid mere op så jeg kan gennemføre flere hverdagsting.”

”Et hurtigt og super godt eksempel ville nok være: arbejde, sociale aktiviteter og folk der er til at snakke med.”

”De er der bare for en :-)”

I det følgende uddyber de unge, hvilke konkrete elementer i efterværnsindsatsen de særligt har været glade for. Det er især kontakten til Frank, Lea og Majken samt samtalerne om de unges håb og drømme for fremtiden, der fremhæves som primære årsager til, at projektet har været en succes. Endvidere fremhæves de månedlige fællesarrangementer samt aktiviteterne med Efterværns Venner som elementer, de unge har været specielt tilfredse med, jf. tabel 6.1:

6.1 Hvilke ting i efterværnsindsatsen har du især været glad for? (Sæt gerne flere krydser)	Abs.	Pct.
Støtte til at finde eller fastholde en bolig	3	25%
Støtte til at finde eller fastholde et arbejde	2	17%
Støtte til at starte på eller fastholde en uddannelse	5	42%
Støtte til at komme ud af eller begrænse misbrug eller kriminalitet	3	25%
Støtte til at få bedre styr på min økonomi	7	58%
Støtte til klare praktiske ting i min bolig	2	17%
Støtte til at få mere fokus på kost og motion i dagligdagen	1	8%
Støtte til at få professionel hjælp i form af psykolog, yderligere støtte i form af kontaktperson eller andet	6	50%
Støtte til at fastholde kontakt til anbringelsessted (plejefamilie, institution mm.)	0	0%
Støtte i forhold til netværk (forbedre/fastholde et godt forhold til den biologiske familie, venner mm.)	7	58%
At jeg har fået nye venner	5	42%

Kontakten til Lea, Frank og Majken	11	92%
Fællesarrangementer	9	75%
Weekendture	8	67%
Aktiviteter med 'Efterværns venner'	9	75%
Samtaler om mit liv, håb og drømme for fremtiden	10	83%
Andet	1	8%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

En undersøgelsen 'Det gode efterværn' foretaget af Socialministeriet viser, at unge der modtager efterværn i høj grad efterlyser "voksne der er gode at snakke med" og dermed voksne, "der har snakket *med dem*" (Andersen, Henriksen og Horst 2011:16). Da de unge i projektet fremhæver samtalerne med kontaktpersonen som noget af det, der er særligt godt i efterværnsindsatsen, må det antages, at projektet har formået at imødekomme behovet for nærværende voksne, der taler *med* de unge. Projektmedarbejderens relation til de unge fremhæves ligeledes i et af bacheloropgaverne omhandlende Projekt Efterværn. Her udleder den studerende, at; "*De fælles ord og begreber, de unge anvender til at beskrive de elementer, som har en værdi for dem er, at der er voksne som har tid og viser interesse for dem ved at lytte til dem. Der er altid en de [unge] kan bede om hjælp og der er tillid mellem de unge og deres projektmedarbejder. De har en relation til dem*" (Bacheloropgave B 2012: 34). Den socialrådgiverstuderende, der har observeret den daglige pædagogiske praksis i projektet og interviewet tre af de unge i projektet, udleder altså ligeledes, at projektmedarbejderne faktisk formår at lytte til de unge og vise dem interesse.

To af de unge opsummerer kort, hvorfor de har været glade for at være en del af projektet:

"Fordi det har gjort mit liv bedre."

"Jeg kunne ikke se mig selv uden efterværnet."

De unges tilfredshed med projektet afspejles yderligere af, at fællesarrangementerne, weekendturene samt aktiviteterne med Efterværns Venner er de eneste elementer i projektet, som to af de unge er utilfredse med, jf. tabel 7.1

7.1 Hvilke ting i efterværnsindsatsen har du været skuffet over? (sæt gerne flere krydser)	Abs.	Pct.
For lidt støtte til at finde eller fastholde en bolig	0	0%
For lidt støtte til at finde eller fastholde et arbejde	1	8%

For lidt støtte til at starte på eller fastholde en uddannelse	0	0%
For lidt støtte til at komme ud af eller begrænse misbrug eller kriminalitet	0	0%
For lidt støtte til at få bedre styr på min økonomi	0	0%
For lidt støtte til at klare praktiske ting i min bolig	1	8%
For lidt støtte til at få mere fokus på kost og motion i dagligdagen	0	0%
For lidt støtte til at få professionel hjælp i form af psykolog, yderligere støtte i form af kontaktperson eller andet	0	0%
For lidt støtte til at fastholde kontakt til anbringelsessted (plejefamilie, institution mm.)	0	0%
For lidt støtte i forhold til netværk (forbedre/fastholde et godt forhold til den biologiske familie, venner mm.)	1	8%
At jeg ikke har fået nye venner	1	8%
Kontakten til Lea, Frank og Majken	1	8%
Fællesarrangementer	2	17%
Weekendture	2	17%
Aktiviteter med 'Efterværns venner'	2	17%
Samtaler om mit liv, håb og drømme for fremtiden	1	8%
Andet	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

En af de unge uddyber utilfredsheden efterfølgende; *"Jeg synes der er for lidt weekendture og de 2 andre [fællesarrangementerne og aktiviteter med Efterværns Venner] er fordi, at det simpelthen bare altid er om mandagen, at det ikke kan skifte lidt."* På baggrund af denne udtalelse må det udledes, at det ikke er selve weekendturene og fællesarrangementernes indhold og form der er skuffende for den ene ung, men antallet og dagen hvorpå det foregår.

8 %, en enkelt ung, har angivet, at vedkommende har været skuffet over nogle af elementerne i efterværnsindsatsen. Hvorvidt det er den samme person, der ikke har fundet deltagelsen i Projekt Efterværn udbytterig eller om det er enkelte personer, der hver især har fundet enkelte delelementer skuffende, viser undersøgelsen ikke. Den manglende tilfredshed uddybes heller ikke, hvorfor de bagvedliggende årsager ikke afdækkes.

Den generelle tilfredshed med projektet afspejles dog i den overordnede tilfredshed med projektet og de efterfølgende tilkendegivelser i fritekstfeltet:

"Der er ikke noget som jeg har været skuffet over."

"Jeg har på ingen måder været skuffet! Hvis jeg skulle have hjælp med"

noget, næsten lige meget hvad det har været, så har de bare været der for mig-)"

"Vil ikke sige jeg har været decideret skuffet over nogle ting, tværtimod, de ting jeg har været "skuffet" over, der ikke er sket noget med, er de ting jeg ikke selv har bragt på banen så der må jeg nok selv tage skylden."

"Der er ikke noget at være skuffet over :-)"

"Ikke rigtigt noget, de har været gode på alle områder."

---

42 % af de unge oplever endvidere, at tilknytningen til Projekt Efterværn gør det nemmere at have kontakt til deres familierådgiver, mens 50 % ikke synes det har nogen betydning, jf. tabel 21.1:

21.1 Gør Projekt Efterværn det nemmere eller sværere at have kontakt til din familierådgiver? Eller har det ingen betydning?	Abs.	Pct.
Nemmere	5	42%
Ingen betydning	6	50%
Sværere	0	0%
Ved ikke	1	8%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

Nogle af hovedårsagerne til at de unge oplever, at kontakten til deres familierådgiver er blevet nemmere, er bl.a. at kontaktpersonerne kan hjælpe de unge med at fortælle rådgiverne om nogle af de ting der er svære i livet. De unge nævner ligeledes, at rådgiverne kan være svære at få fat i, hvilket kontakten til Projekt Efterværn har gjort nemmere:

"Fordi Frank kan hjælpe med at få sagt de ting der er svære at tale om med en vildt fremmed, da man jo skifter rådgiver hver gang man flytter til den anden ende af byen. Så man når ikke at opbygge tillid til sin familierådgiver da det ofte er en ny man skal tale med."

"Synes det er nemmere fordi synes nogen gange det er meget svært at komme igennem til en rådgiver."

7.2.2 Medarbejderne

Blandt de medarbejdere med relation til Projekt Efterværn, er det en klar oplevelse, at projektet overordnet set er relevant for målgruppen. 100 % af medarbejderne angiver, at projektet i høj eller nogen grad er relevant for de unge, jf. tabel 3.2:

3.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set er relevant for de unge i målgruppen?	Abs.	Pct.
I høj grad	10	91%
I nogen grad	1	9%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Blandt de primære årsager til, at medarbejderne oplever projektet som en succes, fremhæves bl.a. udviklingen af den narrative metode i forhold efterværn samt fleksibiliteten og indholdet af tilbuddet:

”Tænker, at det har været relevant at afprøve nye måder at tænke efterværn på. At tilgangen til de unge i højere grad bliver med udgangspunktet i dem selv, i stedet for at andre (sagsbehandlere m.v.) udstikker rammerne og målene for indsatsen.”

”En mere fleksibel måde at tænke efterværn på.”

”Unge der kommer fra anbringelser og skal ud og finde egne ben, har brug for mindst den samme støtte som deres jævnaldrende fra "kernefamilier". De står uden netværk og sikkerhedsnet - og har behov for nogen til overordnet at hjælpe med at stabilisere deres udsving i økonomi, uddannelse/job, netværk, misbrug mm.”

Udover at Projekt Efterværn entydigt vurderes som relevant for målgruppen, oplever 91 % endvidere, at projektet i høj eller nogen grad har bidraget til at skabe bedre muligheder for de unge, jf. tabel 4.2:

4.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har medvirket til at skabe bedre muligheder for de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	7	64%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Medarbejderne fremhæver, at det er fællesarrangementerne samt den tætte relation og det respektfulde møde mellem kontaktpersonen og den unge, der bl.a. er nøglen til projektets resultater. De fremhæver i forlængelse heraf, hvordan den narrativt inspirerede efterværnsindsats specifikt skaber et helhedsorienteret blik på den unge, hvilket virker befordrende for fx identitetsdannelse, nye historiseringer, netværk og håndtering af daglige problematikker:

”Jeg tror, at det respektfulde møde mellem den enkelte unge og Projekt Efterværn skaber mulighed for, at de unge kan komme tættere på det liv, de ønsker for dem selv. Projektet er indrettet på en måde, der tager udgangspunkt i den enkelte unges liv og ønsker. På den måde oplever jeg, at motivationen er optimal - netop fordi vi tager fat i de områder, der er vigtige for den unge selv. Vi arbejder narrativt med de unge og har en forventning om, at nye historiseringer er med til at skabe nye muligheder. Det er også muligt for de unge at modtage mere klassisk narrativ terapi i projektet, hvis de har et ønske om dette. Vi har altså mulighed for at arbejde helhedsorienteret og centreret omkring den unge - samtidig med, at vi tilbyder sociale arrangementer, hvor den unge kan opøve sine sociale kompetencer, være sammen med voksne rollemodeller, der har lyst til at være sammen med dem - og ikke mindst spejle sig i hinanden og måske endda føle samhørighed omkring temaet at have været anbragt udenfor hjemmet. Alt dette mener jeg er med til at skabe bedre muligheder for de unge i projektet.”

”Projekt Efterværn er deltagende i identitetsskabelsen og træningen af de egenskaber der er nødvendige for at klare ”Voksen Danmark”. Det er ikke nemt at flytte ud fra mors kødgryder (eller opholdsstedets). Tilbagefald må forventes. PE er medvirkende til at disse tilbagefald aftager hurtigere, og i nogle tilfælde helt kan undgås.”

I tråd med de to foregående tabeller mener 91 % af medarbejderne, at projektet i høj eller nogen grad har haft en positiv betydning for de unge og har medvirket til at skabe stabile rammer for dem, jf. tabel 5.2:

5.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har haft en positiv betydning for de unge i projektet (herunder i forhold til at skabe stabile rammer)?	Abs.	Pct.
I høj grad	6	55%
I nogen grad	4	36%
I mindre grad	1	9%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	0	0%
Basis	11	

En projektmedarbejder uddyber, hvordan Projekt Efterværn arbejder med at skabe stabile rammer for de unge og hvorfor netop den bevidsthed, som det narrative fundament skaber omkring rollen som kontaktperson, er afgørende for succes i efterværnsindsatsen:

“De unge bliver først reelt stabile, når de selv vælger at være det. Som deltagende i de unges dagligdag, har vi mulighed for at være kompetente sparringspartnere og faste skuldre for de unge i deres søgen efter egen mening med livet. Har de kun mulighed for at spejle sig selv i fraværende fagfolk eller andre med uafklarede dagsordner, forbliver det problematisk for dem at sortere egne ønsker og drømme for livet.”

Den generelle opfattelse af projektet

De unges oplevelse af projektet er gennemgående positivt. Ingen er utilfredse med at have deltaget i Projekt Efterværn og alle oplever, at kontakten til projektet har haft en positiv indflydelse på deres liv. Særligt kontakten til Frank, Lea og Majken samt samtalerne om fremtid, håb og drømme fremhæves som særligt betydningsfulde for de unge. Endvidere fremhæves de månedlige fællesarrangementer, de halvårslige weekendture samt aktiviteterne med Efterværns Venner som primære årsager til, at projektet har været en succes.

Medarbejderne med relation til Projekt Efterværn har generelt en opfattelse af, at projektet overordnet set er relevant for de unge i målgruppen. Blandt de primære årsager til projektets succes, fremhæves særligt brugen af den narrative metode i forhold efterværn samt brugen af frivillighed, fællesarrangementer og kontaktpersonsordningen. Det fremhæves, at den narrative metode virker befordrende for bl.a. identitetsdannelse, selvstændiggørelse, nye historiseringer, netværk og håndtering af daglige problematikker.

7.3 Mål 1: Selvstændiggørelse og af-institutionalisering

7.3.1 Delmål

- *Kontaktperson:* Kontaktpersonsordning til den enkelte unge med særligt fokus på relation, koordination og fremtidsperspektiv.
- *Tilgangen til den unge:* At anse den unge som ekspert på eget liv. Respektere den unges mål og tempo i at nå dem. Metodeudvikling i forbindelse med dette.
- *Fællesarrangementer:* Skabe velfungerende fællesarrangementer, hvor der lægges vægt på konkret forberedelse til 'VoksenDanmark'.
- *Lokaler:* Anskaffelse af egnede, gerne egne lokaler, der er adskilt fysisk fra Børn og familiecentrene.

Succeskriterier:

- 50 % af de unge i projektet er efter to år klar til at udskrives af projektet.¹²
- 75 % af de unge i projektet føler, at de er blevet hjulpet via efterværnsprojektet – altså en positiv evaluering af forløbet ved udskrivelsestidspunktet.
- I den udgangen af andet projektår skal der være fundet egnede lokaler til projektet og dets unge.

7.3.2 Kontaktpersonsordning

Projektets organisering af efterværnsindsatsen tager udgangspunkt i et princip om, at den bedste og mest effektive helhedsorienterede indsats overfor de unge sikres gennem en tæt personlig kontakt. Projektet anvender derfor en kontaktpersonsordning som et grundlæggende element i projektstrukturen; et fokus på relationsdannelse mellem projektmedarbejderne og de unge.

I praksis tilbydes hver ung tilknyttet projektet 2-3 timer ugen med sin kontaktperson. Timerne med kontaktpersonen kan ligeledes bruges i mindre grupper med andre unge (dobbeltsnakke) eller med terapeutiske samtaleforløb. Kontaktpersonen kan endvidere bidrage med en støttende og koordinerende indsats i forhold til fx de unges boligsituation, uddannelse og økonomi.

Projektets kontaktpersonsordning tager som noget særligt udgangspunkt i den narrative teori og praksis som udgangspunkt for relationen mellem den unge og kontaktpersonen og dermed selve det socialpædagogiske arbejde.

7.3.3 Fællesarrangementer med fokus på praktiske færdigheder

Projekt Efterværn afholder 2-3 månedlige fællesarrangementer af både social og praktisk karakter. Tanken bag fællesarrangementerne med fokus på praktisk forberedelse eller forberedelse til VoksenDanmark, havde oprindeligt til formål at hjælpe de unge med fx at

---

¹² Når udtrædelse af projektet nævnes i succeskriterierne, henvises der her kun til tilfælde, hvor der er enighed mellem ung og kontaktperson om, den unge er klar til at forlade projektet eller rammer aldersgrænsen.

lægge et budget, skabe en grundlæggende viden om SU og kontanthjælp, strukturering af daglige gøremål som rengøring, uddannelse og arbejde, mm.

I praksis viste denne form for fælles forberedelse sig at være problematisk. Eksempelvis synes flere af de unge at det var grænseoverskridende og meget privat at udstille deres økonomi overfor de andre unge i forhold til budgetlægning og en mere generel undervisning omkring budgetlægning havde ikke interesse. De unges hverdag viste sig endvidere at forløbe på forskellige måder og med meget forskelligartede problematikker. Den mere generelle forberedelse og rådgivning blev derfor langt mere effektiv og vedkommende i forhold til de enkelte unge, når den blev udført i kontaktpersonsregi. Den indledende ambition om fællesarrangementer med praktiskorienterede temaer er derfor bevidst nedtonet og fokus rettet mod de mere sociale aspekter; netværksdannelse og social træning. Fællesarrangementerne er i høj grad styret af de behov og ønsker, de unge har i forhold til aktiviteter.

Dog fokuseres der stadig på de mere praktiske kompetencer til arrangementerne. Et fast fællesarrangement er *'Mad med mere'*, som afholdes den sidste mandag i måneden. Her hjælper de unge med aftensmaden; finder interessante og (til tider) sunde opskrifter, foretager indkøb med fokus pris og kvalitet, laver maden samt serverer og rydder op.

Endvidere er der altid fokus på både små og store samarbejdsøvelser på fællesarrangementerne; små opgaver som indkøb, bordfodbold og hjælpe hinanden med at flette julestjerner samt mere omfattende øvelser som at samle en tømmerflåde, bygge en *'Da Vinci-bro'* og afholde arrangementer som *'Leg – dig & mig'*¹³. Samarbejdsøvelserne er udover at være en social træningsform som indgang til øget netværksdannelse ligeledes relevant i forhold til at forberede de unge til VoksenDanmark. På de fleste uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser, kræves en eller anden grad af samarbejdskompetencer for at kunne varetage endelige begå sig, hvorfor fokus på samarbejde er relevant både i forhold til de praktisk og sociale kompetencer.

7.3.4 De unge ved udskrivelse af Projekt Efterværn

Der har sammenlagt været 20 unge indskrevet i Projekt Efterværn, hvoraf 10 har været indskrevet i mere end 2 år. 10 % af de unge er udskrevet af projektet efter 2 år, sammenlignet med de forventede 50 %.

En af de grundlæggende årsager til at de unge fortsat er tilknyttet Projekt Efterværn efter den toårige periode, er at de unge har stor glæde og gavn af projektets fællesarrangementer; den sociale træning samt det fællesskab og netværk der opstår de unge imellem. Muligheden for at komme på fællesarrangementerne betyder meget for de unge, hvilket bl.a. kommer til udtryk på side 31-33 og side 56-59. En mulig årsag til at flere af de unge er tilknyttet projektet i mere end to år er, at efterværnsindsatsen ikke blot guider den unge i den umiddelbare overgang fra anbringelse til egen bolig, men ligeledes støtter den unge i at finde fast grobund både praktisk

---

¹³ For uddybende information om arrangementet Leg – dig & mig, se side 101.

og menneskeligt i den selvstændige tilværelse. Tilbuddet er med andre ord meget fleksibelt, hvilket betyder, at indsatsen ændrer karakter i kraft af, at de unges ønsker og situation udvikler sig.

Af de 20 unge der har været indskrevet i projektet, er 6 udskrevet. Når de unges udskrives af projektet udfylder de som hovedregel en status-update, men ikke en evaluering af forløbet. Det er derfor ikke muligt at svare på, hvorvidt de har været tilfredse med forløbet ved selve udskrivningstidspunktet. Tilfredsheden med tilknytningen til projektet afspejler sig både i midtvejsevalueringen samt den afsluttende evaluering af projektet. I midtvejsevalueringen angiver 100 % at de især sætter pris på relationen til deres kontaktpersoner og 88 % oplever, at samtalerne om livet og fremtiden samt kontakten til Efterværns Venner er specielt godt. Tilfredsheden med nogle af de grundlæggende elementer i efterværnsindsatsen genfindes i tabel 6.1, som vist i forrige afsnit, hvor bl.a. 92 % af de unge har været særligt glade for kontakten til kontaktpersonerne, 83 % for samtalerne om livet samt håb og drømme for fremtiden og 75 % har været særligt glæde for fællesarrangementerne og Efterværns Venner. De unge har været anonyme i begge besvarelser, så det er ikke muligt at vide hvordan og hvorvidt de tidligere indskrevne unge har svaret, men spørgeskemaet giver et grundlæggende fingerpraj om, at de unge er tilfredse med projektet og har været i hele projektperioden igennem.

7.3.5 Medarbejderne om selvstændiggørelse og afinstitutionalisering

Alle medarbejderne oplever, at Projekt Efterværn overordnet set har bidraget til at styrke de unges selvstændiggørelse og afinstitutionalisering. 82 % angiver, at projektet i høj eller nogen grad har hjulpet de unge med denne proces, mens 9 % synes, at projektet har hjulpet i mindre grad, jf. tabel 9.2:

9.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har styrket selvstændiggørelsen og afinstitutionaliseringen af de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	6	55%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	1	9%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

To af projektmedarbejderne uddyber efterfølgende, hvordan særligt den narrative tilgang er befordrende for de unges selvstændiggørelse og afinstitutionaliseringsproces: Det er de unges værdier og drømme for fremtiden, der er i fokus og ikke medarbejdernes personlige holdninger eller samfundsmæssige diskurser, der er det styrende udgangspunkt for samarbejdet:

”Den narrative tilgang som projektet arbejder ud fra, fordrer i høj grad selvstændiggørelse og af-institutionalisering af de unge. Implicit dette ligger blandt andet, at det er de unge selv, der skal forholde sig til eget liv, egne værdier og egne

håb og drømme for fremtiden. Det er netop disse elementer, der er i centrum for arbejdet og ikke overordnede værdier fra enten det sociale system eller den enkelte medarbejder, der arbejdes ud fra. Vi tror på, at ønsker og håb til fremtiden skal være forankrede i den enkelte unge for at kunne bruges som drivkraft mod en øget selvstændiggørelse. Her vil generelle værdier som eks. 'uddannelse er vigtigt' eller 'økonomisk ansvarlighed er vigtigt' ikke kunne bruges, hvis det ikke hæftes på den enkeltes værdier og erfaringer og håb og drømme.”

”Det narrative er proaktivt overfor selvstændiggørelsesprocesser, og formår at sortere i diskurser og magtforhold i samfundet.”

Mål 1: Selvstændiggørelse og afinstitutionalisering er i forhold til de opsatte succeskriterier delvist opnået. 10 % af de unge er efter en 2 årig periode blevet udskrevet af projektet, modsat de forventede 50 %. Det har ikke været muligt at afdække direkte, hvorvidt 75 % af de unge ved udskrivelse føler, at de er blevet hjulpet af projektet, da projektet ikke har etableret en praksis, der lader den unge evaluere forløbet direkte. Dog viser både midtvejsevalueringen samt den afsluttende evaluering, at størstedelen af de unge har været særligt tilfredse med nogle af de grundlæggende elementer i efterværnsindsatsen; relationen til kontaktpersonen, samtalerne om livet og fremtiden samt fællesarrangementerne og Efterværns Venner. Afslutningsvis er der i andet projektår fundet lokaler til afholdelse af fællesarrangementer, hvorfor dette succeskriterium ligeledes er opnået.

7.4 Mål 2: Stabilisering

7.4.1 Delmål

- *Relationen*: Så vidt muligt opstarte relationen til den unge mens denne stadig er i anbringelse.
- *Mødedage*: Faste mødedage med den enkelte unge.
- *Begrænsningen af misbrug og kriminel adfærd*.

Succeskriterier:

- 75 % af de unge har ved udtrædelse af projektet som minimum opretholdt niveauet i den overordnede profil fra første status-update, der helst er gennemført inden den unge er fyldt 18, altså mens den unge stadig er i anbringelse.

7.4.2 Kontakt mens den unge stadig er i anbringelse

Fra starten af projektperioden var det en ambition at påbegynde relationen til den unge mens denne stadig var anbragt. Hensigten er at styrke overgangen fra anbringelse til en selvstændig tilværelse gennem kontakten til den unge. Ved at påbegynde relationen til den unge tidligt, er selve den relationelle grundpille i samarbejdet lagt og basis for kontaktpersonsarbejdet påbegyndt inden den unge står midt i sin nye selvstændige tilværelse med anderledes forventninger, muligheder og faldgruber.

45 % af medarbejderne angiver, at Projekt Efterværn i mindre grad har medført, at der sammenlignet med tidligere arbejdes aktivt på at skabe relationer til de unge, mens de stadig er anbragte. 25 % mener, at det i høj grad eller nogen grad har styrket arbejdet med at skabe relationer til de unge; mens de stadig er i anbringelse, jf. tabel 17.2:

17.2 I hvilket omfang har Projekt Efterværn medført, at der i højere grad end tidligere arbejdes aktivt på at skabe relationer til de unge mens de stadig er i anbringelse?	Abs.	Pct.
I høj grad	1	9%
I nogen grad	2	18%
I mindre grad	5	45%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	3	27%
Uddyb gerne	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Medarbejderne fremhæver, at det er svært for Projekt Efterværn at etablere kontakten til de unge mens de stadig er anbragt, da socialrådgiverne ofte ikke har fokus på at visitere på dette tidspunkt:

”Oplever, at det i nogen grad har været vanskeligt at komme tidligt nok i kontakt med de unge - ofte, når anbringelsen var tæt på ophør.”

”For at kunne arbejde med de unge mens de stadig er anbragt, kræver det at familierådgiveren visiterer i god tid før den unge fylder 18 år. Dette har vist sig at være en stor udfordring i mange tilfælde. Dette er et område, der bør arbejdes videre med for de unges skyld.”

”Svært for socialrådgiverne at nå/huske/få Projekt Efterværn sat på de unge ½ år før. Ofte tilknytttes Projekt Efterværn først i sidste øjeblik, nogle gange, først når de unge står på gaden.”

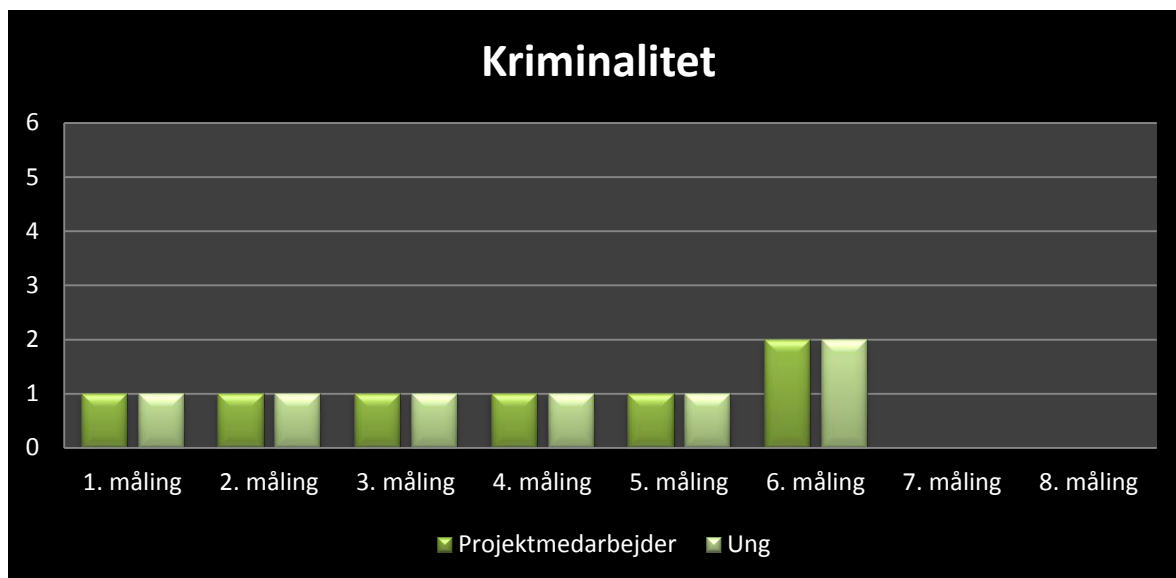
”Det er en klar erfaring, at et sådant overlap er yderst gavnligt i relationsarbejdet med den unge. I de tilfælde, hvor det ikke lykkes, er det sværere at arbejde med den unge på en effektiv vis i opstarten - som også er en yderst kritisk fase; det er her de skal forsøge at stå på egne ben udenfor anbringelsesstedet, hvilket ofte er svært for dem.

7.4.3 Begrænsning af kriminalitet

Undersøgelser omhandlende tidligere anbragte unge tegner et billede af, at kriminalitet er mere udbredt blandt 25-årige tidligere anbragte end blandt deres jævnaldrende (Christoffersen & Hammen 2011). Et dansk studie viser tilsvarende, at unge, som har været anbragt uden for hjemmet, har 12-14 % større sandsynlighed for at have fået mindst én betinget eller ubetinget domsfældelse sammenlignet med en tilsvarende gruppe af unge, som ikke har været anbragt uden for hjemmet (Olsen, Egelund & Lausten 2011). Forskerne pointerer i den forbindelse, at de tidligere anbragte unges risikoadfærd skal ses i sammenhæng med de vilkår og oplevelser, som de unge har og har haft (Mølholt m.fl. 2012). Der peges således på en overforkomst af kriminalitet blandt tidligere anbragte unge.

Af de 12 unge der har deltaget i evalueringen, har 2 unge været indblandet i kriminalitet. Dog viser nedenstående status-update, at de unge tilknyttet Projekt Efterværn generelt undgår at blive indblandet i kriminelle aktiviteter og i gennemsnit befinder sig på en profil 1: *”Jeg er ikke involveret i kriminalitet”*:

I gennemsnit er de unge i Projekt Efterværn ikke involveret i kriminelle aktiviteter, hvilket betyder, at de på dette område klarer sig bedre end målgruppen generelt.

Der sker dog tilsyneladende en forøgelse af deres kriminelle adfærd ved 6. profilmåling. Årsagen til stigningen af kriminelle skal findes i det lille antal af unge, der har været tilknyttet projektet så længe, at de har udfyldt 6 status-update. Der er således ikke genereret tilstrækkeligt med data til at præsentere et repræsentativt gennemsnit af, hvordan de kriminelle aktiviteter ser ud ved 6. profilmåling.

7.4.4 De unge om kriminalitet

Adspurgte hvorvidt Projekt Efterværn har hjulpet de unge af med *dårlige vaner* som fx kriminalitet, svarer 41 %, at de i et eller andet omfang har fået hjælp hertil, 1 har slet ikke fået hjælp, mens 50 % ikke har haft behov for denne støtte, jf. tabel 16.1:

16.1 I hvilken grad har Projekt Efterværn hjulpet dig af med dårlige vaner som fx kriminalitet, overforbrug af alkohol eller stoffer eller andet?	Abs.	Pct.
i høj grad	1	8%
I nogen grad	3	25%
I mindre grad	1	8%
Slet ikke	1	8%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	6	50%
Ved ikke	0	0%
Hvordan?	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

Ingen af de unge uddyber hvordan de har fået hjælp til at stoppe deres kriminelle adfærd. En af projektmedarbejderne uddyber i følgende afsnit hvordan de samarbejder med de unge med at reducere kriminelle aktiviteter.

7.4.5 Medarbejderne om kriminalitet

63 % af medarbejderne oplever, at Projekt Efterværn i nogen eller mindre grad har medvirket til at begrænse omfanget af bl.a. kriminel adfærd hos de unge i projektet, mens 36 % ikke ved det, jf. tabel 12.2:

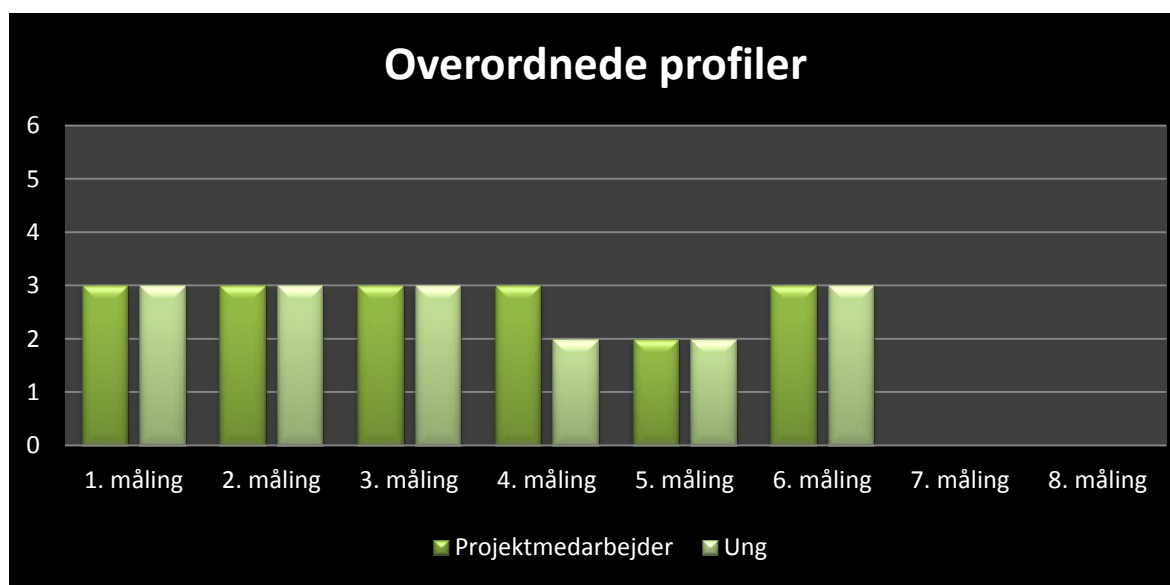
12.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har medvirket til at reducere omfanget af kriminel adfærd blandt de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	0	0%
I nogen grad	4	36%
I mindre grad	3	27%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	4	36%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

En projektmedarbejder fortæller, hvordan projektmedarbejderne samarbejder med de unge om deres kriminelle adfærd på samme måde som med misbrugsproblematikker. Følgende citat omhandler derfor misbrug, men tilgangen til de unge er den samme; samarbejdet tager ikke nødvendigvis udgangspunkt i at stoppe den unges kriminalitet. En narrativ pointe er netop, at projektmedarbejderne ved at være undersøgende overfor de unges bevæggrunde for at opretholde en kriminel adfærd, kan skabe øget refleksion omkring hvilke effekter kriminaliteten har for den unges liv og hvorvidt disse effekter kan genfindes på anden vis:

"I Projekt Efterværn presser vi ikke den enkelte unge til at stoppe med sit misbrug. Vi tror på, at et stop eller en begrænsning af forbrug skal komme fra den enkelte unge. Vi taler med den unge om hendes eller hans misbrug. Vi taler om, hvilke effekter det har på hendes eller hans liv og hvad hun/han mon synes om det. Vi taler om, om de gode effekter ved et stofmisbrug kan findes andre steder i den unges liv (eks. 'ro' eller 'glæde' eller andet). På den måde åbner vi op for at tale åbent om den unges forbrug/misbrug og af den vej skabt øget opmærksomhed hos den unge og forhåbentlig af den vej vil den unge selv nå frem til at begrænse eller fjerne forbruget af stoffer. Vi tror ikke på, vi ved at fortælle dem at misbrug er forkert, kan få dem til at stoppe. Måske vil de stoppe med at fortælle os om deres misbrug - men det ønsker vi ikke. Vi ønsker derimod en åben dialog og så vil vi stå til rådighed for hjælp og støtte hvis/når den unge ønsker dette.

7.4.6 De unges overordnede profil

For at nærværende mål vedrørende stabilisering kan betragtes som værende opnået, skal 75 % af de unge ved udtrædelse af projektet som minimum have opretholdt niveauet i den overordnede profil sammenlignet med den første status-update. Nedenstående data viser, at 100 % af de unge har opretholdt niveauet fra den indledende profilmåling. I gennemsnit holder de unge sig på en profil 3: *"Jeg har overordnet set brug for lidt professionel støtte (Projekt Efterværn, psykolog osv.) til at få hverdagen til at fungere"*:

De unges overordnede profil kan således betragtes som stabil, da de i gennemsnit kan få hverdagen til at fungere med lidt professionel støtte. Udelades den 6. måling, viser tabellen faktisk en udvikling ved 4. og 5. måling, da de unge bevæger sig fra en profil 3 til en profil 2: *"Jeg har det overordnet set godt, men har dog nogle gange brug for professionel støtte (Projekt Efterværn, psykolog osv.) til at løse mindre problemer i hverdagen"*.

For at vurdere hvorvidt succeskriteriet 75 % af de unge har ved udtrædelse af projektet som minimum opretholdt niveauet i den overordnede profil fra første status-update, der helst er gennemført inden den unge er fyldt 18, altså mens den unge stadig er i anbringelse er opnået, betragtes alene de 5 unge, der har afsluttet projektet. Deres individuelle status-updates viser, at henholdsvis 3 unge har en uændret profil mens 2 unge har en forbedret profil. 100 % af de unge der har afsluttet deres projektperiode har således en forbedret eller uændret profil sammenlignet med deres opstartsprofil.

Mål 2: Stabilisering er opnået, da 100% af de unge der er udskrevet af Projekt Efterværn har en uændret eller forbedret profil. Samme billede tegner sig for de unge der er indskrevet i projektet, da de i gennemsnit har bevaret en uændret profil. Endvidere er kriminelle blevet begrænset, idet gennemsnittet af de unges kriminelle aktiviteter er kendetegnet ved profil 1: *"Jeg begår ingen kriminalitet"*. Det betyder, at de unge i projektet på dette område klarer sig bedre end målgruppen generelt.

7.5 Mål 3: Skabe bedre muligheder for tidligere anbragte unge på følgende områder: 3.1. Uddannelse/beskæftigelse, 3.2. Boligforhold, 3.3. Sociale relationer/netværk, 3.4. Fysisk og psykisk helbred og 3.5. Økonomi

7.5.1 Delmål 3.1: Uddannelse/ beskæftigelse

- *Motivationsarbejde*: Fokus på motivationsarbejde. Det er den unge selv, der skal ønske fremdrift og sætte mål for fremtiden.
- *Samarbejdspartnere*: Skabe et godt samarbejde med relevante samarbejdspartnere, eksempelvis UU, jobcenter og produktionsskoler i Randers Kommune.

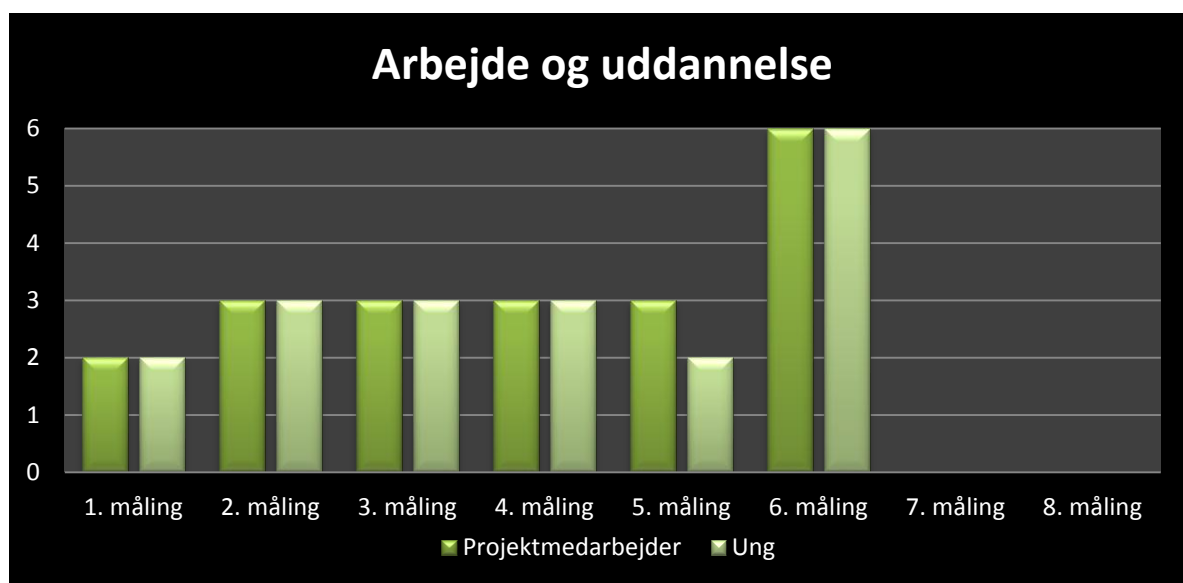
Succeskriterier:

- 50 % af de unge er i selvvalgt beskæftigelse ved udtrædelse af projektet og har været det i minimum 6 måneder.

Det Nationale forskningscenter for velfærd har i rapporten *Tidligere anbragte unge som voksne* undersøgt langtidsvirkningerne af at være anbragt uden for hjemmet. Resultaterne peger på, at tidligere anbragte unge som 24-årige har 26-29 % mindre sandsynlighed for at være i beskæftigelse eller under uddannelse sammenlignet med andre i samme aldersgruppe (Olsen, Egelund & Lausten 2011).

7.5.2 De unge om arbejde og uddannelse

Data indsamlet via status-updaten viser, at de unge tilknyttet Projekt Efterværn i gennemsnit befinder sig uddannelses- og beskæftigelsesmæssigt på en profil 3: ”Jeg er i gang med at lede efter arbejde eller uddannelse og har været det i et stykke tid”:

Der sker tilsyneladende en forringelse af de unges arbejds- og uddannelsesmæssige situation ved 6. profilmåling. Der er dog ikke genereret tilstrækkeligt med data til at præsentere et repræsentativt gennemsnit af, hvordan området ser ud ved 6. profilmåling.

Da status updaten er et udtryk for et gennemsnit af unge, der stadig har tilknytning til projektet samt unge der er udskrevet, kan den ikke alene vise, hvorvidt succeskriteriet for dette delmål er opnået; 50 % af de unge er i selvvalgt beskæftigelse ved udtrædelse af projektet og har været det i minimum 6 måneder. Derfor nuanceres tallene i det følgende afsnit i forhold til de unges individuelle status-updates og den viden projektet har om de unge, der er trådt ud af projekt.

Af de 5 unge der ikke længere har tilknytning til Projekt Efterværn, er 3 under uddannelse eller i arbejde og 2 på kontanthjælp. Det er således 60 % af de unge, der er i selvvalgt beskæftigelse ved udtrædelse af projektet og har været det i minimum 6 måneder.

Af de 15 unge, der stadig er indskrevet i Projekt Efterværn, fordeler de sig således: 8 er under uddannelse, 4 har et arbejde og 2 modtager kontanthjælp. 87 % af de unge er således i selvvalgt beskæftigelse.

Adspurgt hvilken betydning Projekt Efterværn har haft for de unges muligheder for at påbegynde uddannelse eller finde et arbejde, svarer 50 % af de unge, at ”projektet har været en stor hjælp”. Yderligere 25 % angiver, at projektet har hjulpet, men de kunne have ønsket sig mere hjælp end de har fået. 75 % har således fået hjælp til uddannelse og arbejde, mens 17 % har ikke haft behov for denne støtte, jf. tabel 9.1:

9.1 Har Projekt Efterværn hjulpet dig med at komme i gang med en uddannelse eller finde et arbejde?	Abs.	Pct.
Ja, projektet har været en stor hjælp	6	50%
Projektet har gjort noget, men kunne godt have hjulpet mere	3	25%
Nej, projektet har ikke hjulpet med på dette område	0	0%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område (jeg havde et arbejde eller var i gang med uddannelse, da jeg startede i projektet)	2	17%
Ved ikke	2	17%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

De unge uddyber efterfølgende, at de bl.a. modtaget støtte til bl.a. at finde praktikpladser gennem de frivillige og at projektmedarbejderne har hjulpet dem med at navigere i udvalget af uddannelser:

”En af de frivillige skaffede mig en praktikplads, og Frank har hjulpet mig med at finde anden uddannelse da jeg ikke kunne gennemføre den uddannelse jeg var i gang med.”

”Tog til samtale med uddannelsesvejleder.”

”Fuldtidsarbejde og chancen for at afbetale alt min gæld, men penge kommer og går og jeg glemmer at spare, så har stadig lidt gæld men har også scoret en masse viden indenfor håndværk.”

”De hjalp mig med at komme ind på Randers HF og VUC, fordi jeg ikke kunne finde en læreplads men os’ fordi jeg ikke gad og være på kontanthjælp mere. Jeg er i gang med 10. klasse nu.

7.5.3 Medarbejderne om arbejde og uddannelse

Adspurgte hvorvidt Projekt Efterværn har medvirket til at skabe bedre uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder for de unge i projektet, mener 36 % af medarbejderne, at projektet i høj grad har hjulpet, mens 46 mener, at dette i nogen grad er tilfældet. 82 % af medarbejderne mener således, at projektet har øget de unges mulighed for at få en uddannelse eller beskæftigelse, jf. tabel 13.2:

13.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn konkret har medvirket til at skabe bedre uddannelses-/beskæftigelsesmuligheder for de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	4	36%
I nogen grad	5	46%
I mindre grad	1	9%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Af primære årsager til Projekt Efterværns indflydelse på de unges forbedrede uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder, angiver medarbejderne bl.a. samarbejdet med UU, projektets brede kontaktflade og viden på området samt hvordan Efterværns Venner anvender deres personlige netværk:

”Vi har en rigtig stor viden og kontaktflade på dette område. Vi kan altså vejlede den unge i deres muligheder, samtidig med at vi kender dem rigtig godt. Vi tager gerne med de unge på UU, som vi har et rigtig godt samarbejde med. Ved at koble kontaktperson og UU skabes der gode muligheder for at finde den rette hylde til den enkelte unge.”

”Særligt Efterværns Venner er gode til at bruge deres personlige netværk til at skabe muligheder for de unge.”

Delmål 3.1 Uddannelse og beskæftigelse er opnået, da 60 % af de unge der er udskrevet fra projektet er i selvvalgt beskæftigelse og har været det igennem minimum seks måneder. Endvidere viser data fra status-updaten, at 87 % af de unge, der stadig er tilknyttet Projekt Efterværn er under uddannelse og beskæftigelse. Både de unge og medarbejderne angiver bl.a. de gode samarbejdsrelationer med UU og andre uddannelsesinstitutioner samt den frivillige forening; Efterværns Venners netværk som primære årsager til denne succes.

7.5.4 Delmål 3.2: Boligforhold

- *Boligsøgning:* Støtte den unge i at søge en passende bolig - både geografisk og økonomisk.
- *Boliganvisningen:* Benytte muligheden for at søge om bolig gennem boliganvisningen i Randers Kommune.
- *Samarbejdspartnere:* Skabe gode relationer til både boligforeninger og boligadministrationer, hvor projektet kan kontaktes ved eventuelle problemer.

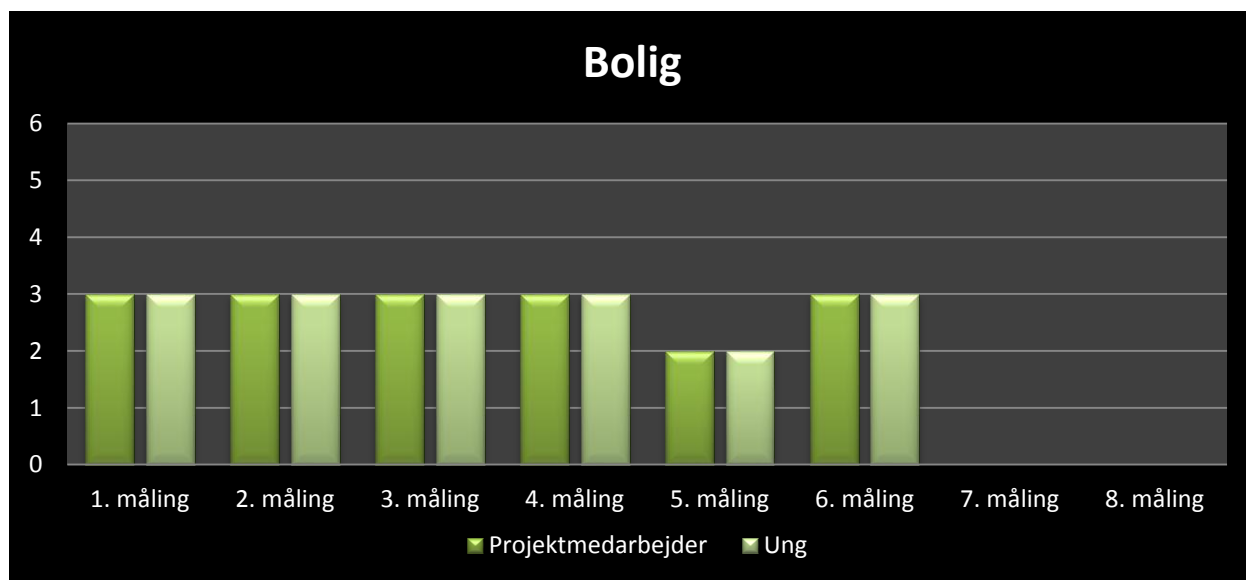
Succeskriterier:

- 80 % af de unge er ved udtrædelse af projektet etableret i egen bolig, det vil sige, at de har boet der i minimum 6 måneder.

Tidligere anbragte unges boligforhold er generelt karakteriseret ved ustabilitet; de har svært ved at finde egnede boliger (Velfærdsministeriet 2008) og fastholde en selvstændig bolig. Endvidere er ustabiliteten karakteriseret ved, at de unge har problemer med at betale husleje, bruger 50 % af husstandens indkomst på huslejen har hyppige flytninger og/ eller flytter ind hos venner og familie på midlertidig basis (Mølholt m.fl. 2012: 86).

7.5.5 De unge om deres boligsituation

Data indsamlet via status-updaten viser, at de unge tilknyttet Projekt Efterværn i gennemsnit befinder sig på en profil 3 i forhold til deres boligsituation: *"Jeg har egen bolig, men har nogle problemer med at klare hverdagens udfordringer (madlavning, rengøring, indkøb, være alene osv.)"*:

De unges boligsituation kan således betragtes som stabil, da de i gennemsnit er bosiddende i egen bolig. For at vurdere hvorvidt succeskriteriet for dette delmål er opnået; *80 % af de unge er ved udtrædelse af projektet etableret i egen bolig, det vil sige, at de har boet der i minimum 6 måneder,*

nuanceres tallene fra status-updaten i det følgende afsnit i forhold til de unges individuelle status-updates og den viden projektmedarbejderne har om de unge, der er trådt ud af projektet:

Af de 5 unge som ikke længere er tilknyttet projektet, hvis boligsituation projektmedarbejderne er bekendte med, er 4 etableret i egen bolig i en periode på minimum 6 måneder og 1 bor fortsat i plejefamilie. 80 % af de unge således etableret i egen bolig i minimum 6 måneder efter udtrædelse af projektet.

Af de 15 unge der stadig er indskrevet i Projekt Efterværn, er 13 etableret i egen bolig og 2 bor midlertidigt hos deres forældre. Således er 87 % af de unge indskrevet i projektet etableret i egen bolig. Ikke alle har boet minimum 6 måneder i deres bolig endnu, men da de unge ikke er udskrivet af projektet, er dette endnu ikke forventeligt.

Nedenstående tabel viser, at 50 % af de unge i et eller andet omfang har modtaget hjælp i forbindelse med deres boligsituation. 33 % af de unge ikke har haft brug for hjælp og 17 % har ikke fået hjælp hertil, jf. tabel 10.1:

10.1 Har Projekt Efterværn hjulpet dig med at få en bolig?	Abs.	Pct.
I høj grad	2	17%
I nogen grad	1	8%
I mindre grad	3	25%
Slet ikke	2	17%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	4	33%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

Det fremgår ikke af spørgeskemaet, hvorvidt de 2 unge der ikke har modtaget hjælp til deres boligsituation, har fundet det problematisk eller om de har fået hjælp andre veje fra. 2 af de unge der har modtaget hjælp fra Projekt Efterværn, uddyber hvilken form for hjælp de har fået:

”Har brugt deres login på boligportalen til at søge lejlighed og haft Frank med inde over når jeg har skullet skrive under på lejekontrakter.”

”Tilmeldt mig akutlisten ved kommunen.”

I tabel 11.1 uddyber de unge hvorvidt Projekt Efterværn har hjulpet dem til at klare forskellige praktiske ting i forbindelse med deres bolig. 49 % af de unge har i en eller anden grad modtaget hjælp til at håndtere forskellige former for praktisk hjælp relateret til deres bolig. 33 % angiver at de ikke har haft brug for denne form for hjælp og yderligere 17 %, at de ikke har modtaget

hjælp hertil:

11.1 Har Projekt Efterværn hjulpet dig med at klare praktiske ting i din bolig (indkøb, praktiske opgaver mv.)?	Abs.	Pct.
I høj grad	1	8%
I nogen grad	1	8%
I mindre grad	4	33%
Slet ikke	2	17%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	4	33%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

En af de unge, der ikke har ønsket hjælpen, uddyber i det efterfølgende fritekstfelt, at vedkommende ofte har afvist den praktiske hjælp, bl.a. fordi det har været pinligt med rodet i hjemmet. Vedkommende pointerer dog i samme ombæring, at hjælpen altid har været til rådighed:

”Jeg har ofte ikke ønsket hjælpen, da jeg er noget af et rodehoved og har været for pinlig berørt til at lade andre hjælpe, men de har altid stillet hjælpen til rådighed.”

7.5.6 Medarbejderne om de unges boligsituation

Adspurgt i hvilket omfang projekt Efterværn konkret har medvirket til at forbedre boligforholdene for de unge med tilknytning til projektet, mener 91 % af medarbejderne, at det har fundet sted i høj eller nogen grad, mens de resterende 9 % ikke ved det, jf. tabel 14.2:

14.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn konkret har medvirket til at skabe bedre boligforhold for de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	4	36%
I nogen grad	6	55%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

En medarbejder uddyber nogle af de primære årsager til, at Projekt Efterværn har succes med at hjælpe de unge med deres boligsituation:

”Vi har en god viden om boligforholdene i Randers Kommune. Derudover kan vi vejlede de unge i at være varsomme, især på det private boligmarked. Vi er også behjælpelige som bindeled mellem udlejer og den unge hvis der opstår problemer omkring eks. larm eller manglende betaling eller andet.”

Delmål 3.2 Bolig; er opnået da 80 % af de unge, der er udskrevet fra projektet, er etableret i egen bolig og har været dette i minimum 6 måneder. Med hensyn til de unge der stadig er indskrevet i projektet, er 87 % etableret i egen bolig. Årsagerne til denne succes skal ifølge de unge og medarbejderne findes i bl.a. Projekt Efterværns gode kendskab til boligmarkedet i Randers, viden om fx akutlisten samt adgang til Boligportalen via projektet. De unge i Projekt Efterværn klarer sig bedre i forhold til deres boligsituation end målgruppen generelt set.

7.5.7 Delmål 3.3: Sociale relationer og netværk

- *Fællesarrangementer*: Skabe velfungerende fællesarrangementer med fokus på opkvalificering af og øvelse i sociale kompetencer.
- *Fritid*: Motivere de unge til organiserede fritidsaktiviteter.
- *Støtte netværk*: Styrke og skabe positive relationer i den unges sociale netværk via netværkshort og samtaler.

Succeskriterier:

- Ved projektets afslutning skal den gennemsnitlige tilslutning til fællesarrangementer det sidste år have været over 40 %.

Anbragte unges opvækst er ofte i varierende grad karakteriseret ved forskelligartede problematikker som fx omsorgssvigt, fysiske overgreb, kriminalitet, misbrug mm, hvilket kan medføre mistillid til omverdenen, svært ved at sætte grænser og tyde andres signaler samt besværligheder ved at indgå i sociale sammenhænge (Andersen, Henriksen & Horst 2011; Egelund et al. 2010; Jakobsen, Hammen & Steen 2010; Warming, 2005). Problematikkerne i opvæksten afspejler sig bl.a. i bogen *Tidligere anbragte unges bud på kvalitet i anbringelsen af børn og unge* har TABUKA (Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte), der viser, at tidligere anbragte unge, ofte er meget netværksfattige og i risiko for ensomhed (Egelund Nielsen m.fl.: 2005). En stor del af de unge mister kontakten til opholdsstedet - både ved døgninstitutioner og plejefamilier - og samtidigt har de ofte ikke et stærkt familienetværk at vende sig mod. De unge har sjældent forældre, de kan hente hjælp hos, når de har brug for materiel eller følelsesmæssig opbakning og støtte (Yen, Powell Hammond & Kushel, 2009). Mange anbragte unge har endvidere svært ved at skabe og fastholde venskaber, bl.a. på grund af deres egne tidligere erfaringer med svigt. De svage netværk har bl.a. ensomhed og isolation til følge (Andersen, Henriksen & Horst; Egelund & Hestbæk 2003; Egelund m.fl. 2009). (Andersen, Goldschmidt & Horst 2011).

Et af de elementer der efterlyses i efterværnsindsatsen er mødesteder, hvor de unge kan mødes og danne netværk (Andersen, Henriksen & Horst 2011; Malmberg & Myrup 2005; Nielsen m.fl. 2005).

7.5.8 Fællesarrangementer med socialt fokus

Projekt Efterværn afholder som skrevet 2-3 månedlige fællesarrangementer af både social og praktisk karakter. Det sociale fokus i fællesarrangementerne skal bl.a. bidrage til, at de unge kan møde andre i samme situation, spejle sig i hinanden, erfaringsudveksle og potentielt skabe relationer til hinanden. Arrangementerne kan således styrke de unges sociale kompetencer og netværk og samtidigt give kontaktpersonerne et indblik i de unges sociale ageren, hvilket skaber en god platform, hvorfra man kan snakke.

7.5.9 De unge om fællesarrangementer

De unge i projektet gennemgående meget glade for at deltage i fællesarrangementerne. Kun 1 ung angiver at vedkommende ikke deltager i disse arrangementer. De resterende 92 % af de

unge angiver, at de enten synes meget godt eller godt om at deltage i fællesarrangementerne, jf. tabel 18.1:

18.1 Hvad synes du om at deltage i fællesarrangementer med Projekt Efterværn?	Abs.	Pct.
Meget godt	8	67%
Godt	3	25%
Ikke så godt	0	0%
Dårligt	0	0%
Deltager ikke i fællesarrangementer	1	8%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

De unge uddyber efterfølgende nogle årsager til, at de profiterer af arrangementerne. Af primære årsager til at de unge kan lide at deltage i fællesarrangementerne, fortæller de unge, at de kan møde andre unge i samme situation som dem selv og derfor nemmere kan være sig selv samt at de får nogle spændende oplevelser:

”Det giver rigtig meget at være med i et fælleskab hvor man ikke skiller sig ud fordi man har været anbragt, det er bare noget nemmere at omgås nogen der har oplevet noget lignende det man selv har. Og de har ofte nemmere ved at forstå de udfordringer man møder fordi de måske selv har prøvet noget lignende. Og har været med på stort set alle arrangementerne da det har givet nogle vilde oplevelser man ikke kunne have fået selv og giver et vildt godt fælleskab at kunne snakke med de andre om fælles oplevelser.”

”Jeg kan godt lide at være sammen med dem alle sammen, fordi man kan være helt sig selv.”

”Synes det er meget godt når jeg får taget mig sammen til at komme afsted, folk er til at snakke med og atmosfæren er super, har hvert fald ikke oplevet drama til arrangementerne.”

”Når man som 17 årig, sidder alene i sin lejlighed, og ikke kan overskue alle ting i hverdagen. Så er det enormt rart, at kunne kontakte efterværnet for hjælp! Alle aktiviteterne de laver får en op af sofaen, og ud og lave noget nyt. Det er så fedt! :)”

De unge i Projekt Efterværn har ligeledes i forbindelse med 6-by-konferencen vedrørende effektive indsatser¹⁴, italesat hvorfor muligheden for at deltage i de forskelligartede fællesarrangementer med andre unge, har en positiv betydning i deres liv:

”Jeg kan godt lide at være her [projektets mødested], for vi har alle sammen været ’ude for hjemmet’. (...) Det er et godt fællesskab vi har og kan snakke om det hele. Vi behøver ikke virke anderledes. Mange steder virker man anderledes fordi man er tidligere anbragt. Jeg føler mig i hvert fald anderledes end andre unge mennesker – i forhold til her.”

”Jeg kan godt lide at være sammen med dem alle sammen, fordi man kan være helt sig selv.”

”Dem [de unge i projektet] kan jeg godt være mig selv overfor, det kan jeg ikke med mine andre kammerater. Hvis jeg går rundt i byen eller sådan, der bliver jeg nødt til at vise selvtillid hele tiden og ikke finde mig i noget. Når jeg er her i projektet kan jeg bare slappe af og lave sjov hele tiden. Det kan jeg bedst lide.”

At de unge aktivt udnytter netværket med andre tidligere anbragte unge, som projektet skaber mulighed for gennem bl.a. fællesarrangementerne, underbygges ligeledes i et af bacheloropgaverne omhandlende Projekt Efterværn. Den studerende konkluderer i en analyse omhandlende de unges udbytte af projektet, at; *”de unge oplever gennem deres deltagelse i projektet, at de ikke er alene om at have problemer, og selvom det ikke er de samme problemstillinger, kan de finde inspiration i at lytte til hinanden og tænke, at: ”Når hun kan, kan jeg også”.* (Bacheloropgave B 2012: 34).

Den gennemsnitlige tilslutning til fællesarrangementerne over det sidste halve år, ligger på 78,5 %. Det er således 78,5 % af de unge indskrevet i projektet, der i gennemsnit deltager på fællesarrangementerne.

7.5.10 Medarbejderne om fællesarrangementer

Medarbejderne har ligeledes en positiv oplevelse af fællesarrangementerne. 91 % synes at fællesarrangementerne i høj eller nogen grad har positiv effekt for de unge, jf. tabel 29.2:

29.2 I hvilket omfang oplever du, at de gennemførte fællesarrangementer har haft en positiv effekt for de unge?	Abs.	Pct.
I høj grad	9	82%
I nogen grad	1	9%

¹⁴ 6-by-konferencens havde det formål, at de 6 byer (København, Århus, Odense, Ålborg, Esbjerg og Randers) gennem eksempler på effektive indsatser, og hvordan man kan arbejde med monitorering af effektive indsatser, bliver inspireret og lærer af hinanden.

I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Medarbejderne fremhæver, at fællesarrangementerne skaber en arena, hvor de unge kan træne deres sociale kompetencer, styrke deres netværk og møde andre unge:

”Især som tilbud til de unge som har et fagligt vurderet støttebehov til flere timer, og ikke er ret interesseret i kontaktpersonsarbejde, får på denne måde alligevel støtte og hjælp i hverdagen.

Desuden har arrangementerne stor værdi som social lege- træningsplads for social skills. Desuden netværksskabende for de unge som er netværkssvage.”

”Både det at få oplevelser i hverdagen og kontakten med både de andre unge, vores frivillige og os som medarbejdere opleves som enormt positivt for de unge. Hurra :-)”

7.5.10 De frivillige om fællesarrangementer

Den frivillige forening deltager på alle fællesarrangementerne – både det faste ‘Mad med mere’ som foregår sidste mandag i måneden samt de spontane arrangementer, der opstår derudover. De frivillige er med andre ord en tæt kontinuerlig del af de unges liv. I deres møde med de unge fremhæver de frivillige bl.a., at deres rolle som frivillige har stor betydning for de unge:

”Når de er sammen med ”normale voksne” der er der 100% frivilligt og uden betaling – det gør rigtig meget for dem. De får en meget bedre selvværdsfølelse, mere selvtillid.”

De frivillige fremhæver endvidere, hvordan fællesarrangementerne bidrager til at de unge møder andre unge i samme situation - at de bliver en del af et fællesskab og at får trænet deres sociale kompetencer. Fællesarrangementerne opleves således af de frivillige som et forum, hvor de unge både har et fristed og samtidigt får styrket deres selvværd og selvtillid:

”Helt bestemt, jeg er helt sikker på at de unge har fået sig et kanon fristed hvor de kan være - ligegyldig baggrund eller fortid. Jeg føler i hvert fald at vi er med til at giv, de unge et trygt og sjovt sted de kan være, og hygge sig og snakke om det, der nu er, hvis det skulle være tilfældet.”

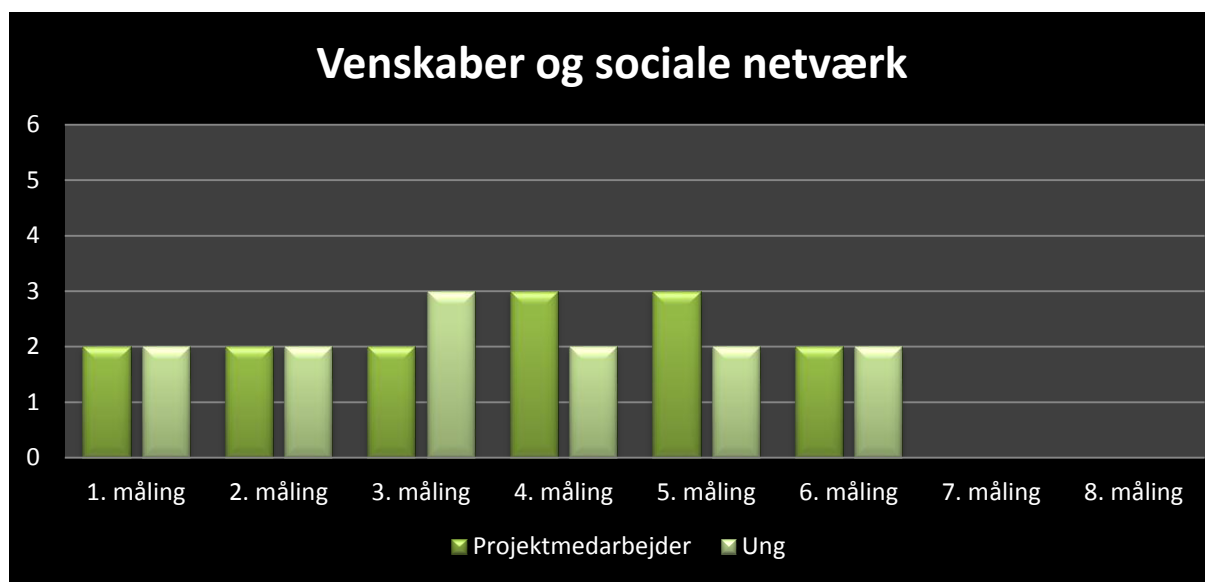
”Ja helt klart. Nogle mere end andre men dem der kommer, bliver mere sociale og selvsikre og man kan mærke at de ser frem til det - nok også fordi vi frivillige er uforpligtende og vi de unge uanset deres baggrund nu og før.”

”Ja, jeg oplever at de unge får et pusterum, venner, gode oplevelser, en snak, lidt godt mad, et godt grin, et netværk de kan trække på og ikke mindst et fællesskab de kan hygge og slappe af. De får lov at opleve sig selv i helt ny sammenhænge og det giver jo muligheden for, at de måske får et andet billede af dem selv.”

7.5.12 De unge om venner og netværksdannelse

Projekt Efterværn har sat fokus på at styrke de unges sociale netværk. I nedenstående statusupdate viser data, at de unge i gennemsnit oplever, at deres venskaber og sociale netværk ligger på en profil 2: *”Jeg har en del gode venner og er tilfreds med mine venskaber”*:

De unges venskaber og sociale netværk kan således betragtes som stabilt, da dette område ikke ændrer sig markant under den unges tilknytning til projektet.

I forlængelse heraf, oplever 59 % af de unge, at Projekt Efterværn i høj eller i nogen grad har gjort det nemmere for dem at få venner og opbygge netværk. Samtidigt oplever 17 %, at de ikke haft behov for støtte hertil, jf. tabel 13.1:

13.1 Har Projekt Efterværn gjort det nemmere for dig at få nye venner og opbygge netværk?	Abs.	Pct.
I høj grad	2	17%
I nogen grad	5	42%
I mindre grad	1	8%
Slet ikke	1	8%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	2	17%
Ved ikke	1	8%

Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

At turde tale i større forsamlinger, opbygge selvtillid og møde andre unge fra lokalområdet i samme situation som dem selv, angiver de unge som vigtige årsager til, at kontakten til Projekt Efterværn har styrket deres sociale netværk:

”Har lært at snakke mere, og være en del af en forsamling mennesker hvor jeg nu tør sige noget. Hvor jeg før ville have valgt det fra fordi det var svært for mig.”

”Jeg har mødt andre mennesker, og set at det ikke kun er mig der har det svært her i Randers. Jeg er rigtig taknemlig for at jeg har fået lov til at møde disse mennesker.”

”De har bygget min selvtillid op.”

At Projekt Efterværn støtter de unge i at opbygge og bevare et socialt netværk, underbygges ligeledes af et bacheloropgave omhandlende projektet. På baggrund af interviews med tre af de unge med tilknytning med projektet, konkluderer de socialrådgiverstuderende, at: *”Idet alle tre unge har oplevelsen af, at deres sociale netværk er blevet styrket gennem deres deltagelse i efterværnet, kan man påpege at efterværnet understøtter de unges mulighed for tilegnelse af social kapital”* (Bacheloropgave A 2012: 42). De studerende understreger i forlængelse heraf, at; *”(...) de unge [får] udvidet og forstærket deres netværk og sociale kapital ved at deltage i efterværnet med andre unge”* (Bacheloropgave A 2012: 56).

7.5.13 Medarbejderne om venner og netværksdannelse

91 % af medarbejderne oplever, at projektet i høj eller nogen grad har medvirket til at skabe bedre sociale relationer og styrket netværket for de unge i projektet, jf. tabel 16.2:

16.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn konkret har medvirket til at skabe bedre sociale relationer/netværk for de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	7	64%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Fællesarrangementerne fremhæves som en af de primære årsager til at projektet har succes

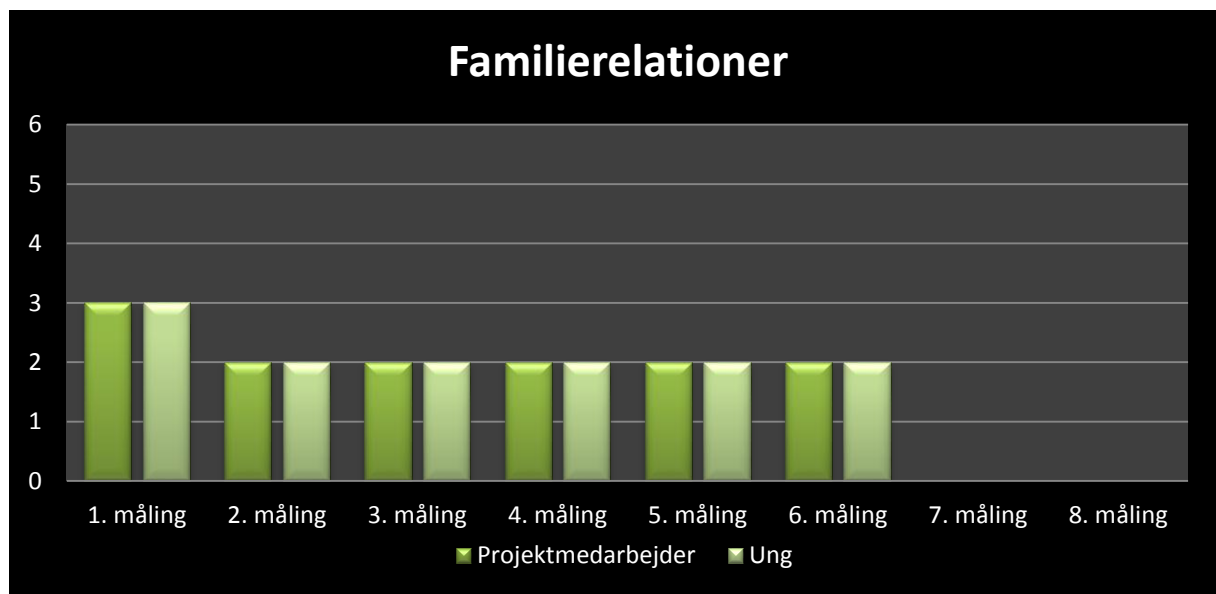
med at styrke de unges sociale netværk:

”Efterværns Venner og vores fællesarrangementer er gode til at fremelske social skillz.”

”Dette er et centralt omdrejningspunkt i Projekt Efterværn - at arbejde med de unge i sociale sammenhænge. Det er vores erfaring, at det har en positiv effekt på størstedelen af vores unge at deltage i vores fællesarrangementer. Her skabes sociale relationer og netværk de unge imellem. Derudover formoder vi også, at deres deltagelse i vores arrangementer og vores samtaler på tomandshånd med de unge om, hvordan de reagerer og har det i sådanne sammenhænge, har en gavnlig effekt på deres sociale relationer og netværk; også udenfor projektets rammer.”

7.5.14 Relationen til familie og plejefamilie/ tidligere anbringelsessted

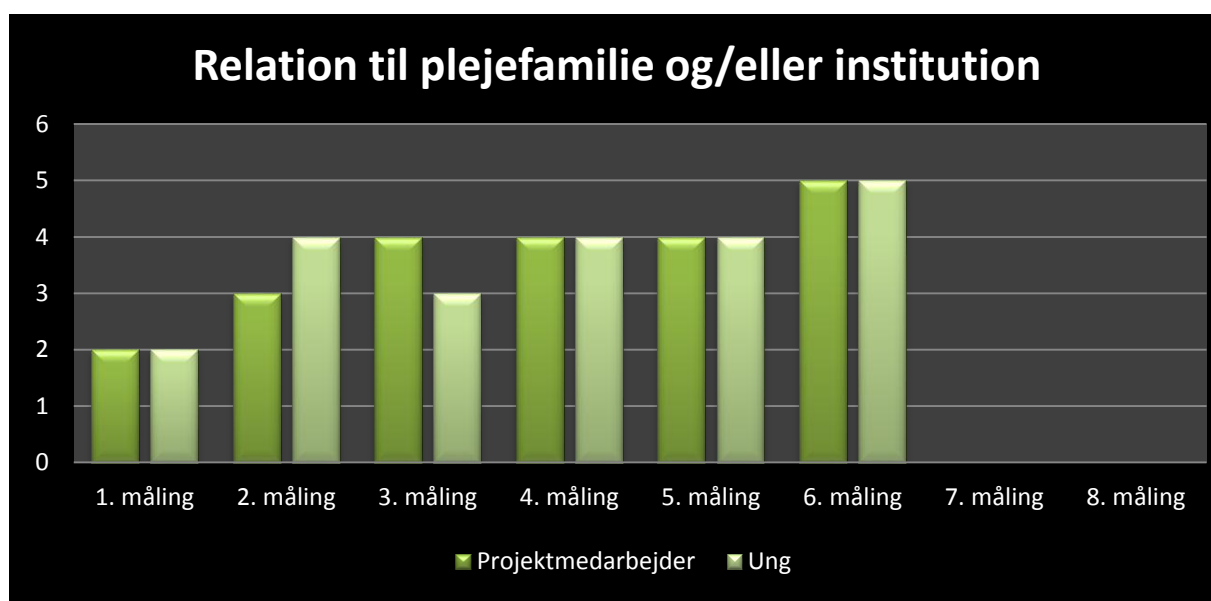
I forhold til at arbejde med de unges sociale netværk, fokuserer Projekt Efterværn ligeledes på den unges relation til familien samt plejefamilien/ tidligere anbringelsessted. I nedenstående status-update viser data, at de unge i gennemsnit oplever, at deres relation til den biologiske familie ligger på en profil 2: *”Jeg har en del kontakt til min nærmeste biologiske familie, og vi har et okay forhold til hinanden”*:

De unges forhold til den biologiske familie ændrer sig i gennemsnit inden for det første halvår i Projekt Efterværn fra at være en profil 3: *”Jeg har ikke så meget kontakt til min nærmeste biologiske familie, men vores forhold til hinanden er okay”*, til at ligge stabilt på en profil 2, hvor kontakten er

mere kontinuerlig. Der sker således en forandring i de unges forhold til den biologiske familie, hvor det familiære netværk styrkes og derved i højere grad bliver en ressource for den unge.

Med hensyn til de unges relation til deres plejefamilie og/eller tidligere anbringelsessted, viser data i nedenstående status-update, at de unge i gennemsnit oplever denne relation som en profil 4: *"Jeg har ikke så meget kontakt til min plejefamilie/institution/opholdssted/kontaktperson, og vores forhold til hinanden er ikke så godt"*:

Modsat relationen til den biologiske familie ændrer de unges forhold til deres tidligere plejefamilie og opholdssted sig fra at være en profil 2 i det første halvår efter anbringelse: *"Jeg har et okay forhold til min plejefamilie/institution/opholdssted/kontaktperson"*, til en profil 4, hvor kontakten er langt mere sporadisk og relationen ændres fra *okay* til *ikke så god*.

Projekt Efterværns erfaringer viser, at der er flere årsager til, at de unges relation til deres tidligere plejefamilie og opholdssted ændres. Flere af de unge, der har været anbragt på institution, oplever, at der er udskiftning i både børn og personale, hvorfor det sted og de mennesker, som de havde en tilknytning til, har forandret sig. Det bliver således en naturlig udvikling, at de unge ikke længere har det samme forhold til institutionen, som da de lige flyttede derfra. Med hensyn til de unge som har været anbragt i plejefamilie, har 50 % af de unge i Projekt Efterværn, haft en problemfyldt anbringelse. Forholdet i plejefamilierne har således været præget af problemer fra begyndelsen. Den negative relation til plejefamilien er altså ikke sket efter den unge er blevet 18, men idet den unge ikke længere er afhængig af plejefamilien, løber forholdet til plejefamilien ud.

I forlængelse af de unges relation til deres familie, plejefamilie og institution angiver 75 % af de unge, at projektet i nogen eller mindre grad har støttet dem i disse relationer. 17 % har ikke haft behov for støtte på dette område og en enkelt ung oplever, at projektet ikke har støttet, jf. tabel 12.1:

12.1 Har Projekt Efterværn støttet dig i forhold til at skabe/opretholde et godt forhold til din familie, venner og plejefamilie/tidligere anbringelsessted?	Abs.	Pct.
I høj grad	0	0%
I nogen grad	7	58%
I mindre grad	2	17%
Slet ikke	1	8%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	2	17%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

De unge fortæller, hvordan kontaktpersonerne har hjulpet dem med at sætte relationen og konkrete situationer med familien/ plejefamilien/anbringelsesstedet i perspektiv og har talt om, hvordan de unge kan håndtere de problematikker, der opstår:

"Hjulpet mig til at få nogle ideer til hvordan jeg nemmere kunne håndtere situationen med mine forældre."

"Snakket om problemerne og fundet løsninger på dem."

"Igen har de altid opfordret mig til at genskabe kontakten til min plejemor, men da har jeg ikke været klar, indtil jeg selv tog kontakten. Det er rart at det ikke er noget der trækkes ned over hovedet på én, men at man kan vente til man selv er klar. Vi har talt meget om familieforhold, det har beroliget meget og hjulpet til at sætte tingene i perspektiv."

Delmål 3.3 må betragtes som værende opnået, da tilslutningen til fællesarrangementerne fra januar 2012 - januar 2013 har en tilslutningsprocent på 78,5 %. Endvidere giver de unge udtryk for, at arrangementerne og netværket med de andre unge styrker deres sociale netværk og giver dem et forum, hvor de kan tale om deres oplevelser og følelser med andre tidligere anbragte. Hvor de kan slappe af og blot *være dem selv*. Endvidere oplever 75 % af de unge, at projektet har støttet dem i deres relation til den biologiske familie, plejefamilie og/eller anbringelsessted, hvorfor denne del af den unges netværk ligeledes styrkes gennem kontakten til projektet. De unge i Projekt Efterværn har således stærkere sociale netværk både familie- og venskabsmæssigt end målgruppen generelt set.

7.5.15 Delmål 3.4: Fysisk og psykisk helbred

- *Motion*: Skabe mulighed for fælles træning minimum én gang ugentligt.
- *Misbrug*: Skabe gode relationer til misbrugscenteret og henvise eventuelle unge med misbrugsproblematikker hertil.
- *Samarbejdspartnere*: Viderevisitering eller henvisning til evt. relevant behandling - eksempelvis læge, psykolog, psykiater eller samtalegrupper.

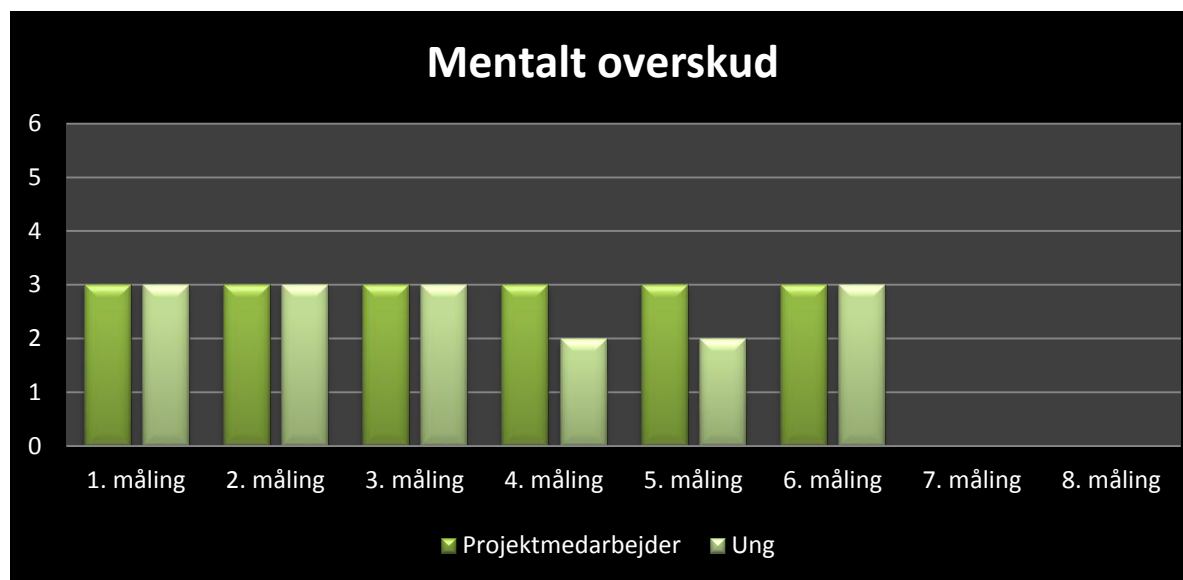
Succeskriterier:

- Inden udgangen af det andet projektår skal fællestræning være etableret og fungere tilfredsstillende, hvor dette afholdes minimum én gang om ugen med forventeligt fremmøde.

Undersøgelser viser, at tidligere anbragte unge generelt har en ringere sundhedstilstand end deres jævnaldrende; et dårligere psykisk og fysisk helbred (Andersen, Henriksen & Horst 2011; Jakobsen, Hammen & Steen 2010). Endvidere har anbragte unge oftere end ikke-anbragte unge problemer med misbrug (Andersen, Henriksen & Horst 2011).

7.5.16 De unge om fysisk og psykisk helbred

Med henblik på de unges psykiske helbred, viser de indsamlede data fra status-updaten, at de unge i gennemsnit ligger på en profil 3: *"Jeg har det ikke så godt med mig selv og har mindre overskud i hverdagen. Jeg får hjælp i form af medicin og/eller psykolog/psykiater"*:

De unges psykiske helbred ligger således relativt stabilt. Som før påpeget, er der ved profil 6 ikke genereret tilstrækkelig data til at præsentere et repræsentativt gennemsnit af, hvordan de unges mentale overskud ser ud ved 6. profilmåling. Udelades den 6. profilmåling, viser data, at de unge selv oplever en udvikling i deres mentale overskud, når de har været tilknyttet projektet i 1½-2 år. Fra en profil 3, hvor de unge ikke oplever, at have det så godt med sig selv,

vurderer de efterfølgende, at de befinder sig på en profil 2: *"Jeg har det godt med mig selv og har overskud i hverdagen. Måske får jeg hjælp i form af medicin og/eller psykolog/psykiater."* Hermed synes de unge, at de får et større mentalt overskud i løbet af projektperioden og får mere overskud i hverdagen.

I forhold til de unges selvværd og overskud i hverdagen oplever 100 % af de unge, at projektmedarbejderne har haft *stor positiv* betydning eller *positiv* betydning, jf. tabel 15.1:

15.1 Hvilken betydning har Projekt Efterværn haft for dit selvværd og dit overskud i hverdagen?	Abs.	Pct.
Stor positiv betydning	5	42%
Positiv betydning	7	58%
Negativ betydning	0	0%
Ingen betydning	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

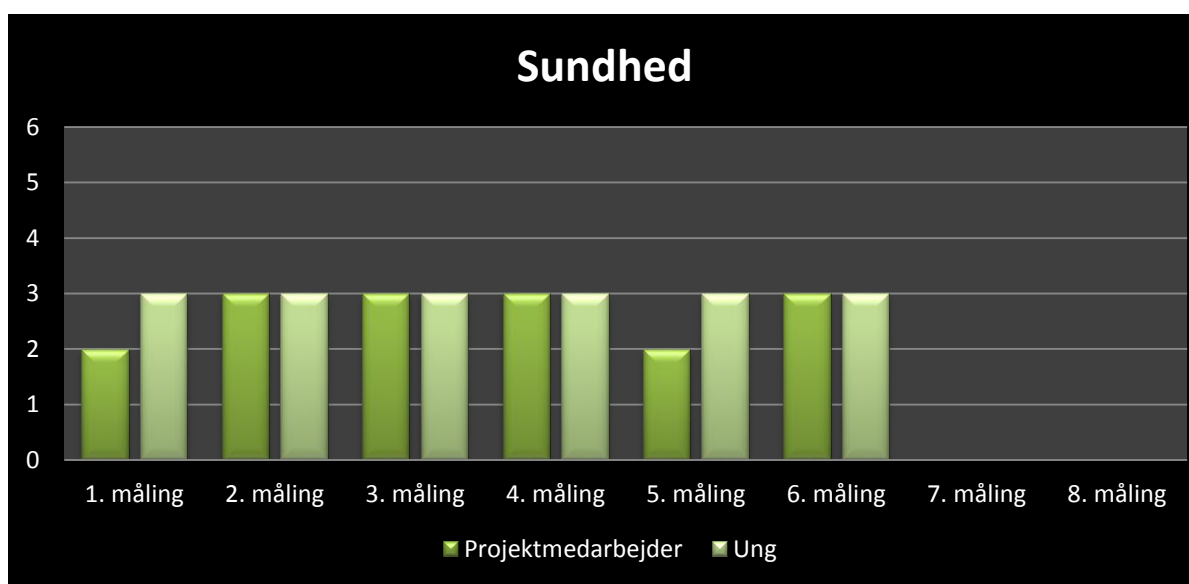
De unge fortæller, at nogle af årsagerne til at projektet har positiv betydning for deres psykiske helbred, er muligheden for at tale om de ting, der skaber problemer i hverdagen og sætte dem i perspektiv samt at medarbejderne anerkender når de *gør noget godt*:

"Jeg ringer tit og hører om ikke vi kan få en samtale hvis jeg føler at der er noget der ikke føles rigtigt (tanker omkring familie el. andet), eller jeg bare generelt er forvirret og ikke synes at kunne overskue hverdagen. Jeg føler mig altid opløftet efter samtale med min kontaktperson og føler mig mindre forkeret fordi jeg kan se tingene i perspektiv igen."

"Projekt Efterværn husker at fortælle dig når du gør noget godt, så du føler du har gjort noget godt, og ikke bare siger tillykke og i virkeligheden er pisse ligeglade. (Giver mening i mit hoved) Alt i alt, man føler sig en del mere værdig med et skulderklap engang imellem."

"Har gjort jeg stoler mere på mig selv og jeg tør mere selv nu i mange sammenhænge. Jeg er blevet bedre til at række ud efter hjælpen mens jeg har brug for den."

De indsamlede data omkring de unges fysiske helbred viser, at de unge og medarbejderne i gennemsnit vurderer, at de unge befinder sig på en profil 3: *"Jeg tænker over vigtigheden af kost og motion. Jeg har lyst, men har ikke overskud til at gøre noget for at leve sundt"*:

De unges sundhedstilstand forbliver således i gennemsnit relativt uforandret i løbet af deres tilknytning til Projekt Efterværn.

For at nuancere de unges egen vurdering af deres sundhedstilstand, viser de indsamlede data, at 56 % af de unge ved den 4. profilmåling befinder sig på en profil 2: *"Jeg tænker ofte over vigtigheden af kost og motion, og gør noget for at leve sundt"*, 33 % vurderer de ligger på en profil 3 og de sidste 11 % på en profil 4: *"Jeg tænker over vigtigheden af kost og motion, men har ikke lyst til at gøre noget for at leve sundt."* Ved den 4. profilmåling oplever ingen af de unge at befinde sig på en profil 4 - 40 % af de unge oplever derimod, at deres sundhedstilstand svarer til en profil 2 og de resterende 60 % på en profil 3. Alle de unge tænker således over vigtigheden af kost og motion, men det varierer, hvorvidt de har overskud til at gøre noget for at leve sundt.

De unge uddyber i spørgeskemaet, hvorvidt de oplever, at Projekt Efterværn har hjulpet dem til at fokusere mere på kost og motion i deres dagligdag. Her oplever 55 %, at projektmedarbejderne i nogen eller mindre grad har hjulpet dem i denne sammenhæng, mens 33 % ikke synes de har haft behov for støtte til kost og motion, jf. tabel 14.1:

14.1 Har Projekt Efterværn hjulpet dig til at få mere fokus på kost og motion i dagligdagen?	Abs.	Pct.
I høj grad	0	0%
I nogen grad	3	25%
I mindre grad	4	33%
Slet ikke	1	8%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	4	33%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%

Med hensyn til den planlagte fællestræning, var det svært for projektmedarbejderne at motivere de unge til at deltage i decideret fællestræning. Projektet valgte i højere grad at fokusere på bevægelse frem for decideret motion, hvor den bevægelse der kan integreres i hverdagen som fx gåture og den daglige transport blev prioriteret. Endvidere tilbød projektet fællesaktiviteter som klatring, vinterbadning og latterklub som ligeledes har kroppen og bevægelse som omdrejningspunkt. Denne form for bevægelse motiverede i højere grad de unge til at bruge kroppen som en naturlig del af deres hverdag.

I forbindelse med kosten har en del af støtten hertil været det månedlige fællesarrangement, 'Mad med mere', som ligeledes har til hensigt at lære de unge om sund mad; planlægning, indkøb og tilberedning. Idet fællesarrangementerne har haft en gennemsnitslig tilslutning på 78,5%, jf. delmål 3.3, må størstedelen af de unge have modtaget vejledning i forbindelse med kost. Rådgivningen i forbindelse med kosten har således været prioriteret i fælles regi.

To af de unge uddyber, hvordan de er blevet støttet i at fokusere på kost og motion af projektmedarbejderne. Her fremhæver de primært de individuelle snakke vedrørende vigtigheden af at dyrke motion og spise sund samt hjulpet de unge med at få adgang til motion i hverdagen:

"Vi har snakket om vigtigheden af det, men har mest været i de sværeste perioder. Hvor jeg har haft tendens til ikke at spise nok hvor det nu er mere stabilt."

"Jeg har snakket med Lea omkring hvad jeg spiser, at jeg gik i motionscenter, og hvor meget jeg havde tabt mig. (Går ikke i motion center mere, men cykler hver dag i skole. Lea har hjulpet mig med at få denne cykel igennem Børnehjælpsdagen)".

De unge fremhæver således ikke den vejledning, der ligger implicit i fællesarrangementerne, men den individuelle samtale. Det kunne således være relevant at supplere de fælles tilbud med mere individuelle tilbud angående kosten – til de unge der har lyst.

7.5.17 Medarbejderne om sundhed

Ingen af medarbejderne angiver, at projektet slet ikke har medvirket til at forbedre de unges fysiske/psykiske helbred. 45 % oplever derimod, at projektet i høj eller nogen grad har hjulpet, mens 18 % synes, at projektet har hjulpet i mindre grad, jf. tabel 18.2:

18.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn konkret har medvirket til at forbedre de unge i projektets fysiske/psykiske helbred?	Abs.	Pct.
I høj grad	1	9%
I nogen grad	4	36%
I mindre grad	2	18%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	4	36%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

En af medarbejderne fremhæver efterfølgende i fritekstfeltet, hvordan den ugentlige fællestræning blev afløst af et fokus på bevægelse gennem fx gåture. Medarbejderen fremhæver ligeledes en særlig narrativ pointe; at der ikke for en hver pris skal fokuseres på det fysiske helbred - kun hvis det opleves som relevant for den enkelte unge:

”Vi har fokus på begge områder. I en periode havde vi ugentlig træning i Randers Sundhedscenter. Det var ikke den helt store succes og vi stoppede igen. Vi går tit ture med de unge når vi ses og har fokus på det fysiske helbred hvis det føles relevant for den unge selv.”

Medarbejderen uddyber i samme citat, at projektmedarbejderne støtter op om de unges psykiske helbred gennem interne narrative samtaleforløb, via selve relationen i kontaktpersonsarbejdet samt den koordinerende funktion med andre instanser:

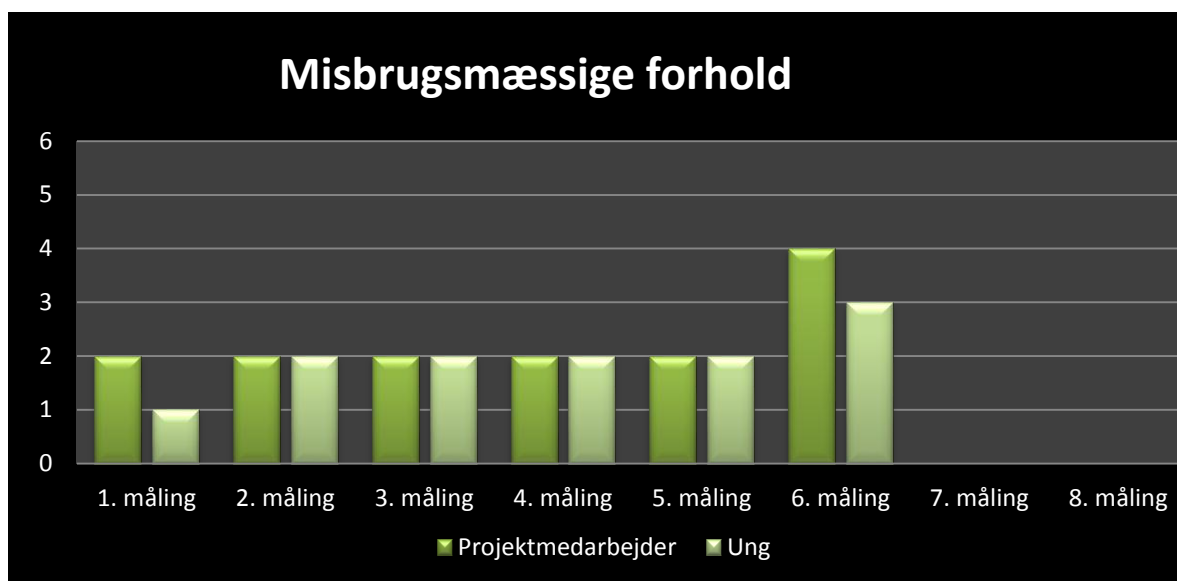
”Psykisk helbred; her hjælper vi den unge med at søge psykologtimer hos deres familierådgiver hvis det er relevant. vi tilbyder også selv narrative samtaleforløb til de unge, der ønsker det. Og så tror vi på, at vi optimerer deres psykiske overskud gennem kontaktpersonsarbejdet generelt.”

7.5.18 De unge om misbrug

Baseret på de indsamlede data fra status-updaten vurderer de unge og medarbejderne i Projekt Efterværn, at de unge i gennemsnit ligger på en profil 2 i forhold til misbrugsmæssige forhold:

”Jeg bruger stoffer engang imellem. Jeg prøver på at holde op/skære ned”:

Ovenstående data indikerer, at de fleste af de unge anvender stoffer engang imellem. For at belyse hvor mange af de unge, der faktisk anvender stoffer sporadisk, nuanceres i det følgende tallene i forhold til de unges individuelle status-updates og den viden projektet har om de unge, der er trådt ud af projektet.

Af de 15 unge der er indskrevet i projektet, viser data fra deres individuelle status-updates, at 8 unge ikke bruger stoffer overhovedet. Det er således de resterende 7, der i større eller mindre omfang anvender stoffer: I gennemsnit befinder 4 af de unge sig på en profil 2, som vist i status-updaten, 2 unge på en profil 3; *"Jeg bruger stoffer engang imellem. Jeg ønsker ikke at holde op/skære ned. Jeg mener ikke, mit forbrug påvirker min hverdag negativt"* og 1 på en profil 4; *"Jeg har et misbrug af stoffer. Jeg prøver på at holde op/skære ned"*. En nuancering af tallene fra ovenstående status-update viser således, at det kun er ca. 50 % af de unge der rent faktisk anvender stoffer, og dermed 50 % der slet ikke er i berøring med stoffer. 40 % anvender stoffer sporadisk, men uden det umiddelbart påvirker deres hverdag og "kun" 10 % af de unge har således et decideret misbrug af stoffer.

Af de 4 unge der ikke længere har tilknytning til projektet og hvor projektmedarbejderne er bekendte med deres forhold til stoffer, er 1 ung i et stofmisbrug, 1 ung anvender stoffer sporadisk og 2 anvender slet ikke stoffer. Af disse unge er det således 50 %, der ikke anvender stoffer overhovedet.

Som ved flere af de foregående profiler, sker ved 6. profilmåling en tilsyneladende forringelse af de unges misbrugsmæssige situation. Årsagen til forringelsen skal findes i det lille antal af unge, der har været tilknyttet projektet så længe, at de har udfyldt 6 status-update. Der er således ikke genereret tilstrækkeligt med data til at præsentere et repræsentativt gennemsnit af, hvordan området ser ud ved 6. profilmåling.

I forhold til at begrænse eller helt stoppe med at indtage stoffer eller bekæmpe dårlige vaner som fx kriminalitet og et overforbrug af alkohol, oplever 33 % af de unge, at projektet i høj eller nogen grad har hjulpet. 8 % oplever at projektet slet ikke har hjulpet, mens 50 % slet ikke har haft behov for støtte på dette område, jf. tabel 16.1:

16.1 I hvilken grad har Projekt Efterværn hjulpet dig af med dårlige vaner som fx kriminalitet, overforbrug af alkohol eller stoffer eller andet?	Abs.	Pct.
i høj grad	1	8%
I nogen grad	3	25%
I mindre grad	1	8%
Slet ikke	1	8%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	6	50%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

To unge uddyber efterfølgende, hvordan projektmedarbejderne har støttet dem i at komme af med dårlige vaner ved at være motiverende og støttende i processen og har hjulpet dem med at reflektere over, hvilken rolle stofferne spillede i deres liv:

”De er gode til at holde humøret højt og motivationen oppe.”

”Jeg har ikke haft et overforbrug, men har dog været forbruger af stoffer, altså taget diverse med jævne mellemrum. Jeg er blevet opmærksom på hvorfor jeg har handlet som jeg har gjort, og det har skabt god refleksion over det. Jeg er klar over nu, at jeg kan få det jeg ønskede med stofferne (sammenhæng el. andet), uden at tage dem.”

7.5.19 Medarbejderne om misbrug

Alle medarbejderne oplever, at Projekt Efterværn har medvirket til at reducere misbrugsproblemer blandt de unge i projektet. 45 % mener, at projektet har hjulpet de unge til at reducere deres problemer med misbrug i høj eller nogen grad, mens 27 % angiver at projektet har hjulpet i mindre grad, jf. tabel 11.2:

11.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har medvirket til at reducere misbrugsproblemer blandt de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	1	9%
I nogen grad	4	36%
I mindre grad	3	27%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	3	27%

Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Projektmedarbejderne argumenterer for hvordan de i praksis ikke nødvendigvis tager udgangspunkt i at stoppe den unges forbrug af stoffer. Ved fx at være undersøgende overfor de unges bevæggrunde for at bruge stoffer og hvilke effekter stofferne har for den unges liv, kan det bl.a. undersøges hvorvidt disse effekter kan genfindes på anden vis:

”Vi tror ikke på, vi ved at fortælle dem at misbrug er forkert, kan få dem til at stoppe. Måske vil de stoppe med at fortælle os om deres misbrug - men det ønsker vi ikke. Vi ønsker derimod en åben dialog og så vil vi stå til rådighed for hjælp og støtte hvis/når den unge ønsker dette.”

”I Projekt Efterværn presser vi ikke den enkelte unge til at stoppe med sit misbrug. Vi tror på, at et stop eller en begrænsning af forbrug skal komme fra den enkelte unge. Vi taler med den unge om hendes eller hans misbrug. Vi taler om, hvilke effekter det har på hendes eller hans liv og hvad hun/han mon synes om det. Vi taler om, om de gode effekter ved et stofmisbrug kan findes andre steder i den unges liv (eks. 'ro' eller 'glæde' eller andet). På den måde åbner vi op for at tale åbent om den unges forbrug/misbrug og af den vej skabet øget opmærksomhed hos den unge og forhåbentlig af den vej vil den unge selv nå frem til at begrænse eller fjerne forbruget af stoffer.”

Delmål 3.4 Fysisk og psykisk helbred, kan ikke betragtes som værende opnået i forhold til det oprindelige succeskriterium, da der ikke er fastholdt ugentlig fællestæning med forventeligt fremmøde. Projektet har dog fastholdt et fokus på de unges fysiske og psykiske sundhed gennem bl.a. et øget fokus på daglig bevægelse, fokus på kost i fælles regi, tilbud om narrative samtaleforløb samt den koordinerende funktion projektmedarbejderen indtager i forhold til andre instanser med relevante tilbud. Projektet har endvidere opbygget en metodisk tilgang til de unges misbrugsproblematikker, hvor refleksion fremfor forbud skaber gode resultater. 50 % af de unge er således overhovedet ikke i kontakt med stoffer og 40 % anvender stofferne sporadisk.

7.5.20 Delmål 3.5: Økonomi

- *Samarbejdspartnere:* Skabe god relation til 'åben økonomisk rådgivning' i Randers Kommune.

- *Budget*: Skabe økonomisk overblik og lægge budget med den enkelte unge, hvis dette ikke er gjort eller gøres af andre.

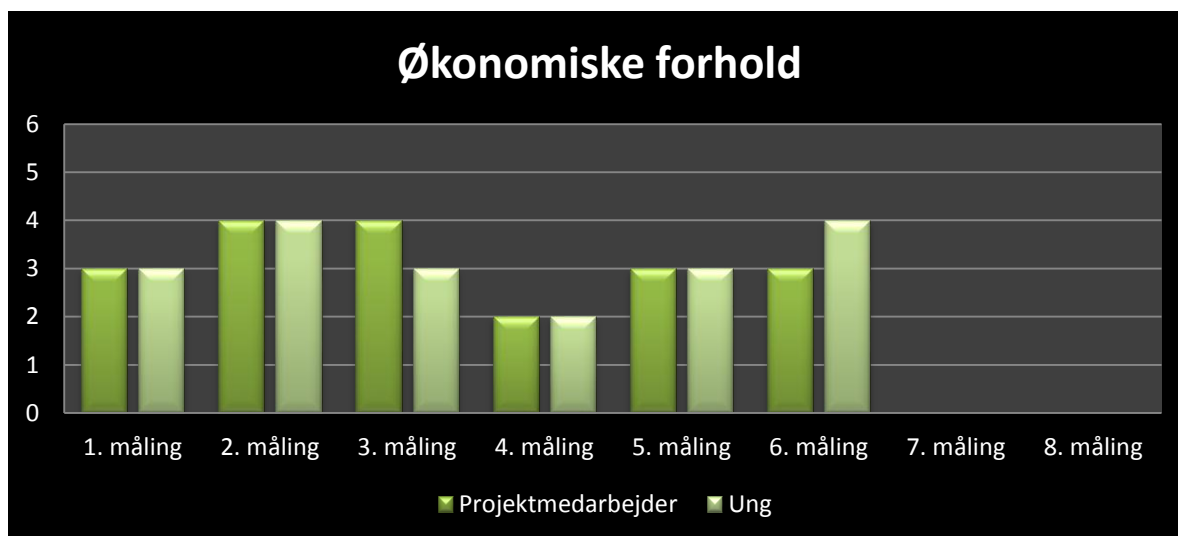
Succeskriterier:

- Inden udgangen af det første projektår vil gennemgang af økonomi og budget være en fast og ufravigelig del af alle unges opstart i projektet.

En kvalitativ erfaringsopsamling foretaget af socialministeriet viser, at mange anbragte unge mangler erfaring med at styre den daglige økonomi som eksempelvis mad, faste udgifter og forbrug, da dette ofte administreres af anbringelsesstedet eller plejefamilien (Andersen, Henriksen & Horst 2011).

7.5.21 De unge om økonomi

De unge i projektet placerer sig jf. nedenstående data i status-updaten i gennemsnit på en profil 3, når det gælder deres økonomiske forhold: *"Jeg har generelt styr på min økonomi, men har nogle gange lidt problemer med at få min økonomi til at hænge sammen."*

De indsamlede data fra status-updaten viser, at de unge formår at bevare en relativt stabil økonomisk situation med enkelte udsving til en profil 2: *Jeg har stort set ikke problemer med at få min økonomi til at hænge sammen og har kun lidt problemer med at have styr på indkomst og udgifter, betale regninger til tiden osv.*” eller profil 4: *"Jeg har generelt nogle problemer med at få min økonomi til at hænge sammen og dels at have styr på indkomst, udgifter, betale regninger til tiden osv"*.

Erfaringerne fra Projekt Efterværns arbejde med de unges økonomiske situation viser dog, at den tilsyneladende stabilitet faktisk afspejler en udvikling i de unges forhold til deres egen

økonomi. Lige når de unge skal stå på egne ben efter endt anbringelse, har størstedelen ingen erfaringer med at styre en daglig husholdning, forholde sig til faste og uventede udgifter, lægge budget osv. Deres umiddelbare oplevelse af at skulle håndtere deres egne penge er derfor positivt men baseret på et meget lille erfaringsgrundlag. De unge får i det følgende ½ år erfaringer med at navigere i faste udgifter, overtræk på kontoen og rykkere i postkassen, hvilket kommer til syne i status-updaten ved en gennemsnitslig stigningen til en profil 4. De unge prøver således hvordan deres verden ser ud, med en økonomi der ikke hænger sammen. Denne erfaring danner rammen for efterfølgende samtaler om økonomien. Med de nye erfaringer får de unge redskaber til at styre deres økonomi. Denne udvikling i de unges forhold til økonomi viser sig bl.a. i de følgende profilmålinger, hvor de vurderer deres situation som en profil 3 – altså tilsvarende den profil, de valgte lige efter endt anbringelse. Dog kan de to økonomiske situationer ikke sammenlignes. De unges valg af en profil 3 efter 1½-2 år afspejler derfor en situation, der i langt højere grad er karakteriseret ved viden, erfaringer og bevidsthed om økonomiske redskaber, end den situation de unge stod i lige efter endt anbringelse. Den tilsyneladende stabilitet skal derfor betragtes som en udvikling i de unges håndtering af deres økonomiske situation.

Økonomien indgår som en fast del af en 'tjekliste', som den unge og kontaktpersonen sammen gennemgår ved opstart i projektet (bilag 5). De unge repræsenteret i evalueringen har således fået redskaber til at håndtere den daglige økonomi, hvilket bl.a. kommer til udtryk ved, at de kun i nogen grad har problemer med at få økonomien til at hænge sammen. Projekt Efterværn gennemgår altså den unges økonomi og budget som en fast procedure, hvis den unge har lyst.

I forhold til hvorvidt de unge oplever, at Projekt Efterværn har været medvirkende til at deres økonomi hænger sammen, angiver 66 %, at projektmedarbejderne i høj eller nogen grad har hjulpet dem med deres økonomiske situation, 25 % oplever at blive støttet i mindre grad og 8 % har ikke haft behov for støtte i forhold til økonomien, jf. tabel 8.1:

8.1 Har Projekt Efterværn hjulpet dig med at få din økonomi til at hænge sammen?	Abs.	Pct.
I høj grad	1	8%
I nogen grad	7	58%
I mindre grad	3	25%
Slet ikke	0	0%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	1	8%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

Af primære årsager til at de unge formår at bevare en stabil økonomi, fremhæver de den praktiske hjælp i forbindelse med økonomien; ledsagelse i banken, læsning af breve og regninger samt hjælp til at skabe økonomisk overblik:

”Fået hjælp til hvilke regninger der skulle prioritere højest, og betales først og haft enten Frank eller Lea med når jeg skulle have lavet noget om i forhold til lån i banken.”

”Ved at hjælpe mig med breve og regninger, samt tage med ned i banken, når frygten for noget der kan opfattes som en autoritet, har været for stor.”

”De har hjulpet mig i starten med at få min el a conto sat ned fordi den var for høj, og hjulpet mig med at få et overblik.”

7.5.22 Medarbejderne om økonomi

Medarbejderne vurderer overordnet set, at Projekt Efterværn medvirker til at skabe bedre økonomiske rammer for de unge. 64 % mener, at dette i høj eller nogen grad er tilfældet, mens 27 % mener, at projektet i mindre grad har hjulpet, jf. tabel 15.2:

15.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn konkret har medvirket til at skabe bedre økonomiske rammer for de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	2	18%
I nogen grad	5	46%
I mindre grad	3	27%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Medarbejderne fremhæver ligeledes den praktiske hjælp såsom fx budgetlægning og afdragsordninger som metoder til at støtte de unge økonomisk, men ligeledes hjælp til at finde og fastholde job, praktikplads og uddannelse:

”Vi kan hjælpe med vejledning omkring budgetter, lave afdragsordninger omkring ubetalte regninger osv. Men for mange af de unges vedkommende, er deres økonomi svær fordi deres indtægt er meget lav - det kan vi ikke lave om på.”

”Støtte i fastholdelse i kontanthjælp, job/uddannelse - hjælpe gennem professionel/personlig netværk til job/praktikplads.”

At projektet bidrager til at støtte de unges økonomiske situation, underbygges ligeledes af et bacheloropgave, hvor to socialrådgiverstuderende undersøger de unges økonomiske kapital:
”Samlet tolker vi heraf, at de tre unge altså alle har oplevelsen af, at efterværnet hjælper dem i forhold til

deres økonomiske vanskeligheder, når disse er til stede.” (Bacheloropgave A 2012: 40). De studerende vurderer således på baggrund af interviews med tre af de unge tilknyttet projektet, at de unge oplever, at projektet hjælper dem med deres økonomiske situation.

Delmål 3.5: Økonomi er opnået, idet en gennemgang af økonomi og budget indgår som en fast del af alle unges opstart i projektet. Endvidere oplever 66 % af de unge og 64 % af medarbejderne, at Projekt Efterværn i høj eller nogen grad har været medvirkende til at skabe stabile økonomiske rammer for de unge i projektet.

Af primære årsager til at denne støtte fungerer, er vejledning i forbindelse med praktiske foranstaltninger som fx a conto beløb, budgetlægning og ledsagelse i banken samt hjælp til at finde og fastholde job, uddannelse og praktikplads. I modsætning til målgruppen generelt, har de unge i projektet mulighed for at tilegne sig redskaber og vejledning i forhold til at styre deres økonomiske situation

Mål 3: Skabe bedre muligheder for tidligere anbragte unge, er samlet set opnået, idet 4 ud af 5 målsætninger er fuldt opnået:

Delmål 3.1: *Uddannelse og beskæftigelse* er opnået, da 60 % af de unge, der er udskrevet fra projektet, er i selvvalgt beskæftigelse og har været det gennem minimum seks måneder. Endvidere er 87 % af de unge, der stadig er tilknyttet projektet, under uddannelse eller i selvvalgt beskæftigelse.

Delmål 3.2: *Boligforhold* er opnået, da 80 % af de unge, der er udskrevet fra projektet, er etableret i egen bolig og har været dette i minimum 6 måneder. Med hensyn til de unge der stadig er indskrevet i projektet, er 87 % etableret i egen bolig.

Delmål 3.3: *Sociale relationer og netværk* er opnået, da fællesarrangementerne fra januar 2012 - januar 2013 har en tilslutningsprocent på 78,5 %. Endvidere oplever 75 % af de unge, at projektet har støttet dem i relationen til den biologiske familie, plejefamilie og/eller anbringelsessted, hvorfor denne del af den unges netværk ligeledes styrkes gennem kontakten til projektet.

Delmål 3.4: *Fysisk og psykisk helbred* er ikke opnået, da projektet ikke har fastholdt en ugentlig træningsdag. Projektet har dog fastholdt et fokus på de unges fysiske og psykiske sundhed gennem bl.a. et øget fokus på daglig bevægelse, fokus på kost i fælles regi, tilbud om narrative samtaleforløb samt den koordinerende funktion projektmedarbejderen indtager i forhold til kontakten til andre instanser med relevante tilbud. Projektet har endvidere opbygget en metodisk tilgang til de unges misbrugsproblematikker, hvor refleksion fremfor forbud skaber gode resultater.

Delmål 3.5: *Økonomi* er opnået, da en gennemgang af økonomi og budget indgår som en fast del af alle unges opstart i projektet. Endvidere oplever 66 % af de unge og 64 % af medarbejderne, at Projekt Efterværn i høj eller nogen grad har været medvirkende til at skabe stabile økonomiske rammer for de unge i projektet.

7.6 Mål 4: Styrke Randers Kommunes samlede efterværnstilbud for tidligere anbragte unge bosat i kommunen. Herunder 4.1 Samarbejdspartnere, 4.2 Sparringspartnere, 4.3 Overblik og 4.4 Vidensdeling

7.6.1 Styrkelse af det samlede efterværnstilbud i Randers Kommune

Medarbejderne mener overordnet set, at Projekt Efterværn har styrket det samlede efterværnstilbud som Randers Kommune tilbyder målgruppen: 82 % oplever, at projektet i høj eller nogen grad har styrket det samlede efterværnstilbud. 1 medarbejder kan ikke vurdere projektets indflydelse på det samlede tilbud og kun 1 medarbejder angiver, at efterværnstilbuddet kun er styrket i mindre grad, jf. tabel 6.2:

6.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har styrket det samlede efterværnstilbud som Randers Kommune tilbyder de unge i målgruppen?	Abs.	Pct.
I høj grad	6	55%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	1	9%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis		11

En medarbejder fremhæver, at især brugen af narrativ praksis har styrket det samlede efterværnstilbud i Randers. Endvidere fremhæves fællesarrangementerne som netværksskabende aktivitet samt inddragelsen af frivillige i arbejdet med de unge, som primære årsager til, at det samlede tilbud opleves som styrket sammenlignet med situationen inden projektet begyndte:

”Projekt Efterværn har metodeudviklet efterværnskonceptet i Randers Kommune. Her er tale om en sprogliggjort, narrativ tilgang til de unge, som skaber en meget høj grad af faglighed - netop fordi det er muligt at tale om især kontaktpersonsarbejdet kolleger imellem - og ikke lade relationsarbejdet være en tavs viden, som det ofte er tilfældet i det sociale arbejde. Derudover bruger Projekt Efterværn frivillighed, hvilket ikke tidligere er set på området. Sociale arrangementer og to årlige weekendture er også med til at skabe et fællesskab mellem unge, frivillige og medarbejdere i projektet, hvilket anses for at være centralt i at skabe grobund for gode samarbejder omkring udviklingen af den enkelte unges 'gode liv'. Styrkelsen består i, at der er nye muligheder for at tænke efterværn - i stedet for en til en kontakt, er der skabt mulighed for bl.a. fællesarrangementer, som er netværksskabende. Endvidere en styrkelse at der er tænkt frivillighed ind i tilbuddet.”

”I forhold til at der bliver arbejdet primært med efterværn og det giver mulighed for, at de unge kan mødes sammen.”

”Projekt Efterværn har introduceret en socialpædagogisk tilgang til arbejdet med unge myndige, som har den unges dagsorden, ønsker og drømme i førersædet. Det er en praksis, der systematiserer arbejdet med mennesker, og sætter fokus på den fælles identitetsskabelse.”

7.6.2 Delmål 4.1: Samarbejdspartnere

- *Randers Kommune:* Etablere og vedligeholde positiv kontakt og netværk med interne samarbejdspartnere i Randers Kommune.
- *Ungebasen/ NetVærket:* Afdække mulighederne for et tættere samarbejde med Ungebasen og NetVærket omkring målgruppen¹⁵.

Succeskriterier:

- Med udgangspunkt i projektets mål og rammer skal 75 % af de relevante rådgivere, ved afslutningen af projektet, anse forløbet som tilfredsstillende for de unge.
- Med udgangspunkt i projektets mål og rammer skal 75 % af de relevante rådgivere, ved afslutningen af projektet, anse forløbet som tilfredsstillende for rådgiveren selv og dennes oplevelse af at have gjort et positivt stykke arbejde for den unge.
- Styrke netværk mellem forskellige områder af arbejdet med socialt udsatte børn og unge, herunder de allerede eksisterende netværksmøder for medarbejdere på ungeområdet i Randers Kommune.
- Skabe en velfungerende følgegruppe, hvor 2/3 af deltagerne i gennemsnit dukker op.

7.6.3 Samarbejde med Randers Kommune og Ungebasen

Projekt Efterværn har etableret et tæt og kontinuerligt samarbejde med interne samarbejdspartnere i Randers kommune. Særligt i samarbejde med AOF, Jobcenteret, Ungdommens Uddannelsesvejledning, daghøjskolerne, VUC og Specialbistanden har det været muligt at koordinere og styrke de muligheder og netværk, der omgiver den unge. Det koordinerende samarbejde har således i høj grad gjort det muligt at støtte den unge i processen med at skabe et stabilt og velfungerende fundament for voksenlivet.

Det har ikke umiddelbart været muligt for Projekt Efterværn at vække Ungebasens interesse for at samarbejde omkring efterværnsindsatsen i Randers Kommune i projektperioden. Politikerne og ledelsen i Randers Kommune har vist stor interesse for Projekt Efterværns resultater og metoder, hvorfor det ønskes implementeret i det eksisterende tilbud.

---

¹⁵ NetVærket er nu en del af Ungebasen.

7.6.4 Medarbejderne om projektets relevans for målgruppen

I forhold til det første succeskriterium; *Med udgangspunkt i projektets mål og rammer skal 75 % af de relevante rådgivere, ved afslutningen af projektet, anse forløbet som tilfredsstillende for de unge*, er det ikke i spørgeskemaerne muligt at skelne mellem projektmedarbejderne, sagsbehandlerne, områdelederen og medarbejderen med relation til projektet. Det er således ikke muligt at vide, præcist hvorvidt 75 % af de pågældende sagsbehandlere betragter forløbet som tilfredsstillende for de unge. Vendes blikket mod resultaterne fra afsnit 7.2.2 (side 35); 'Medarbejdernes generelle opfattelse af projektet', viser de indsamlede data, at;

- 100 % af medarbejderne vurderer, at projektet er overordnet relevant for målgruppen.
- 91 % vurderer, at projektet har givet de unge bedre muligheder.
- 100 % oplever, at projektet har haft en positiv betydning for de unge, herunder givet dem mere stabile rammer.

På baggrund af disse vurderinger kan det konstateres, at langt størstedelen af medarbejderne betragter de unges tilknytning til projektet som tilfredsstillende.

Medarbejdernes vurdering af projektforløbet som værende tilfredsstillende for de unge underbygges ligeledes af en medarbejder, der under tabel 7.2 udtaler, hvordan projektet ikke blot har skabt tilfredsstillende rammer for de unge, men ligeledes har udviklet en nytænkende tilgang til de unge og socialt arbejde generelt:

"Projektet arbejder med begrænsede ressourcer, timemæssigt og økonomisk. Hvis det var muligt, ville flere ressourcer måske skabe endnu bedre resultater. Men virkeligheden er en trængt kommunal sektor og set i det perspektiv, skaber Projekt Efterværn i mine øjne tilfredsstillende rammer for de unge. Projektet har taget udgangspunkt i begrænsede ressourcer, tænkt udenfor boksen men indenfor rammerne af, hvad der kan lade sig gøre og er etisk forsvarligt i arbejdet med udsatte unge. Indenfor disse rammer har projektet skabt en nytænkende tilgang til både de unge og socialt arbejde generelt."

I forhold til det andet succeskriterium; *Med udgangspunkt i projektets mål og rammer skal 75 % af de relevante rådgivere, ved afslutningen af projektet, anse forløbet som tilfredsstillende for rådgiveren selv og dennes oplevelse af at have gjort et positivt stykke arbejde for den unge*, er det igen ikke muligt at skelne mellem hvorvidt det er en sagsbehandler, projektmedarbejder osv. Det er således ikke muligt at vide præcist hvorvidt 75 % af de pågældende sagsbehandlere vurderer, at projektet opstiller tilfredsstillende rammer for deres arbejde med de unge.

I tabel 7.2 kan det konstateres, at 73 % af de adspurgte medarbejdere oplever, at Projekt Efterværn i høj eller nogen grad opstiller tilfredsstillende rammer, mens de resterende angiver, at de ikke ved det. Der er således ingen af de medarbejdere, der har haft kontakt til de unge og projektet, der oplever, at de opstillede rammer ikke fungerer tilfredsstillende:

7.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn opstiller tilfredsstillende rammer for dit arbejde med de unge?	Abs.	Pct.
I høj grad	5	46%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	3	27%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Særligt muligheden for at skræddersy tilbuddet til de enkelte unge fremhæves som primær årsag til, at de rammer som projektet har opstillet, bliver meningsfulde for både medarbejdere og unge:

”Fremragende! (...) Desuden har vi haft rammerne planlægningsmæssigt, til at kunne følge de unges rytme, nogle uger med 10 timer, og andre med ½ time på Facebook. Vi har haft mulighed for at møde vores unge med den del af vores tilbud, som giver mening for dem”.

7.6.5 Styrke netværket på efterværnsområdet i Randers Kommune

Projektet har været en aktiv del af Oraklet; et netværksforum for alle der arbejder med anbragte unge i Randers Kommune. En gang i kvartalet mødes de involverede parter for at vidensdele, erfaringsudveksle, ideudvikle og sparre omkring målgruppen. Bl.a. herigennem har projektet arbejdet aktivt på at styrke de netværk og tiltag der omhandler unge.

Projekt Efterværn har ligeledes udarbejdet Mulighedskataloget; et opslagsværk der kort beskriver de tilbud, foranstaltninger og indsatser, der findes for unge mennesker bosat i Randers Kommune. Kataloget opdateres hvert år og er tilgængeligt for alle interesserede fysisk og online. Kataloget skaber et overblik over og viden omkring de muligheder, der findes i Randers Kommune, hvorfor det bliver nemmere for medarbejderne at navigere i tilbuddene. Mulighedskataloget bidrager til at styrke netværket mellem de forskellige områder af arbejdet med børn og unge i socialt udsatte situationer. Mulighedskataloget behandles ligeledes i delmål 7.6.11: ‘Overblik’ (side 85-86).

7.6.6 Medarbejderne om netværksdannelse og vidensdeling

82 % af medarbejderne oplever, at projektet bidrager til at styrke både netværksdannelsen og vidensdelingen inden for ungeområdet i Randers Kommune. De resterende medarbejdere er ikke bekendte med projektets indflydelse, jf. tabel 8.2:

8.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn har styrket netværksdannelsen og vidensdelingen inden for ungeområdet i Randers Kommune?	Abs.	Pct.
I høj grad	4	36%
I nogen grad	5	46%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	2	18%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Medarbejderne uddyber efterfølgende, hvordan projektet har været med til at styrke netværksdannelsen og vidensdelingen i Randers Kommune gennem bl.a. Mulighedskataloget, netværksskabende aktiviteter med relevante aktører på området samt formidling af erfaringerne fra projektperioden internt i kommunen:

”Vi har i Projekt Efterværn siden opstarten lavet et årligt 'Mulighedskatalog' der (...) uddeles til alle interesserede både i fysisk og online form. Det har udfyldt et vigtigt tomrum i kommunen og skabt gode relationer mellem forskellige aktører på ungeområdet. Derudover deltager Projekt Efterværn i de kvartalsmæssige møder mellem alle, der arbejder med unge i Randers. Vi har anset det for at være centralt at netværke med relevante samarbejdspartnere i kommunen og opsøgt alle aktører, der kunne have relevant viden på enten ungeområdet, frivilligområdet eller udsatteområdet. Vi tror på, at vi gennem netværk og vidensdeling kan gøre Randers Kommune til et endnu bedre sted at modtage støtte. Vi tror på, at vi ved at dele med hinanden optimerer de tiltag, vi arbejder med i hverdagen.”

”Projekt Efterværn forsøger her i den sidste halvdel af projektperioden at formidle sine tanker og metoder til kommunen. Desuden er UngeNetværket (Oraklet) begyndt at køre, som Projekt Efterværn har deltaget i.”

7.6.7 Følgegruppe

Projektet skabte i første projektår en følgegruppe bestående af 13 fagpersoner/ organisationer, der ligeledes beskæftiger sig med unge i Randers Kommune. Der har i løbet af projektperioden været løbende udskiftning i følgegruppen og antallet af medlemmer har varieret mellem 12 og 16.

Succeskriteriet for følgegruppen er, at; *skabe en velfungerende følgegruppe, hvor 2/3 af deltagerne i gennemsnit dukker op.* I gennemsnit har 55,6 % af medlemmerne i følgegruppen været tilstede ved møderne, hvorfor de ønskede 77,8 % (2/3) ikke helt er opnået.

I forhold til at skabe en *veleggerende følgegruppe*, angiver 45 % af medarbejderne med relation til projektet, at følgegruppen i tilfredsstillende eller mindre tilfredsstillende grad har fungeret i forhold til at forankre og styrke projektet. De resterende medarbejdere er ikke bekendt med følgegruppens arbejde og indflydelse på projektet, jf. tabel 30.2:

30.2 Hvordan oplever du, at følgegruppen har fungeret i forhold til at forankre og styrke projektet?	Abs.	Pct.
Meget tilfredsstillende	0	0%
Tilfredsstillende	2	18%
Mindre tilfredsstillende	3	27%
Ikke tilfredsstillende	0	0%
Ved ikke	6	55%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Medarbejderne fremhæver den manglende kontinuitet i gruppens medlemmer og det begrænsede fremmøde som en af årsagerne til, at følgegruppen har været knap så stor en succes som forventet. For at bevare interessen i at deltage i følgegruppen og bevare medlemmernes tilknytning, blev selve formålet med følgegruppen; et rådgivende organ for Projekt Efterværn, gentænkt, så alle deltagerne fik sparring:

”Følgegruppen har fungeret mere og mindre godt. I opstarten var den rigtig god, da der var mulighed for ideudvikling og sparring. Jo længere hen i projektperioden vi er kommet, jo sværere har det været at finde relevante temaer at tale om i dette forum, hvor mange forskelligartede aktører har været samlet.”

”Det har været plus med følgegruppen, som består af forskellige medlemmer med forskellig berøringsflade til brugergruppen. Dog har det været svært at fastholde en samlet gruppe, og dermed svært at have nogle fortløbende dialoger til gavn for projektet. Fremmødet har også været meget varierende. Ideen er god, men det har ikke fungeret helt optimalt i praksis”.

”Har været svært at fastholde en fast gruppe. Desuden har det været en opgave at forventningsafstemme med deltagerne. Vi har været nød til at ændre formålet, så deltagerne kan få noget ud af det (i modsætning til starten hvor hensigten var at andre skulle give til Projekt Efterværn)”.

Delmål 4.1: Samarbejdspartnere er delvist opnået, idet 82 % af medarbejderne oplever, at projektet i høj eller nogen grad har styrket det samlede efterværnstilbud. Endvidere angiver næsten 100 % af medarbejderne, at projektet har skabt et tilfredsstillende forløb for de unge og 73 % vurderer, at projektføreløbet har været tilfredsstillende for medarbejderen selv og dennes oplevelse af at have gjort et positivt stykke arbejde for den unge.

Endvidere har projektet bidraget til at styrke netværket i Randers Kommune ved bl.a. at deltage aktivt i det netværksskabende forum 'Oraklet' og igennem udviklingen af Mulighedskataloget, der skaber overblik over alle tilbud til unge i Randers Kommune. 82 % af medarbejderne oplever ligeledes, at projektet har bidraget til at styrke både netværksdannelsen og vidensdelingen inden for ungeområdet i Randers Kommune.

Målet er kun delvist opnået, da medlemmerne i følgegruppen tilknyttet projektet har haft en gennemsnitslig deltagelsesprocent på 55,6, hvorfor de ønskede 77,8 % (2/3) ikke er opnået.

7.6.8 Delmål 4.2: Sparringspartnere

- *Efterværnsprojekter*. Etablere og vedligeholde positiv kontakt og netværk med andre relevante efterværnsprojekter.

Succeskriterier:

- Deltage i alle arrangementer udbudt fra Servicestyrelsen eller SFI/COWI.
- Mødes minimum én gang årligt med Ballerup, Holbæk, Haderslev eller Århus.

7.6.9 Arrangementer fra SFI/ COWI

Projekt Efterværn har deltaget aktivt i alle de udbudte arrangementer fra Servicestyrelsen og SFI/ COWI.

7.6.10 Efterværnsprojekter

I forbindelse med de andre efterværnsprojekter i puljen, har projektet løbende mødtes med projekterne Haderslev og Århus, både til de udbudte arrangementer og på separate møder.

Delmål 4.2: Sparringspartnere er opnået, da projektet har deltaget i alle arrangementerne fra Servicestyrelsen og SFI/COWI og minimum en gang årligt har mødtes med et af de andre efterværnsprojekter i puljen.

7.6.11 Delmål 4.3: Overblik

- *Mulighedskatalog*: Skabe et tilbudskatalog (mulighedskatalog) med overblik over relevante tilbud, foranstaltninger og indsatser.

Succeskriterier:

- Inden udgangen af projektets første år vil et tilbudskatalog være færdigt. Dette revideres minimum én gang årligt.

7.6.12 Mulighedskatalog

Projekt Efterværn har udarbejdet Mulighedskataloget, der giver en oversigt over de tilbud der findes for unge mennesker bosat i Randers Kommune¹⁶. Kataloget giver et overblik over forskellige områder som fx sundhed, bolig, netværk, fritid, uddannelse osv. Kataloget beskriver hvor de forskellige tilbud er organisatorisk forankret, formålet hermed, målgruppen, prisen, hvordan man evt. visiteres hertil samt kontaktinformation.

Kataloget udsendes i revideret form en gang årligt til alle interesserede, både fysisk og digitalt. Mulighedskataloget revideres af projektmedarbejderne – både på baggrund af deres egne erfaringer og ligeledes gennem en indbygget skabelon, der giver alle modtagere af kataloget mulighed for at informere projektet om nye tilbud og korrigere de eksisterende oplysninger. Mulighedskataloget behandles ligeledes i afsnit

7.6.13 Medarbejderne om mulighedskataloget

90 % af medarbejderne udtrykker tilfredshed med Mulighedskataloget og 1 er ikke bekendt hermed, jf. tabel 20.2:

20.2 Hvad er din oplevelse af det mulighedskatalog, der er udviklet i relation til Projekt Efterværn?	Abs.	Pct.
Meget tilfredsstillende	5	45%
Tilfredsstillende	5	45%
Mindre tilfredsstillende	0	0%
Ikke tilfredsstillende	0	0%
Kender ikke det udviklede mulighedskatalog	1	9%
Ved ikke	0	0%
Uddyb gerne	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

¹⁶ Mulighedskataloget behandles ligeledes i afsnit 7.6.5 (side 82).

Medarbejderne fremhæver, hvordan kataloget skaber overblik over, hvilke muligheder der findes for de unge og samtidig skaber et godt netværk mellem de respektive tilbud og foranstaltninger:

”Det udfylder et tomrum i kommunen. Det er ikke top professionelt udarbejdet, men funktionaliteten er god. Mulighedskataloget er ikke som sådan en kerneydelse i projektet, men det letter arbejdet med de unge at have et godt overblik over deres muligheder og samtidig skaber det et godt netværk til de tilbud og foranstaltninger, der hhv. er i kataloget og de der benytter det.”

”Især samarbejdspartnere er glade for oversigten.”

Delmål 4.3: Overblik er opnået, idet projektet har udarbejdet et mulighedskatalog, der skaber et overblik over de tilbud, foranstaltninger og indsatser der findes for unge i Randers Kommune. Kataloget revideres årligt. 90 % af medarbejderne udtrykker tilfredshed med kataloget, da det bl.a. skaber overblik og netværk internt i kommunen.

7.6.14 Delmål 4.4: Vidensindsamling

- *Viden om målgruppen*: Skabe viden omkring målgruppen og hvordan støtten tilrettelægges bedst. Dette gøres via:
  - a. Halvårlige status-updates
  - b. Løbende evalueringer af projektets udvikling og rammer for dette
  - c. Skabelse af en unge-følgegruppe
  - d. Midtvejs- og slutevaluering

Succeskriterier:

- 90 % af de unge i projektet gennemfører de halvårlige status-updates.
- Inden udgangen af andet projektår er unge-følgegruppen etableret og fungerer tilfredsstillende, dette defineret af projektmedarbejderne.

7.6.15 Halvårlige status-updates

83,3 % af status-updatene med de unge gennemføres hvert halve år, hvorfor målsætningen ikke er helt opnået. Nogle status-updates gennemføres med forsinkelse af forskellige årsager, oftest relateret til den unges situation. Registreringerne foretaget løbende i projektperioden viser dog, at 2 ud af de 3 forsinkede status-opdates er blevet gennemført inden for en relativt kort periode.

7.6.16 Ungefølgegruppe

Ungefølgegruppen er ikke blevet igangsat. Hovedårsagen til at gruppen ikke er blevet etableret er, at der ikke har været tilstrækkeligt mange unge indskrevet i projektet. For at sikre de unges medbestemmelse og ejerskab i forhold til projektet, indsamles der kontinuerligt ønsker, ideer og perspektiver fra de unge både i den individuelle relation til kontaktpersonen og på fællesarrangementerne.

Der arbejdes på nuværende tidspunkt på, at nogle af de unge, der har lyst, skal indgå som en del af Efterværns Venner, når de ikke længere selv modtager efterværn. Flere af de unge i projektet ønsker at gøre noget for andre unge i samme situation. De har endvidere en høj grad af forståelse for den situation, problematikker, drømme og følelser, som de tidligere anbragte unge på fællesarrangementerne tumler med i deres hverdag. De har derfor mulighed for at være gode sparringspartnere og rollemodeller for de unge og samtidig bidrage med en masse erfaring omkring afholdelse af fællesarrangementer, som Efterværns Venner kan bruge til at udvikle arrangementerne.

Delmål 4.4: Vidensindsamling er delvist opnået. 83,3 % af status-updatene gennemføres hvert halve år med de unge, hvormed de ønskede 90 % ikke helt er opnået. 2 ud af de 3 forsinkede status-updates er dog blevet gennemført inden for en relativt kort periode. Der er ikke etableret en ungefølgegruppe tilknyttet projektet, da der ikke har været tilstrækkeligt mange unge indskrevet i projektet. De unge inddrages dog kontinuerligt gennem den individuelle relation til kontaktpersonen og på fællesarrangementerne, hvormed deres medinddragelse sikres.

Mål 4 er delvist opnået, da to målsætninger er fuldt opnået og to målsætninger kun er delvist opnået.

Delmål 4.1: Samarbejdspartnere er delvist opnået. 100 % af medarbejderne vurderer, at projektet har skabt et tilfredsstillende forløb for de unge og 73 % vurderer, at projektførelsen har været tilfredsstillende for medarbejderen selv og dennes oplevelse af at have gjort et positivt stykke arbejde for den unge. Endvidere vurderer 82 % af medarbejderne, at projektet bidrager til at styrke både netværksdannelsen og vidensdelingen inden for ungeområdet i Randers Kommune – bl.a. ved at deltage aktivt i det netværksskabende forum 'Oraklet' og igennem udviklingen af Mulighedskataloget. Målet er kun delvist opnået, da medlemmerne i følgegruppen tilknyttet projektet har haft en gennemsnitlig deltagelsesprocent på 55,6, hvorfor de ønskede 2/3 ikke helt er opnået.

Delmål 4.2: Sparringspartnere er opnået, da projektet har deltaget i alle arrangementerne fra Servicestyrelsen og SFI/COWI og minimum en gang årligt har mødtes med et af de andre efterværnsprojekter i puljen.

Delmål 4.3: Overblik er opnået, da der er udarbejdet et Mulighedskatalog der skaber et overblik over de tilbud, foranstaltninger og indsatser der findes for unge i Randers Kommune. Kataloget revideres årligt. 90 % af medarbejderne udtrykker tilfredshed med kataloget.

Delmål 4.4: Vidensindsamling er ikke opnået, 83,3 % af de unge gennemfører de halvårslige status-updates. Dog er 2 ud af de 3 forsinkede status-updates er blevet gennemført inden for en relativt kort periode. Der er ikke etableret en ungefølgegruppe. De unges medbestemmelse sikres dog gennem den individuelle kontakt og på fællesarrangementerne.

7.7 Mål 5: Styrke de unges muligheder for at klare sig selv med mindst muligt støttebehov fra offentlige instanser.

7.7.1 Delmål 5.1: Selvværd

- Tilgangen til den unge: Øge de unges selvværd via en anerkendende, fremtids- og mulighedsorienteret tilgang.

Succeskriterier:

- Ingen.

7.7.2 De unge om selvværd

100 % af de unge oplever, at kontakten til Projekt Efterværn har haft *stor positiv betydning* eller *positiv betydning*. (Se tabel 15.1, side 65).

De unge fortæller, at nogle af årsagerne til at projektet har positiv betydning for deres selvværd, er muligheden for at tale om de ting, der skaber problemer i hverdagen og sætte dem i perspektiv samt at medarbejderne husker at gøre de unge opmærksomme på, når de ”*gør noget godt*”:

”Har gjort jeg stoler mere på mig selv og jeg tør mere selv nu i mange sammenhænge. Og jeg er blevet bedre til at række ud efter hjælpen, mens jeg har brug for den.”

”Projekt Efterværn husker at fortælle dig når du gør noget godt, så du føler du har gjort noget godt, og ikke bare siger tillykke og i virkeligheden er pisse ligeglade. (Giver mening i mit hoved) Alt i alt, man føler sig en del mere værdig med et skulderklap engang imellem.”

”Jeg ringer tit og hører om ikke vi kan få en samtale hvis jeg føler at der er noget der ikke føles rigtigt (tanker omkring familie el. andet), eller jeg bare generelt er forvirret og ikke synes at kunne overskue hverdagen. Jeg føler mig altid opløftet efter samtale med min kontaktperson og føler mig mindre forkert fordi jeg kan se tingene i perspektiv igen.”

7.7.3 Medarbejderne om selvværd

73 % af medarbejderne vurderer, at projektet overordnet set, bl.a. har været med til at styrke de unges selvværd, autonomi og overskud i hverdagen, jf. tabel 19.2:

19.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har styrket de unges autonomi, selvværd og personlige overskud i hverdagen?	Abs.	Pct.
I høj grad	6	55%
I nogen grad	2	18%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	3	27%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Mål 5: Styrke de unges muligheder for at klare sig selv med mindst muligt støttebehov fra offentlige instanser er opnået.

Delmål 5.1: *Selvværd* er opnået, idet 100 % af de unge oplever, at projektet har haft positiv betydning for deres selvværd. 73 % af medarbejderne vurderer ligeledes, at projektet har haft succes i forhold til at hjælpe de unge med at styrke deres selvværd.

7.8 Mål 6: Skabe grobund for en ændring af lovgivningen, så efterværn i fremtiden bliver en rettighed for tidligere anbragte unge.

7.8.1 Delmål 6.1: Evaluerings-og dialogredskab

- *Status-updates*: Undersøge via status-updates om projektet påvirker de unge i positiv retning eller som minimum stabiliserer dem - også de unge, der uden projektet ikke var blevet tilbudt efterværn af Randers Kommune.

Succeskriterier:

- Ingen.

7.8.2 Status-update

Status-updaten skaber ikke mulighed for en komparation mellem unge, der uden projektet ikke var blevet tilbudt efterværn og dem der var. Der kan derfor ikke sondres mellem de to grupper. For at belyse hvorvidt: *projektet påvirker de unge i positiv retning, eller som minimum stabiliserer dem*, viser de indsamlede data i mål 2: 'Stabilisering' (side 42), at 100 % af de unge, indskrevne som udskrevne, i gennemsnit har bevaret en uændret eller forbedret profil. Det må på baggrund heraf konstateres, at de unge med nuværende eller tidligere tilknytning til projektet, som minimum er blevet stabiliseret.

Hvorvidt projektet har påvirket de unge i en positiv retning afspejler sig ligeledes i de resultater, der er fremkommet i evalueringen. Her viser de indsamlede data bl.a., at:

- **Uddannelse & beskæftigelse**: 60 % af de udskrevne unge og 87 % af de indskrevne unge er under uddannelse eller i selvvalgt beskæftigelse (delmål 3.1, side 47-50).
- **Bolig**: 80 % af de udskrevne unge og 87 % af de indskrevne unge har egen bolig (delmål 3.2, side 51-54).
- **Venskaber og sociale netværk**: At de unge i gennemsnit befinder sig på en profil 2: "*Jeg har en del gode venner og er tilfreds med mine venskaber*" (delmål 3.3, side 59-60).
- **Biologisk familie**: At de unge i gennemsnit befinder sig på en profil 2: "*Jeg har en del kontakt til min nærmeste biologiske familie og vi har et ok forhold til hinanden*" (delmål 3.3, side 61-63).
- **Misbrug**: Ca. 50 % af de unge anvender ikke stoffer, 40 % anvender stoffer sporadisk men uden det umiddelbart påvirker deres hverdag negativt og "kun" 10 % af de unge har et decideret misbrug (delmål 3.4, side 64-71).
- **Økonomi**: De unge befinder sig i gennemsnit på en profil 3: "*Jeg har generelt styr på min økonomi, men nogle gange har jeg lidt problemer med at få min økonomi til at hænge sammen*" (delmål 3.5, side 72-76).

På baggrund af ovenstående tal kan det konstateres, at størstedelen af de unge udvikler sig i en *positiv retning* i forhold til bl.a. de ovenstående kriterier

7.8.3 De unge om status-update

100 % af de unge mener, at status-updaten giver et godt eller ok billede af deres situation, jf. tabel 17.1:

17.1 Hvad synes du om de status-updates som du udfylder i samarbejde med Lea, Frank eller Majken?	Abs.	Pct.
De giver et godt billede af min situation	6	50%
De giver et ok billede af min situation	6	50%
De giver et dårligt billede af min situation	0	0%
De er ligegyldige	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

De unge fremhæver muligheden for at se deres udvikling som et interessant aspekt ved status-updaten, da de kan se om der er fremgang eller tilbageskridt.

”Den første status-update er lidt ligegyldig, men når man får lavet en mere eller flere er det sgu meget smart faktisk, man kan sammenligne med de tidligere status-updates og se hvordan der er kommet fremskridt og/eller tilbagefald på de forskellige emner.”

”Fordi jeg kan altid kigge tilbage og se om jeg har gjort fremskridt i forhold til sidste gang.”

Som metode til indsamling af data og som et udgangspunkt for evaluering af de unges situation og udvikling, er det interessant, at de unge oplever, at status-updaten viser et sandfærdigt billede af, hvordan deres situation faktisk ser ud. Fra de unges perspektiv er de data der genereres fra status-updaten således repræsentative for deres situation på det pågældende tidspunkt.

7.8.4 Medarbejderne om status-update og statusdokument

82 % af medarbejderne angiver, at de i høj eller nogen grad oplever, at de udviklede værktøjer har bidraget til at styrke indsatsen overfor de unge i projektet, mens 1 medarbejder oplever, at det kun i mindre grad er tilfældet, jf. tabel 21.2:

21.2 I hvilket omfang oplever du, at de værktøjer, der er udviklet i relation til Projekt Efterværn overordnet set har medvirket til at styrke indsatsen overfor for de unge i projektet (Evaluerings-, dialog-, og måleredskaber (status-updates og status-dokumenter til rådgiverne))?	Abs.	Pct.
I høj grad	5	46%
I nogen grad	4	36%
I mindre grad	1	9%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Medarbejderne fremhæver efterfølgende redskabernes enkelthed og multifunktionalitet som årsager til, at de er en succes; de er både effektive i forbindelse med socialrådgivernes ½ årlige handleplansmøde og som en daglig vejviser i arbejdet med de unge. Det vurderes ligeledes som særligt succesfuldt, at de unge er aktivt deltagende i evalueringen af deres samarbejde med projektmedarbejderne:

”Der er tale om relativt enkle redskaber. Det er også med til at gøre dem brugbare. Derudover har de også flere funktioner, hvilket gør dem særligt effektive.”

”Den unge er selv aktiv deltagende i evalueringen af indsatsen. Dette er en styrkelse i forhold til mere traditionelle former for støtte, hvor det udelukkende medarbejdere, der vurderer den unge i en udtalelse.”

”Det er meget brugbart med status og hele tiden fokus på mål/indsats.”

”Statusdokumenter er en fremragende service for rådgiverne, og deres ½ årlige møder. For os som kontaktpersoner er status-updaten det bærende element og retningsviser i det daglige arbejde. Vi spørger ind på samme måde i dagligdagen. Hvad vil du? Hvad er vigtigt? Hvorfor?”

7.8.5 Status-updaten som dialogredskab

Alle projektmedarbejderne vurderer, at status-updaten fungerer meget tilfredsstillende som dialogredskab i samarbejdet med de unge, jf. tabel 22.2:

22.2 Besvares kun af projektmedarbejdere: Hvordan oplever du, at det udviklede status-update værktøj fungerer som dialogredskab?	Abs.	Pct.
Meget tilfredsstillende	3	100%
Tilfredsstillende	0	0%
Mindre tilfredsstillende	0	0%
Ikke tilfredsstillende	0	0%
Bruger ikke status-updates	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	3	

Projektmedarbejderne oplever, at status-updaten især er velfungerende som dialogredskab, da både kontaktpersonens og den unges holdning er repræsenteret og det ikke er nødvendigt, at de er enige. Igen fremhæves status-updatens mange funktioner; åbner op for dialog, afdækning af fremtidige fokusområder og som implicit udgangspunkt for den daglige dialog med de unge, som væsentlige årsager til, at redskabet er en succes:

”Skemaet fungerer rigtig godt. Det gør det blandt andet fordi det kan fungere på flere måder. Det er et dialogredskab, der kan skaleres op og ned alt efter, hvad den unge er klar til på dagen og generelt. Det åbner op for dialog fordi der ikke er tale om, der skal opnås konsensus om, hvordan den unges liv opleves. Derimod skal det give et øjebliksbillede af, hvordan hhv. kontaktperson og den unge ser det - og det danner grobund for en samtale om temaerne i skemaet og det danner grobund for en afdækning af, hvilke områder der skal arbejdes videre med i den næste periode.”

”Perspektivet i status-updaten er så fremragende og retningsgivende for vores daglige virke. I det daglige møde med de unge, spørger vi ind på samme måde som status-updaten. Medarbejderne har deres holdning, det har den unge også. Den unge vælger retning. Vi støtter.”

7.8.6 Status-updaten som evalueringsredskab

2 medarbejdere oplever, at status-updaten fungerer meget tilfredsstillende som individuelt evalueringsredskab, mens 1 finder den tilfredsstillende, jf. tabel 23.2:

23.2 Besvares kun af projektmedarbejdere: Hvordan oplever du, at det udviklede status-update værktøj fungerer som individuelt evalueringsredskab?	Abs.	Pct.
Meget tilfredsstillende	2	67%
Tilfredsstillende	1	33%
Mindre tilfredsstillende	0	0%
Ikke tilfredsstillende	0	0%
Bruger ikke status-updates	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	3	

En medarbejder fremhæver, at status-updaten er effektiv som individuelt evalueringsredskab, da den viser en udvikling over tid. Det fremhæves samtidigt, at updaten repræsenterer et øjebliksbillede, hvorfor den som evalueringsredskab kan være følsom:

”Netop fordi det gentages over tid, giver det en god effekt som et individuelt redskab. I excelarket ses udviklingen over tid og skaber et overblik. Da der er tale om subjektive øjebliksbilleder, er den som værktøj meget følsomt og måske ikke optimalt hvis man ønsker en præcis gengivelse af udvikling over tid. Dette er dog tæt på umuligt at opnå i socialt arbejde og set i dét perspektiv mener jeg, dette redskab er både godt og brugbart.”

Mål 6: Skabe grobund for en ændring af lovgivningen, så efterværn i fremtiden bliver en retting for tidligere anbragte unge er opnået.

Delmål 6.1: *Evaluerings- og dialogredskab* er opnået, da 82 % af medarbejderne vurderer, at de udviklede værktøjer i høj eller nogen grad har bidraget til at styrke indsatsen overfor de unge i projektet. 100 % af de unge oplever, at status-updaten er repræsentativ for deres situation på det givne tidspunkt.

Hertil vurderer 100 % af projektmedarbejderne, at updaten er velfungerende som dialogredskab og evalueringsredskab, bl.a. fordi den er multifunktionel; effektiv i forbindelse med socialrådgivernes ½ årlige handleplansmøde, åbner op for dialog med de unge, anvendes til afdækning af fremtidige fokusområder og fungerer som implicit udgangspunkt for den daglige dialog med de unge. Afslutningsvis vurderes det som særligt succesfuldt, at de unge er aktivt deltagere i evalueringen af deres samarbejde med projektmedarbejderne.

7.9 Mål 7: At udvikle, afprøve og forankre en effektiv og helhedsorienteret efterværnsindsats indeholdende nye redskaber og metoder.

7.9.1 Delmål 7.1: Konsulentbistand

- *Redskaber.* I samarbejde med konsulentfirmaet Inhouse Consulting udvikles nye evaluerings- dialog- og måleredskaber, der er relevante i forhold til projektets mål og rammer.

Succeskriterier:

- Inden udgangen af projektets første år er status-updates fuldt ud implementeret i arbejdet med de enkelte unge.
- Inden udgangen af projektets andet år er brugen af journalgennemgangsskemaet fuldt ud implementeret som et nødvendigt værktøj forud for enhver visitation til projektet.

7.9.2 Status-updates

Som vist i delmål 6.1: 'Evaluerings- og dialogredskab' (side 91-95), er udarbejdelsen og anvendelsen af status-updaten fuldt ud implementeret i det daglige arbejde med de unge. Status-updaten anvendes både som udgangspunkt for det daglige pædagogiske arbejde og som et halvårligt effektmålingsredskab. Status-updaten vurderes endvidere som et velfungerende dialogredskab og evalueringsredskab og opleves som værende tilfredsstillende for både medarbejderne og de unge.

7.9.3 Journalgennemgangsskema

Journalgennemgangen har til formål at registrere de oplysninger, som indhentes via gennemgangen af de unges journaler. Registreringens hovedformål er at skabe en systematisk journalgennemgang, som kan viderebringe viden og skabe overblik over de unges historie og analysere målgruppen. Således kan gennemgangen anvendes fremadrettet både til at definere målgruppens behov og i arbejdet med den enkelte unge.

46 % af medarbejderne anvender ikke skemaet i deres daglige arbejde, 18 % finder det ikke tilfredsstillende at arbejde med og 36 % har valgt ikke at besvare spørgsmålet, jf. tabel 27.2:

27.2 Hvordan oplever du, at det udviklede journalgennemgangsskema fungerer i hverdagen?	Abs.	Pct.
Meget tilfredsstillende	0	0%
Tilfredsstillende	0	0%
Mindre tilfredsstillende	0	0%
Ikke tilfredsstillende	2	18%
Bruger ikke journalgennemgangsskemaet	5	46%
Ubesvaret	4	36%
Basis	11	

Hovedårsagen til at journalgennemgangsskemaet ikke er blevet en succes er, at designet ikke er brugervenligt, da rådgiverne bl.a. meget nemt kan komme til at redigere i data ved et uheld. Endvidere fremhæves det, at skemaet ikke har en pædagogisk funktion, hvorfor det er sværere at integrere i det daglige pædagogiske arbejde:

”Det fungerer ikke rigtigt. Det er et eksempel på noget, der ikke har flere funktioner som vores andre redskaber har. Dette skema er af konsulentfirmaet tænkt til at afdække målgruppen mere generelt - hvad er deres udfordringer, hvor mange anbringelser har de bag sig, hvilken type anbringelse er der tale om osv. Systemet er aldrig blevet brugervenligt og det har ikke nogen pædagogisk funktion, hvilket gør det sværere både at huske på at bruge i hverdagen - og sværere at føle sig motiveret til at arbejde med. Hvis det skulle fungere, skulle der lægges mange ressourcer i at gøre det mere brugervenligt samtidig med, oplysningerne er beskyttede. Det mener jeg ikke er en fornuftig måde at bruge vores begrænsede ressourcer på. Så hellere undvære...”

”Dårligt design. Kan ikke bruges af rådgiverne. De kan ved uheld komme til at redigere de andre rådgivers svar.”

Succeskriteriet omhandlende journalgennemgangsskemaet; *brugen af journalgennemgangsskemaet fuldt ud implementeret som et nødvendigt værktøj forud for enhver visitation til projektet*, er således ikke opnået.

7.9.4 Frivillighed

Forskning omkring tidligere anbragte unge pointerer, at de ofte efterspørger personer, der 'virkelig gider dem' og ikke blot er sammen med dem i kraft af deres job (Andersen, Henriksen & Horst: 2011, Egelund Nielsen m.fl.: 2005). Projektet har søgt at imødekomme dette behov ved at benytte frivillige, som gennem deres deltagelse på fællesarrangementerne ønsker at gøre en forskel for de unge. De frivillige bruges udelukkede som supplement til den professionelle indsats og ikke som erstatning. Deres rolle er at være stemningsskabere, ansvarlige voksne at spejle sig i, og engang imellem bruges de frivilliges netværk til fx at finde jobs eller lærepladser.

De kan noget i kraft af deres frivillighed, som projektmedarbejderne ikke er stand til qua positionen som professionelle.

Som en ekstra krølle på halen, har projektet en 'VIP frivillig', Christina Sederqvist (komiker, skuespiller, forfatter, manuskriptforfatter, tidligere anbragt mm), der jævnligt deltager på fællesarrangementerne. Hun viser vores unge, at selvom livet kan være ekstremt hårdt, så kan man opnå meget, hvis man kæmper for det.

7.9.5 De unge om frivillighed

75 % af de unge kan godt lide, at der nogle gange er frivillige fra Efterværns Venner med til fællesarrangementerne. 1 af de unge er ligeglad med at de frivillige deltager, mens 2 af de unge ikke deltager i arrangementerne, jf. tabel 19.1:

19.1 Hvad synes du om, at der nogen gange er frivillige fra 'Efterværns Venner' med til fællesarrangementer?	Abs.	Pct.
Det kan jeg godt lide	9	75%
Det er jeg ligeglad med	1	8%
Det kan jeg ikke lide	0	0%
Jeg deltager ikke i fællesarrangementer	2	17%
Ved ikke	1	8%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

En af de unge fremhæver, at de frivilliges deltagelse på fællesarrangementerne er betydningsfuld, da *man kan mærke*, at de udelukket er der fordi de vil. Deres frivillige tilstedeværelse betyder, at de unge føler sig mere værd:

"Synes det er rart at se, at så mange forskellige mennesker vil bruge deres tid på os "tidligere anbragte". Det gør man føler man er noget værd og man kan mærke de gør det fordi de har lyst og ikke fordi de skal. Det giver også noget mere liv til arrangementerne, at det ikke kun er de unge der er med."

De unge er ligeledes positivt indstillet overfor institutioner eller virksomheder, der ønsker at være frivillige ved at forære de unge en oplevelse som fx et teaterstykke, gourmetmiddag eller fodboldkamp, fremfor at det er 'kommunen' der betaler for dem. 83 % af de unge fortæller, at de godt kan lide de frivillige bidrag og de resterende 17 % synes det er ok, jf. tabel 20.1.:

20.1 Hvad synes du om, Projekt Efterværn nogle gange tilbyder gratis arrangementer, som er blevet givet som gave fra eks. teater, en privatperson eller Randers FC i stedet for fra 'kommunen'?	Abs.	Pct.
Det kan jeg godt lide	10	83%
Det er ok	2	17%
Det kan jeg ikke lide	0	0%
Jeg deltager ikke i disse arrangementer	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

De unge fremhæver, at de frivillige gaver giver dem oplevelser, som de ellers ikke ville have haft mulighed for at få. Samtidigt er oplevelserne netværksskabende for de unge:

”Det har givet rigtige mange oplevelser som man ellers ikke ville have haft råd til”.

”Det viser på en måde, at de er mere med til at vi kommer ud og er sociale”.

”Jeg synes det er så fedt, fordi jeg er på SU, og har derfor ikke selv råd til at tage i teateret, biffen, koncert, weekendtur i sommerhus osv. ”

”(...) det er de moments man griner og har det hyggeligt med de andre der gør båndet stærkere, det er med til at gøre tingene lettere at tale om. Personligt er jeg mere åben overfor folk jeg kender frem for ham der står foran i køen på Shell :D”

7.9.6 Medarbejderne om frivillighed

Brugen af frivillige kræfter i arbejdet med unge vurderes ikke kun som en succes af de unge selv. 40 % af medarbejderne oplever, at brugen af Efterværns Venner og andre frivillige har en positiv effekt. 40 % kan synes som en relativt lille succesrate, men da de resterende 60 % enten er ubesvaret eller ikke kender til betydningen af Efterværns Venner i praksis, har ingen af medarbejderne vurderet brugen af frivillighed som en mindre positiv faktor i arbejdet med efterværn, jf. tabel 31.2:

31.2 I hvilken grad oplever du, at 'Efterværns Venner' og andre frivillige i projektet har en positiv effekt?	Abs.	Pct.
I høj grad	1	20%
I nogen grad	1	20%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	2	40%
Ubesvaret	1	20%

Medarbejderne uddyber, at brugen af frivillighed har haft stor positiv betydning for de unge. Dels har de unge mange forskellige voksne at spejle sig i, dels fungerer de frivillige som stemningsskabere på fællesarrangementerne og udnytter deres netværk i forhold til fx at skaffe de unge jobs og oplevelser. Endeligt fremhæves det som positivt for de unge, at forskellige kulturinstitutioner eller virksomheder ønsker at bidrage med oplevelser:

”Brugen af frivillighed i projektet har været enormt gavnlig. De unge nyder at der er mange voksne til stede til fællesarrangementerne. Jeg tror også, de nyder at der er mange forskellige udgaver af, hvad det kan sige at være en ansvarlig voksenperson - de kan spejle sig i mange forskellige udgaver af voksenheden. Derudover har det været rigtig dejligt at opleve, at mange virksomheder og kulturinstitutioner har ønsket at bidrage med gratis eller billige oplevelser til vores unge. Det har en meget positiv og anderledes effekt end hvis det var os og dermed 'kommunen' der giver dem noget. Denne del af projektet kan sagtens udbygges yderligere, hvis der afsættes ressourcer til det.”

”Netværksskabende, stemningsskabere. Med til at skaffe job, tilbud, giver de unge oprigtig og hjertelig kontakt. Deres værdi er uvurderlig :)”

7.9.7 De frivillige om frivillighed

De frivillige fra foreningen Efterværns Venner fortæller, at noget af det de håber at opnå som frivillige, bl.a. er at gøre en forskel for de unge og bidrage til at ændre deres liv i en positiv retning. Endvidere ønsker de at støtte op om det netværk, som fællesarrangementerne skaber for de unge og at arbejdet med de unge er givende og tillige bidrager med erfaringer, de kan bruge arbejdsmæssigt:

”At være med til at ændre et eller flere unges liv i en positiv retning.”

”Jeg håber at være med til at gøre en forskel for de unge og samtidigt at vi frivillige formår at gøre Foreningen Efterværns Venner til en fast del af Randers billedet, hvor unge tilknyttet Projekt Efterværn kan komme og nyde godt af et fællesskab med andre unge, som har været anbragt udenfor hjemmet. Det er unikt og specielt hvad sådan et fællesskab gør for det enkelte individ.”

”Det er givende og jeg får nogle nye relationer plus det er en god udfordring og måske kan jeg bruge det arbejdsmæssigt.”

De frivillige oplever, at de har en stor betydning i de unges liv. De mener bl.a., at de har en god uforpligtende relation skabt på baggrund af lyst og kan bidrage med både gode snakke, sjov og muligheden for at spejle sig i en voksen. Endvidere har to af de frivillige selv været anbragt, hvilket giver dem en forståelse for de unges situation:

"Jeg oplever at vi snakker, hygger, griner, så jeg tænker at jeg har den betydning, at vi skaber gode oplevelser sammen :) Jeg tænker også, at jeg giver de unge muligheden at spejle sig i en helt normal unormal, der er mange veje til et godt liv :)"

"Meget meget vigtig at jeg er frivillig => viser dem at jeg gør det fordi jeg har lyst til dem. Dvs. jeg er alt andet end "systemet" for dem."

"En god relation som man ikke er forpligtet af og som ikke har andre forventninger end de menneskelige. En som de unge er på niveau med og kan have det sjovt med men også tale alvorligt med. En som har respekt for mennesket i den unge."

"Jeg er da ret sikker på at jeg har en betydning, i at jeg har forståelse for de unge som de er, og at de ikke behøves at skulle skære alt ud i pap, for at jeg forstår dem. Også at jeg selv er meget ung og har mine erfaringer med mig. Men jeg er jo stadig meget ny, så de ser mig jo nok stadig lidt an."

7.9.8 Leg – dig & mig

I projektet har det løbende været en målsætning at udfordre og nuancere de unges roller som fx ensidig modtager af hjælp og støtte eller en der "er et problem" eller tilbyde helt nye roller. Efterhånden som de unge oplever sig selv i nye roller, sammenhænge og dermed skaber nye historier om sig selv, nuanceres deres selvopfattelse og deres handlemuligheder udvides.

Projektet er altså interesseret i at lade de unge opleve sig selv i mange nye roller, hvorfra ideen til det nyeste projekt; 'Leg – dig & mig' udspringer. Vi har igangsat et træningsforløb for vores unge, hvor de som slutresultat skal virke som guider og rollemodeller for en gruppe anbragte plejebørn. Vi har valgt netop plejebørn frem for institutionsanbragte børn, da denne gruppe ofte ikke har et netværk med nuværende eller tidligere anbragte.

Mens projektets unge og frivillige afholder arrangementet for børnene, vil projektet afholde en mini-kursusdag for plejeforældrene vedr. projektets erfaringer med tidligere anbragte samt en introduktion til narrativ praksis. Hensigten er at gavne både det anbragte barn og samtidigt tilbyde en kompetenceudviklende proces for plejefamilierne.

Foreningen Efterværns Venner vil støtte afviklingen af denne dag. Målet er at lave en årlig begivenhed i Randers Kommune. En gratis begivenhed der skaber netværk, nye

roller og nye historier for både vores unge, plejebørnene og plejefamilierne, hvilket kan bidrage til at skabe de bedst mulige rammer for udsatte børn/ unge samt deres familier.

7.9.9 Superspillet

På baggrund af projektmedarbejdernes efteruddannelse som narrative samtaleterapeuter og erfaringen fra kontaktpersonsarbejdet, har projektet udviklet en art udredningsværktøj; Superspillet. Kort fortalt skal deltageren skabe sin egen superhelt og superskurk, baseret på hvad deltageren på den ene side har af færdigheder, ønsker og værdier - og på den anden side, hvad der kan stå i vejen for disse. Spillets design betyder, at spillerens intentioner, ønsker og drømme kommer i spil på en anderledes måde end til daglig. Gennem spillet bliver det klart at 'skurken' ikke nødvendigvis er ond, men at der selv bag uhensigtsmæssige handlinger ligger gode intentioner. Samtidig giver spillet mulighed for at lade de eksternaliserede superfigurer interagere i et metaunivers gennem nogle cases. Spillet formål er at ophæve klassiske dualismer mellem eksempelvis det gode og det onde, hvilket er fordelagtigt i forhold til at kunne tale ærligt og oprigtigt om de intentioner og bevægegrunde, der ligger bagved det 'dårlige'. På denne måde bidrager spillet også til en narrativ pointe; at vi ikke for alt i verden skal af med vores problemer og 'dårlige sider'. Samtidig fungerer spillet som et brugbart pædagogisk redskab i det fremadrettede samarbejde med den enkelte ung.

7.9.10 De unge om Superspillet

17 % af de unge har prøvet at spille Superspillet, jf. tabel 22.1:

22.1 Har du prøvet at spille SuperSpillet?	Abs.	Pct.
Ja	2	17%
Nej	10	83%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

En af de unge fremhæver, at muligheden for at eksternalisere nogle af sine problemer i en Superhelt eller Superskurk, gør dem nemmere at tale om og forholde sig til:

"Altså, har været med til udviklingen, men det var under testprocessen jeg prøvede det sidst. Men åbnede op for at snakke om nogle ting vi ellers havde svært ved at komme ind på at snakke om og gjorde det lidt nemmere, når det var superhelten der skulle møde udfordringerne i stedet for en selv."

7.9.11 Projektmedarbejderne om Superspillet

2 af projektmedarbejderne har prøvet at spille Superspillet, jf. tabel 24.2:

24.2 Besvares kun af projektmedarbejdere: Har du spillet SuperSpillet?	Abs.	Pct.
Ja	2	67%
Nej	1	33%
Ubesvaret	0	0%
Basis	3	

Medarbejderne fremhæver mange fordele ved Superspillet i det pædagogiske arbejde med de unge. Bl.a. nævner de muligheden for at forholde sig til sig selv og sit liv når det eksternaliseres ud til en superhelt og en superskurk – og derved komme nærmere sine ønsker, drømme og værdier samt problematikker i livet. De påpeger ligeledes, at spillet er tidskrævende og kan videreudvikles:

”Spillet giver en mulighed for på en anderledes måde at afdække, hvad den unges værdier, håb og drømme er - og hvad der kan stå i vejen for dette. Det fungerer altså som en art udrednings-redskab. På den sjove måde! Her er plads til både alvor og fantasi. Spillet kan man gå til og fra - og det kan spilles over meget lang tid med lange samtaler, eller kortere hvis den unge ikke er klar til lange snakke om sit liv. Fremadrettet kan spilllets eksternaliserede figurer bruges som pædagogiske redskaber i relationen til den enkelte unge. Her kan figurerne bruges i snakkene om problemer og ønsker som noget, der er placeret udenfor den unge og dermed eksternaliseret. Effekten af dette er blandt andet, at det er lettere at vurdere og undersøge for den unge. Helt optimalt, så kan ens superhelt og superskurk blive livsledsagere. Dem, man bruger til at tænke med og forholde sig til sit liv med. Ulemper kan jeg ikke komme i tanker om nogen af. Bortset fra at spillet tager lang tid og måske kan tage fokus fra nogle mere praktisk orienterede udfordringer, den unge kan have brug for hjælp til. ”

”De eksternaliserede figurer er fremragende som reference i det daglige.”

”Ulempen er umiddelbart, at det er kompliceret og tidskrævende at gennemføre et spil. Der mangler arbejde med spilllets skabelon og design, så det kan spilles af andre end narrativt skolede unge. På sigt vil det kunne bruges som udredningsværktøj, som dialogredskab, og som medie til at gennemføre "den svære samtale".

Mål 7: At udvikle, afprøve og forankre en effektiv og helhedsorienteret efterværnsindsats indeholdende nye redskaber og metoder er delvist opnået.

Delmål 7.1: *Konsulentbistand* er delvist opnået, da brugen af Status-updaten er fuldt ud implementeret som en del af det daglige arbejde med de unge. Det fremhæves bl.a. at Status-updaten anvendes både som udgangspunkt for det daglige pædagogiske arbejde og som et halvårligt effektmålingsredskab. Status-updaten vurderes endvidere som et velfungerende dialogredskab og evalueringsredskab. Målet er ikke opnået, da Journalgennemgangsskemaet ikke er implementeret som et nødvendigt redskab forud for enhver visitation til projektet.

Projektet har derudover udviklet et udredningsværktøj; Superspillet, er i gang med at arrangere en aktivitetsdag for anbragte børn i plejefamilier og har med stor succes integreret brugen af frivillighed som supplement i arbejdet med de unge.

7.10 Mål 8: Implementere og forankre projektet i Randers Kommune

Projekt Efterværn er i samarbejde med Børn- og familieområdet samt Ung- og familieudføremrådet påbegyndt en proces, der på sigt skal medvirke til, at den narrative tilgang i det socialpædagogiske arbejde samt de udviklede metoder implementeres i Ungebasen i Randers Kommune. Da det konkrete implementeringsarbejde først er påbegyndt pr. 2/4-13, vil vi i nedenstående afsnit liste nogle af de initierende tiltag i implementeringsprocessen:

- Projekt Efterværn har udarbejdet en metode- og ydelsesbeskrivelse samt en beskrivelse af hvordan den narrative metode og de udviklede redskaber anvendes i praksis.
- Der er på ledelsesmæssigt plan blevet besluttet, at de udviklede elementer i projekt Efterværn ønskes implementeret og forankret i Randers Kommune.
- Der er oprettet en implementeringsstyregruppe bestående af chefen for Børn og Familieområdet, lederen af familieafdelingen, en medarbejder fra Projekt Efterværn, en medarbejder fra Ungebasen, lederen af Ung og Familie udførerområdet samt en konsulent fra Randers Kommune.
- En arbejdsgruppe er blevet dannet, som skal være hovedansvarlig for at den narrative tilgang samt primært den frivillige forening og de udviklede fællesarrangementer implementeres i Ungebasen.
- Projekt Efterværn har rykket lokaler til Ungebasen.
- På et personalemøde i Ungebasen præsenterer Projekt Efterværn den narrative tilgang samt de udviklede metoder.

Mål 8: Implementeringen og forankringen af projektet i Randers Kommune, løber fortsat i maj, juni og halvdelen af august. Implementeringsprocessen er endnu ikke udmøntet i den pædagogiske praksis og ledelsen af Efterværns Venner og fællesarrangementerne.

8. Hovedresultater og andre perspektiver

Den generelle opfattelse af projektet

De unges oplevelse af projektet er gennemgående positivt og alle oplever, at kontakten til projektet har haft en positiv indflydelse på deres liv. Særligt kontakten til Frank, Lea og Majken samt samtalerne om fremtid, håb og drømme fremhæves om særligt betydningsfulde for de unge. Endvidere fremhæves de månedlige fællesarrangementer, de årlige weekendture samt aktiviteterne med Efterværns Venner som primære årsager til, at projektet har været en succes.

Medarbejderne med relation til Projekt Efterværn har generelt en klar opfattelse af, at projektet overordnet set er relevant for de unge i målgruppen. Blandt de primære årsager til projektets succes, fremhæves særligt brugen af den narrative metode i forhold efterværn samt brugen af frivillighed, fællesarrangementer og kontaktpersonsordningen. Det fremhæves, at den narrative metode virker befordrende for bl.a. identitetsdannelse, selvstændiggørelse, nye historiseringer, netværk og håndtering af daglige problematikker.

De udviklede metoder giver gode resultater for de unge

De indsamlede data viser, at Projekt Efterværn overordnet set har haft en positiv indflydelse på de unges liv – både i forhold til de hårde og bløde kompetencer. At projektet ikke blot har fokus på de hårde kompetencer i de unges liv, vurderes som vigtigt af to socialrådgiverstuderende, der har undersøgt normalitetsbegrebets betydning i forhold til efterværn; *"(...) fra systemets side er der kun fokus på de unges hårde kompetencer, fremfor også de bløde kompetencer. (...) Hvis de unge skal hjælpes til en god overgang til voksentilværelsen, mener vi, at unge også skal støttes i opnåelse af bløde kompetencer. Dette tolker vi nødvendigt, med afsæt i den habitus som de unge antageligt har med sig, hvori institutionslivet i forskelligt omfang udgør en rolle"* (Bacheloropgave A 2012: 39, 55).

I forbindelse med de unges hårde kompetencer har projektet bl.a.:

- virket præventivt på de unges **kriminelle aktiviteter** (side 43-45).
- styrket de unge i at påbegynde og fastholde enten **uddannelse eller selvvalgt beskæftigelse** (side 47-50).
- hjulpet de unge med at opnå **stabile boligforhold** (side 51-54).
- opbygget en metodisk tilgang til de unges **misbrugsproblematikker**, hvor refleksion fremfor forbud skaber gode resultater (side 68-71).
- bidraget til at skabe **stabile økonomiske rammer** for de unge (72-76).

I forbindelse med de unges bløde kompetencer, har projektet bl.a.:

- hjulpet de unges **selvstændighed** og **af-institutionalisering** (side 38-41).
- støttet de unge i at udvikle **stabile relationer** og **sociale netværksdannelse**; venner, relation til den biologiske familie, plejefamilie og/eller anbringelsessted (side 55-63).
- hjulpet de unge til mere **stabilitet** i tilværelsen (side 42-46)
- arbejdet aktivt med at øge de unges **selvværd** (side 89-90).

De udviklede redskaber

Med henblik på de udviklede redskaber i projektet, viser evalueringen, at;

- effektmålingsredskabet, **status-updaten**, er et velfungerende dialogredskab og evalueringsredskab. Updaten er multifunktionel; effektiv i forbindelse med socialrådgivernes ½ årlige handleplansmøde, åbner op for dialog med de unge, anvendes til afdækning af fremtidige fokusområder og fungerer som implicit udgangspunkt for den daglige dialog med de unge. Afslutningsvis vurderes det som særligt succesfuldt, at de unge er aktivt deltagere i evalueringen af deres samarbejde med projektmedarbejderne (side 27-28, 87, 91-95).
- **fællesarrangementerne** er en succes. De unge oplever, at arrangementerne og netværket med de andre unge styrker deres sociale netværk og giver dem et forum, hvor de kan tale om deres oplevelser og følelser med andre tidligere anbragte. Arrangementerne styrker således de unges sociale netværk og sociale kompetencer, hvilket ligeledes bekræftes af medarbejderne (side 40-41, 57-61).
- en stor del af medarbejderne kender ikke til **følgegruppens** virke og flere oplever, at den fungerer mindre tilfredsstillende. For at styrke tilfredsheden med følgegruppen, gentænkte projektet selve formålet med gruppen, så alle deltagerne fik rum for sparring (side 81-83).
- **Mulighedskataloget**, der skaber et overblik over de tilbud, foranstaltninger og indsatser der findes for unge i Randers Kommune, vurderes som meget gavnlige til bl.a. at skabe overblik og netværk internt i kommunen (side 80, 85-86).
- **Journalgennemgangsskemaet** anvendes ikke af medarbejderne, og er ubekendt for flere. Designet er ikke brugervenligt og endvidere har skemaet ikke en pædagogisk funktion, hvorfor det er sværere at integrere i det pædagogiske arbejde (side 96-97).

- **Superspillet**, et udredningsværktøj, har mange fordele i det pædagogiske og terapeutiske arbejde; spilleren kan fx nemmere komme sit liv; ønsker, drømme, værdier og problematikker i livet nærmere, når de eksternaliseres i en superhelt og en superskurk. Spillet er ikke helt færdigudviklet (side 102-104).

De to bacheloropgaver konkluderer følgende om Projekt Efterværn;

”De unge er helt klare vindere i dette spil, fordi de kan se et outcome, og det er med til forsat at holde deres motivation og håb og drømme oppe. De tør være sig selv overfor et andet menneske, fordi denne person lytter, og det medvirker til, at de lukker op, fordi de bliver rummet i Projekt Efterværn af deres kontaktperson/projektmedarbejder” (Bacheloropgave A 2012:38).

”Hermed kan jeg konkludere, at det arbejde som projekt Efterværn laver sammen med de unge, virker.” (Bacheloropgave A 2012:48).

”Vi (...) konkluderer, at efterværnet eksplicit bidrager til en normalisering af de unge (...)” (Bacheloropgave B 2012: 82).

8.1 Helheden skaber succes

Resultaterne af evalueringen er gennemgående positive - både i forhold til det udbytte, de unge har opnået i forbindelse med deres tilknytning til Projekt Efterværn, medarbejdernes oplevelse af projektet som relevant for målgruppen og de udviklede redskaber.

Det er således de enkelte elementer i samspil, der faciliterer de unges positive udvikling, og ikke et enkelt delelement, der er afgørende. Det er med andre ord metoden og redskabernes sammenflettede rolle i indsatsen, helheden, der skaber succes.

At metoden og redskaberne i den pædagogiske praksis fungerer som en integreret del af hinanden, er endvidere aktuelt i perspektiv til Barnets Reform og formålsbestemmelsen i Servicelovens § 46. Her imødekommer projektets nære narrative inspirerede kontaktpersonsordning kombineret med netværksunderstøttende fællesarrangementer, dobbeltsnakke og terapeutiske samtaler flere af de i paragraffen overordnede opmærksomhedspointer, som støtten til de unge skal relatere sig til; kontinuitet, personlig udfoldelse, sundhed og trivsel samt forberedelse til voksenlivet.

Summa summarum, succes skabes af det dynamiske samspil mellem metoden og de udviklede redskaber, ikke i kraft af enkelthed.

9. Hvis Projekt Efterværn havde fire år mere, så...

Følgende afsnit indeholder nogle korte overvejelser og perspektiver på opgaver, som vi har erfaret ville være relevant at arbejde videre med for at styrke selvstændiggørelsesprocesserne indenfor efterværn i Randers Kommune.

9.1 Når handleplanerne ikke handler om den unge

Sagsbehandlerne skal udfærdige handleplaner for den unge hvert ½ år. Beskrivelserne af de unge og de målsætninger, der indskrives i handleplanerne, er ofte i meget domineret af politiske og faglige diskurser; uddannelse og arbejde figurerer eksempelvis som hovedmålsætninger for de fleste unge.

Projektets erfaringer viser, at disse målsætninger ofte ikke hjælper de unge til at finde fodfæste i eget liv. De gode hensigter der ligger bag målene i de politiske mål og fagvurderinger, kommer ofte uhensigtsmæssigt til at skabe nogle ”burder” og ”mål”, som ikke er rodfæstede i de unge selv. De unge har alle i forvejen nogle drømme og værdier, som er vigtige for dem og som de bruger deres liv på at arbejde hen imod. Det kan være at ”overleve”, at ”komme videre”, ”håndtere mine følelser”, ”passe på dem jeg holder af” eller lignende. Ofte er disse mål skabt på baggrund af en problematisk opvækst, hvor de har måttet håndtere en opvækst uden optimale betingelser for at blive ”velfungerende”. De unges liv er ofte indrettet med henblik på overlevelsestrategier, og det er derfor ikke oplagt for dem at vælge en uddannelse eller et job. For det hjælper dem ikke med det, som faktisk de er ude på.

Projektets budskab er ikke, at målsætningen om at de unge kommer i job/uddannelse skal udelades, men at det i nogle tilfælde skal gøres af en omvej. Der ligger et arbejde med de unges selvopfattelse som skal tages alvorligt af fagpersoner og politikere, inden deres målsætninger om at få de unge i uddannelse og job kan realiseres. Dette ville tilmed fordre, at de unge fortsat ses som mennesker og ikke som en sag.

I projektet har vi har haft en fremragende dialog med forvaltningen i Randers Kommune om dette i projektperioden, og de har altid vist åbenhed overfor vores perspektiver på handleplanerne, og målsætninger. Arbejdet med at gøre handleplanerne endnu mere vedkomne for de unge og deres liv, vil være et område, hvor vi ser der kunne gøres en forbedring – både for de unges skyld, og de politiske målsætningers skyld.

9.2 Tidligt fokus på selvstændiggørelse i plejefamilier og på institutioner

Baseret på erfaringerne fra projektperioden, er vores oplevelse, at der kunne findes en effektivisering og forkortelse af selvstændiggørelsesprocesserne for unge anbragte, ved at arbejde mere bevidst med selve selvstændiggørelsen på institutionen.

Størstedelen af de unge indskrevet i Projekt Efterværn, som tidligere har været anbragt på institutioner, kommer ud fra anbringelse med store vanskeligheder ved at tage vare på sig selv og løse de praktiske opgaver, der knytter sig til at bo selv. Eksempelvis administrerer institutionerne ofte de unges tid, tøjvask, vækning, økonomi og lignende i sådan en udstrækning, at de unge ikke selv er i stand til at administrere disse områder. Det kan være

yderst problematisk for de unge, da de ved det 18. år står i en situation, hvor de pludselig skal håndtere egne forhold, omend de stort set ingen erfaring har hermed. De er tværtimod ofte vant til, at når de ikke selv formår at styre fx deres forbrug af penge, tager velmenende fagpersoner over og tager styringen for dem. Bi-effekten ved denne type pædagogik og omsorg kan ifølge vores erfaringer være, at de unge får en brat opvågning gennem kontakten til kontanthjælpssystemet og arbejdsmarkedets realiteter. Fx koster det ofte de unge en lejlighed eller to, at de ingen færdigheder har med at lægge budget og i realiteten har et meget begrænset udvalg af erfaringer i forhold til 'den virkelige verdens realiteter'.

Udslusningen fra både plejefamilier og især institutioner kunne styrkes, således at de unge blev hjulpet ud i situationer, hvor de fik mulighed for at tilegne sig de erfaringer og færdigheder, der er nødvendige for at kunne håndtere voksenlivet.

Samtidig er det karakteristisk for de unge, som kommer fra plejefamilier, at de ofte har følelsesmæssige vanskeligheder baseret på livet i en plejefamilie. Vores unge fra plejefamilier giver en enslydende udtryk for, at det er svært for dem at have levet i en 'pseudo'familie. De unge fra plejefamilier er generelt set lidt bedre rustet med praktiske 'life skills' end de unge fra opholdsstederne. Det er vores oplevelse, at livet i en plejefamilie kan styrkes ved at bistå plejefamilierne med nogle redskaber, der kan hjælpe både plejebørnene og plejeforældrene med at indgå og være en del af en familiestruktur, med meget tætte og nære relationer. Eksempelvis er den kærlige plejefamilie ikke børnenes 'rigtige' familie. 'Hvor meget må jeg elske hende, der ikke er min rigtige mor?' 'Hvor meget skal jeg elske min rigtige mor, der ikke kan tage sig af mig?' Disse loyalitets og tilknytningsproblematikker forstiller vi os kunne afhjælpes ved fx italesættelse og gode dialogredskaber.

Bilag 1: Populationsbeskrivelse

Populationen ”De unge i projektet”

1.1 Hvad er dit køn?	Abs.	Pct.
Kvinde	7	58%
Mand	5	42%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

2.1 Hvor længe har du været med i Projekt Efterværn?	Abs.	Pct.
0-6 mdr.	0	0%
7-12 mdr.	3	25%
1-2 år	4	33%
Mere end 2 år	5	42%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

Populationen ”Medarbejdere i Randers Kommune med relation til projektet”

1.2 Hvad er din stillingsbetegnelse?	Abs.	Pct.
Sagsbehandler	6	55%
Projektmedarbejder	3	27%
Områdeleder/distriktsleder	1	9%
Andet	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Populationen ”De frivillige i projektet”

1.3: Hvor lang tid har du været frivillig i Efterværns Venner?	Abs.	Pct.
0-6 mdr.	2	40%
7-12 mdr.	0	0%
1-2 år	1	14%
Mere end 2 år	2	40%
Ubesvaret		0%

Basis	5
-------	---

4.3: Har du selv været anbragt?	Abs.	Pct.
Ja	2	40%
Nej	3	60%
Ubesvaret	0	0%
Basis	5	

Bilag 2: Spørgeskema 1: Afsluttende evaluering af Projekt Efterværn: De unge

1.1 Hvad er dit køn?	Abs.	Pct.
Kvinde	7	58%
Mand	5	42%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

2.1 Hvor længe har du været med i Projekt Efterværn?	Abs.	Pct.
0-6 mdr.	0	0%
7-12 mdr.	3	25%
1-2 år	4	33%
Mere end 2 år	5	42%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

3.1 Er du stadig indskrevet i Projekt Efterværn?	Abs.	Pct.
Ja	11	92%
Nej	1	8%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

4.1 Hvad synes du overordnet set om at være med i Projekt Efterværn?	Abs.	Pct.
Meget godt	10	83%
Godt	2	17%
Ikke så godt	0	0%

Dårligt	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

5.1 Hvilken betydning har Projekt Efterværn haft for dit liv?	Abs.	Pct.
Det har haft stor positiv betydning og gjort mit liv bedre	10	83%
Det har været ok og mit liv er på nogle områder blevet bedre	2	17%
Det har haft negativ betydning og gjort mit liv dårligere	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

6.1 Hvilke ting i efterværnsindsatsen har du især været glad for? (Sæt gerne flere krydser)	Abs.	Pct.
Støtte til at finde eller fastholde en bolig	3	25%
Støtte til at finde eller fastholde et arbejde	2	17%
Støtte til at starte på eller fastholde en uddannelse	5	42%
Støtte til at komme ud af eller begrænse misbrug eller kriminalitet	3	25%
Støtte til at få bedre styr på min økonomi	7	58%
Støtte til klare praktiske ting i min bolig	2	17%
Støtte til at få mere fokus på kost og motion i dagligdagen	1	8%
Støtte til at få professionel hjælp i form af psykolog, yderligere støtte i form af kontaktperson eller andet	6	50%
Støtte til at fastholde kontakt til anbringelsessted (plejefamilie, institution mm.)	0	0%
Støtte i forhold til netværk (forbedre/fastholde et godt forhold til den biologiske familie, venner mm.)	7	58%
At jeg har fået nye venner	5	42%
Kontakten til Lea, Frank og Majken	11	92%
Fællesarrangementer	8	67%
Weekendture	8	67%
Aktiviteter med 'Efterværns venner'	9	75%
Samtaler om mit liv, håb og drømme for fremtiden	10	83%
Andet	1	8%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

7.1 Hvilke ting i efterværnsindsatsen har du været skuffet over? (sæt gerne flere krydser)	Abs.	Pct.
For lidt støtte til at finde eller fastholde en bolig	0	0%
For lidt støtte til at finde eller fastholde et arbejde	1	8%
For lidt støtte til at starte på eller fastholde en uddannelse	0	0%
For lidt støtte til at komme ud af eller begrænse misbrug eller kriminalitet	0	0%
For lidt støtte til at få bedre styr på min økonomi	0	0%
For lidt støtte til at klare praktiske ting i min bolig	1	8%
For lidt støtte til at få mere fokus på kost og motion i dagligdagen	0	0%
For lidt støtte til at få professionel hjælp i form af psykolog, yderligere støtte i form af kontaktperson eller andet	0	0%
For lidt støtte til at fastholde kontakt til anbringelsessted (plejefamilie, institution mm.)	0	0%
For lidt støtte i forhold til netværk (forbedre/fastholde et godt forhold til den biologiske familie, venner mm.)	1	8%
At jeg ikke har fået nye venner	1	8%
Kontakten til Lea, Frank og Majken	1	8%
Fællesarrangementer	2	17%
Weekendture	2	17%
Aktiviteter med 'Efterværns venner'	2	17%
Samtaler om mit liv, håb og drømme for fremtiden	1	8%
Andet	3	25%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

8.1 Har Projekt Efterværn hjulpet dig med at få din økonomi til at hænge sammen?	Abs.	Pct.
I høj grad	1	8%
I nogen grad	7	58%
I mindre grad	3	25%
Slet ikke	0	0%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	1	8%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

9.1 Har Projekt Efterværn hjulpet dig med at komme i gang med en uddannelse eller finde et arbejde?	Abs.	Pct.
Ja, projektet har været en stor hjælp	6	50%
Projektet har gjort noget, men kunne godt have hjulpet mere	3	25%

Nej, projektet har ikke hjulpet med på dette område	0	0%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område (jeg havde et arbejde eller var i gang med uddannelse, da jeg startede i projektet)	2	17%
Ved ikke	2	17%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

10.1 Har Projekt Efterværn hjulpet dig med at få en bolig?	Abs.	Pct.
I høj grad	2	17%
I nogen grad	1	8%
I mindre grad	3	25%
Slet ikke	2	17%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	4	33%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

11.1 Har Projekt Efterværn hjulpet dig med at klare praktiske ting i din bolig (indkøb, praktiske opgaver mv.)?	Abs.	Pct.
I høj grad	1	8%
I nogen grad	1	8%
I mindre grad	4	33%
Slet ikke	2	17%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	4	33%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

12.1 Har Projekt Efterværn støttet dig i forhold til at skabe/opretholde et godt forhold til din familie, venner og plejefamilie/tidligere anbringelsessted?	Abs.	Pct.
I høj grad	0	0%
I nogen grad	7	58%
I mindre grad	2	17%
Slet ikke	1	8%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	2	17%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%

Basis	12
-------	----

13.1 Har Projekt Efterværn gjort det nemmere for dig at få nye venner og opbygge netværk?	Abs.	Pct.
I høj grad	2	17%
I nogen grad	5	42%
I mindre grad	1	8%
Slet ikke	1	8%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	2	17%
Ved ikke	1	8%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

14.1 Har Projekt Efterværn hjulpet dig til at få mere fokus på kost og motion i dagligdagen?	Abs.	Pct.
I høj grad	0	0%
I nogen grad	3	25%
I mindre grad	4	33%
Slet ikke	1	8%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	4	33%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

15.1 Hvilken betydning har Projekt Efterværn haft for dit selvværd og dit overskud i hverdagen?	Abs.	Pct.
Stor positiv betydning	5	42%
Positiv betydning	7	58%
Negativ betydning	0	0%
Ingen betydning	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

16.1 I hvilken grad har Projekt Efterværn hjulpet dig af med dårlige vaner som fx kriminalitet, overforbrug af alkohol eller stoffer eller andet?	Abs.	Pct.
i høj grad	1	8%
I nogen grad	3	25%

I mindre grad	1	8%
Slet ikke	1	8%
Jeg har ikke haft behov for støtte på dette område	6	50%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

17.1 Hvad synes du om de status-updates som du udfylder i samarbejde med Lea, Frank eller Majken?	Abs.	Pct.
De giver et godt billede af min situation	6	50%
De giver et ok billede af min situation	6	50%
De giver et dårligt billede af min situation	0	0%
De er ligegyldige	0	0%
Ved ikke	0	0%
Hvorfor?	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

18.1 Hvad synes du om at deltage i fællesarrangementer med Projekt Efterværn?	Abs.	Pct.
Meget godt	8	67%
Godt	3	25%
Ikke så godt	0	0%
Dårligt	0	0%
Deltager ikke i fællesarrangementer	1	8%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

19.1 Hvad synes du om, at der nogen gange er frivillige fra 'Efterværns Venner' med til fællesarrangementer?	Abs.	Pct.
Det kan jeg godt lide	9	75%
Det er jeg ligeglad med	1	8%
Det kan jeg ikke lide	0	0%
Jeg deltager ikke i fællesarrangementer	2	17%
Ved ikke	1	8%
Ubesvaret	0	0%

Basis	12
-------	----

20.1 Hvad synes du om, Projekt Efterværn nogle gange tilbyder gratis arrangementer, som er blevet givet som gave fra eks. teater, en privatperson eller Randers FC i stedet for fra 'kommunen'?	Abs.	Pct.
Det kan jeg godt lide	10	83%
Det er ok	2	17%
Det kan jeg ikke lide	0	0%
Jeg deltager ikke i disse arrangementer	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

21.1 Gør Projekt Efterværn det nemmere eller sværere at have kontakt til din familierådgiver? Eller har det ingen betydning?	Abs.	Pct.
Nemmere	5	42%
Ingen betydning	6	50%
Sværere	0	0%
Ved ikke	1	8%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

22.1 Har du prøvet at spille SuperSpillet?	Abs.	Pct.
Ja	2	17%
Nej	10	83%
Ubesvaret	0	0%
Basis	12	

Bilag 3: Spørgeskema 2: Afsluttende evaluering af 'Projekt Efterværn': Medarbejdere

1.2 Hvad er din stillingsbetegnelse?	Abs.	Pct.
Sagsbehandler	6	55%
Projektmedarbejder	3	27%
Områdeleder/distriktsleder	1	9%
Andet	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

2.2 Har du direkte kontakt med de unge i Projekt Efterværn?	Abs.	Pct.
Ja	7	64%
Nej	4	36%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

3.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set er relevant for de unge i målgruppen?	Abs.	Pct.
I høj grad	10	91%
I nogen grad	1	9%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

4.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har medvirket til at skabe bedre muligheder for de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	7	64%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Uddyb gerne	0	0%
Ubesvaret	0	0%

Basis	11
-------	----

5.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har haft en positiv betydning for de unge i projektet (herunder i forhold til at skabe stabile rammer)?	Abs.	Pct.
I høj grad	6	55%
I nogen grad	4	36%
I mindre grad	1	9%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

6.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har styrket det samlede efterværnstilbud som Randers Kommune tilbyder de unge i målgruppen?	Abs.	Pct.
I høj grad	6	55%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	1	9%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

7.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn opstiller tilfredsstillende rammer for dit arbejde med de unge?	Abs.	Pct.
I høj grad	5	46%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	3	27%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

8.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn har styrket netværksdannelsen og vidensdelingen inden for ungeområdet i Randers Kommune?	Abs.	Pct.
---	-------------	-------------

I høj grad	4	36%
I nogen grad	5	46%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	2	18%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

9.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har styrket selvstændiggørelsen og afinstitutionaliseringen af de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	6	55%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	1	9%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

10.2 I hvilket omfang oplever du, at kontaktpersonordningen har medvirket til at skabe en fælles indgang til kommunen for de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	6	55%
I nogen grad	2	18%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	3	27%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

11.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har medvirket til at reducere misbrugsproblemer blandt de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	1	9%
I nogen grad	4	36%
I mindre grad	3	27%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	3	27%

Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

12.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har medvirket til at reducere omfanget af kriminel adfærd blandt de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	0	0%
I nogen grad	4	36%
I mindre grad	3	27%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	4	36%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

13.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn konkret har medvirket til at skabe bedre uddannelses-/beskæftigelsesmuligheder for de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	4	36%
I nogen grad	5	46%
I mindre grad	1	9%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

14.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn konkret har medvirket til at skabe bedre boligforhold for de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	4	36%
I nogen grad	6	55%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

15.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn konkret har medvirket til at skabe	Abs.	Pct.
--	-------------	-------------

bedre økonomiske rammer for de unge i projektet?		
I høj grad	2	18%
I nogen grad	5	46%
I mindre grad	3	27%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

16.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn konkret har medvirket til at skabe bedre sociale relationer/netværk for de unge i projektet?	Abs.	Pct.
I høj grad	7	64%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

17.2 I hvilket omfang har Projekt Efterværn medført, at der i højere grad end tidligere arbejdes aktivt på at skabe relationer til de unge mens de stadig er i anbringelse?	Abs.	Pct.
I høj grad	1	9%
I nogen grad	2	18%
I mindre grad	5	45%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	3	27%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

18.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn konkret har medvirket til at forbedre de unge i projektets fysiske/psykiske helbred?	Abs.	Pct.
I høj grad	1	9%
I nogen grad	4	36%
I mindre grad	2	18%
Slet ikke	0	0%

Ved ikke	4	36%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

19.2 I hvilket omfang oplever du, at Projekt Efterværn overordnet set har styrket de unges autonomi, selvværd og personlige overskud i hverdagen?	Abs.	Pct.
I høj grad	6	55%
I nogen grad	2	18%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	3	27%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

20.2 Hvad er din oplevelse af det mulighedskatalog, der er udviklet i relation til Projekt Efterværn?	Abs.	Pct.
Meget tilfredsstillende	5	45%
Tilfredsstillende	5	45%
Mindre tilfredsstillende	0	0%
Ikke tilfredsstillende	0	0%
Kender ikke det udviklede mulighedskatalog	1	9%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

21.2 I hvilket omfang oplever du, at de værktøjer, der er udviklet i relation til Projekt Efterværn overordnet set har medvirket til at styrke indsatsen overfor for de unge i projektet (Evaluerings-, dialog-, og måleredskaber (status-updates og status-dokumenter til rådgiverne))?	Abs.	Pct.
I høj grad	5	46%
I nogen grad	4	36%
I mindre grad	1	9%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%

Basis	11
-------	----

22.2 Besvares kun af projektmedarbejdere: Hvordan oplever du, at det udviklede status-update værktøj fungerer som dialogredskab?	Abs.	Pct.
Meget tilfredsstillende	3	100%
Tilfredsstillende	0	0%
Mindre tilfredsstillende	0	0%
Ikke tilfredsstillende	0	0%
Bruger ikke status-updates	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	3	

23.2 Besvares kun af projektmedarbejdere: Hvordan oplever du, at det udviklede status-update værktøj fungerer som individuelt evalueringsredskab?	Abs.	Pct.
Meget tilfredsstillende	2	67%
Tilfredsstillende	1	33%
Mindre tilfredsstillende	0	0%
Ikke tilfredsstillende	0	0%
Bruger ikke status-updates	0	0%
Ved ikke	0	0%
Ubesvaret	0	0%
Basis	3	

24.2 Besvares kun af projektmedarbejdere: Har du spillet SuperSpillet?	Abs.	Pct.
Ja	2	67%
Nej	1	33%
Ubesvaret	0	0%
Basis	3	

25.2. Besvares kun af projektmedarbejdere: Hvilke fordele og ulemper oplever du, at spillet har for din rolle som kontaktperson for den unge?
Spillet giver en mulighed for på en anderledes måde at afdække, hvad den unges værdier, håb og drømme er - og hvad der kan stå i vejen for dette. det fungerer altså som en art udrednings-redskab. På den sjove måde! Her er plads til hårde alvor og fantasi. Spillet kan man gå til og fra - og det kan spilles over meget lang tid med

lange samtaler, eller kortere hvis den unge ikke er klar til lange snakke om sit liv. Fremadrettet kan spillets eksternaliserede figurer bruges som pædagogiske redskaber i relationen til den enkelte unge. Her kan figurerne bruges i snakke om problemer og ønsker som noget, der er placeret udenfor den unge og dermed eksternaliseret. effekten af dette er blandt andet, at det er lettere at vurdere og undersøge for den unge.

helt optimalt, så kan ens superhelt og superskurk blive livsledsagere. Dem, man bruger til at tænke med og forholde sig til sit liv med.

Ulemper kan jeg ikke komme i tanker om nogen af. Bortset fra, at spillet tager lang tid og måske kan tage fokus fra nogle mere praktisk orienterede udfordringer, den unge kan have brug for hjælp til.

De eksternaliserede figurer er fremragende som reference i det daglige. Vi mangler fortsat at få spillet videre med de unge, så vi får erfaring med hvad der sker når vi lader de to karakterer bevæge sig i metauniverset.

Ulempen umiddelbart er at det er kompliceret, og tidskrævende at gennemføre et spil. Der mangler arbejde med spillets skabelon, og design, så det kan spilles af andre en narrativt skoledede unge. På sigt vil det kunne bruges som udredningsværktøj, som dialogredskab, og som medie til at gennemføre "den svære samtale"

26.2 Besvares kun af projektmedarbejdere: Hvilke fordele og ulemper oplever du, at spillet har for de unge?

Det gør det nemmere at forholde sig til sig selv og sit liv når det eksternaliseres ud til en superhelt og en superskurk. forhåbentlig gør det det også nemmere at tale med andre om - i dette tilfælde os. spillet skulle gerne give dem en fornemmelse af at komme tættere på sig selv - sine ønsker og værdier og færdigheder på den ene side - og det, der bøvler og gør det svært at opnå det, de ønsker i livet.

De unge har lidt svært ved at sætte sig ind i konceptet - før de prøver det. De har stor gavn af at få skabt en figur der repræsenterer det fuldt elskværdige i dem selv, samt de intentioner de anser som mindre ønskværdige i deres liv.

De unge vi har spillet med, vender selv tilbage, ofte til superhelten, og bringer den i spil i det daglige.

27.2 Hvordan oplever du, at det udviklede journalgennemgangsskema fungerer i hverdagen?	Abs.	Pct.
Meget tilfredsstillende	0	0%
Tilfredsstillende	0	0%
Mindre tilfredsstillende	0	0%
Ikke tilfredsstillende	2	18%
Bruger ikke journalgennemgangsskemaet	5	46%
Ubesvaret	4	36%
Basis	11	

28.2 I hvilket omfang oplever du, at brugen af få centrale kontaktpersoner til at varetage kontakten med de unge i projektet, har haft en positiv effekt?	Abs.	Pct.
I høj grad	6	55%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	1	9%

Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

29.2 I hvilket omfang oplever du, at de gennemførte fællesarrangementer har haft en positiv effekt for de unge?	Abs.	Pct.
I høj grad	9	82%
I nogen grad	1	9%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	1	9%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

30.2 Hvordan oplever du, at følgegruppen har fungeret i forhold til at forankre og styrke projektet?	Abs.	Pct.
Meget tilfredsstillende	0	0%
Tilfredsstillende	2	18%
Mindre tilfredsstillende	3	27%
Ikke tilfredsstillende	0	0%
Ved ikke	6	55%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

31.2 I hvilken grad oplever du, at 'Efterværns Venner' og andre frivillige i projektet har en positiv effekt?	Abs.	Pct.
I høj grad	5	46%
I nogen grad	3	27%
I mindre grad	0	0%
Slet ikke	0	0%
Ved ikke	3	27%
Ubesvaret	0	0%
Basis	11	

Bilag 4: Spørgeskema 3: Afsluttende evaluering af 'Projekt Efterværn: Frivillige

1.3 Hvor lang tid har du været frivillig i Efterværns Venner?	Abs.	Pct.
0-6 mdr.	1	25%
7-12 mdr.	0	0%
1-2 år	1	25%
Mere end 2 år	2	50%
Ubesvaret	0	0%
Basis	4	

2.3 Hvorfor er du frivillig?
<p>Fordi jeg gerne ville være med til at gøre noget godt for andre unge, også fordi at det gør mig vildt glad. At vide jeg er med til at gøre, en forskel for andre</p>
<p>Primært fordi jeg selv har været anbragt og så vil give noget igen men også for selv at få mere indsigt i unge i den aldersgruppe. Sidstnævnte forstået på den måde at jeg har haft en del at gøre med børn under svære kår og det er en udfordring for mig selv at have med unge at gøre plus jeg kan måske bruge det fremover til at dreje mit arbejdsliv i en anden retning</p>
<p>Jeg startede med ønske om at gøre noget godt for andre og være med til at give de unge nogle gode og positive oplevelser. Det har nu udviklet sig til at være et stærkt fællesskab, hvor vi hygger, griner, hjælper hinanden. Nu ønsker jeg at være med til og skabe muligheden for at det fællesskab får lov at fortsætte, Jeg synes de unge er fantastiske og har en fighter vilje som er beundringsværdig.</p>
<p>For at gøre noget for andre jeg tror på at ressourcestærke personer kan udrette meget for ressource svage mennesker med en beskedent indsats. Når jeg hjælper andre, får jeg det rigtig godt</p>

3.3 Hvad håber du på at opnå som frivillig?
<p>ikke mere end jeg har opnået nemlig at jeg er glad for det jeg gør som frivillig</p>
<p>Lidt som svaret i sidste spørgsmål. Det er givende og jeg får nogle nye relationer plus det er en god udfordring og måske kan jeg bruge det arbejdsmæssigt</p>
<p>Jeg håber at være med til at gøre en forskel for de unge og samtidigt at vi frivillige formår at gøre Foreningen Efterværns Venner til en fast del af Randers billedet, hvor unge tilknyttet Projekt Efterværn kan komme og nyde godt af et fællesskab med andre unge, som har været anbragt udenfor hjemmet. Det er unikt og specielt hvad sådan et fællesskab gør for det enkelte individ.</p>
<p>at være med til at ændre et eller flere unges liv i en positiv retning</p>

4.3 Har du selv været anbragt?	Abs.	Pct.
Ja	2	50%
Nej	2	50%
Ubesvaret	0	0%
Basis	4	

5.3 Oplever du de unge får noget ud af fællesarrangementerne - uddyb?

helt bestemt, jeg er helt sikker på at de unge, har fået sig et kanon fristed hvor de kan være ligegyldig baggrund eller fortid. Jeg føler i hvert fald at vi er med til at give, de unge et trygt og sjovt sted de kan være, og hygge sig og snakke om det der nu er, hvis det skulle være tilfældet

JA helt klart. Nogle mere end andre men dem der kommer bliver mere sociale og selvsikre og man kan mærke at de ser frem til det - nok også fordi vi frivillige er uforpligtende og vi de unge uanset deres baggrund nu og før.

Ja jeg oplever at de unge får et pusterum, venner, gode oplevelser, en snak, lidt godt mad, et godt grin, et netværk de kan trække på og ikke mindst et fællesskab de kan hygge og slappe af. De får lov at opleve sig selv i helt ny sammenhænge og det giver jo muligheden for at de måske får et andet billede af dem selv.

De ser andre der er i samme situation som dem - det betyder rigtig meget for dem.
Når de er sammen med "normale voksne" der er der 100% frivilligt og uden betaling - gør rigtig meget for dem.
De får en meget bedre selvværdsfølelse, mere selvtillid

6.3 Hvilken betydning oplever du at have for de unge som frivillig?

jeg er da ret sikker på at jeg har en betydning, i at jeg har forståelse for de unge som de er, og at de ikke behøves at skulle skære alt ud i pap, for at jeg forstår dem. Også at jeg selv er meget ung og har mine erfaringer med mig. Men jeg er jo stadig meget ny, så de ser mig jo nok stadig lidt an

En god relation som man ikke er forpligtet af og som ikke har andre forventninger end de menneskelige. En som er på niveau med og kan have det sjovt med men også tale alvorligt med. En som har respekt for mennesket i den unge

Jeg oplever at vi snakker, hygger, griner, så jeg tænker at jeg har den betydning, at vi skaber gode oplevelser sammen :) Jeg tænker også at jeg giver de unge muligheden at spejle sig i en helt normal unormal, der er mange veje til et godt liv :)

Meget meget vigtig at jeg er frivillig => viser dem at jeg gør det fordi jeg har lyst til dem
Dvs. jeg er alt andet end "systemet" for dem

7.3 Er det vigtigt for dig, at Efterværns Venner er en selvstændig forening - uddyb?

som det ser ud nu ser jeg det ikke som det allermest vigtige, i og med at projekt efterværn stadig kører. Men syntes det er rigtig vigtig, hvis som ikke må ske at selve efterværn skulle blive lukket ned. Så er det rigtig vigtig at vi som efterværns venner, har lært at kunne få det hele til at fungere, så de unge ikke skulle miste muligheden, for at have et godt fristed at kunne komme i

Både og. Foreningen er skabt som et sikkerhedsnet til projektet og ville måske ikke være opstået hvis Projektet var sikret. Dog er der kæmpe fordele ved foreningen også da vi kan arbejde innovativt og med andre ideer selvstændigt. Jeg tror også de unge synes at det er fedt at vi som frivillige vil dem og viser det med et tiltag som foreningen. Det vigtigste er dog ikke os eller selve foreningen men mere det at de unge har kontakt netværket og alle oplevelserne

Ja det oplever jeg som vigtigt, da det giver en mulighed for at køre en del af projekt efterværn videre, da vi jo ikke er sikker på at Projekt Efterværn bliver forankret i Randers Kommune. Efterværns Venner har et godt og stærkt samarbejde med Frank og Majken, som vi håber fortsætter fremadrettet.

Det er ikke vigtigt for mig personligt

8.3 Har du nogle afsluttende kommentarer vedrørende Projekt Efterværn eller Efterværns Venner?

ja da :-) Det har været og er et super godt projekt og tiltag både med Projektet og Vennerne så selvfølgelig fortsætter det at - begge dele. De unge kommer jo igen og igen når først de er inde i varmen så noget rigtigt må vi jo gøre :-)

Jeg vil gerne rose Frank, Lea og nu Majken, som jeg synes gør et fantastisk arbejde med de unge og jeg synes de formår at møde de unge, der hvor de er og de lytter til hvad ønsker de unge har for deres liv og forsøger så at hjælpe de unge med at muliggøre de unges ønsker.

Jeg synes også at det er helt unikt samarbejde vi har fået stablet på benene os de frivillige og projekt Efterværn og ja håber at dette får lov at fortsætte fremadrettet.

Bilag 5: Tjekliste ved indskrivning i Projekt Efterværn

Tjekliste ved opstart/indskrivning af unge i Projekt Efterværn – Tilbage til fremtiden

Første møde:

- Projekt Efterværns rolle og hvilke muligheder, der er
- Fælles arrangementer, sundhedscentret.
- Efterværns Venner

- Træffetider.

- Faste mødedage med den unge
- informere den unge om, vi ikke læser deres journal før efter tre måneder
- Brug af dagbog, status-updates – intet er hemmeligt
- Medarbejders tavshedspligt. Vores vidensdeling med familierådgiver
  - Må følgende familiemedlem eller samarbejdspartner kontakte mig eller kollega?
    - Mor/Far
    - Mentor/støtteperson.
    - Sagsbehandler.
    - Boligforening.
    - Uddannelse/Beskæftigelse.
    - Andet: _____

- Dato fastsættes for første status-update (opstartsmåling).
- Netværksmøde – giver det mening for dig? Skal jeg arrangere et?
- Udarbejde budget (gøre det selv eller få hjælp fra Mads?)

Praktisk Huskeliste

- Brochure udleveret
- Visitkort på kontaktperson og Den Sociale Døgnvagt
- Indtast i outlook datoer for fremtidige status-updates med 26 ugers interval.

___ Indtast i outlook dato for evt. journalgennemgang efter 3 måneder

___ Indtast i outlook påmindelse om at aftale statusmøde med sagsbehandler og ung efter ca. 6 måneder

___ Mappe for den unge oprettes og gemmes på F drevet under medarbejders navn. Denne indeholder excelark over profilmålinger, budget og evt. andet relevant materiale.

___ Opstart i Planner4you

Litteratur

Bakketeig, E. & Backe-Hansen, E. (red.) (2008): *Forskningsskunnskap om ettervern*. Rapport 17/2008. Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA): Oslo.

Brinkman, S. & Kvale, S. (2008): *InterView - Introduktion til et håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.

Christoffersen, M.N. & Hammen (2011): *ADHD-indsatser. En forskningsoversigt*. Rapport: 11:14, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI): København.

Guba, E. (1981): *Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries*. *ECTJ*, vol: 29; 2; 75-91.

Egelund, T., Jakobsen, T.B., Hammen, I., Olsson., M. & Høst, A. (2010): *Sammenbrud i anbringelser af unge*. Rapport 10:06, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI): København.

Henderson, R. (2004): Appraising and Incorporating Qualitative Research in Evidence-Based Practice. *Journal of physical Therapy Education*, Winter 2004

Hammersley, M. & Atkinson, P. (2000): *Ethnography*. 2 ed. London: Routledge.

Hyman, H., Cobb, W.J., Hart, C.W. & Stember, C. (1954): *Interviewing in Social Research*. Chicago: University of Chicago Press.

InHouse Consulting (2001): *Midtvejsevaluering: Projekt Efterværn – Tilbage til fremtiden*. Sommer 2011.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009): *Interview; Introduktion til et håndværk*. 2 ed. København: Hans Reitzels forlag.

Lincoln, Y. & Guba, E. (1985): *Naturalistic Inquiry*. Sage Publications: London.

Mølholt, A-K, Stage, S., Pejtersen, J.H. & Thomsen, P. (2012): *Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling*. Rapport 12:04. Det nationale forskningscenter for velfærd (SFI): København.

Olsen, R.F., Egelund, T. & Lausten, M. (2011): *Tidligere anbragte unge som voksne*. Rapport 11:35. Det nationale forskningscenter for velfærd (SFI): København.

Rubow, C.(2003): *Samtalen: Interviewet som deltagerobservation*. I: Hastrup K. (2003): *Ind i Verden*. København: Hans Reitzels Forlag

Servicestyrelsen (2011): *Håndbog om barnets reform*. Servicestyrelsen: Odense.

Socialstyrelsen: <http://www.servicestyrelsen.dk/born-og-unge/lige-muligheder>

Jakobsen, T. B., Hammen, I. & Steen, L. (2010): *Efterværn – Støtte til tidligere anbragte unge. Midtvejsevaluering af forsøg med efterværn under handlingsprogrammet 'Lige Muligheder'*. Rapport 10:31. Det nationale forskningscenter for velfærd (SFI): København.

Velfærdsministeriet (2008): *Vejledning om ansøgning til puljen: Efterværn til tidligere anbragte unge § 15.75.11.40*. Juni 2008.

Wadel, C. (1991): *Feltarbeid i egen kultur: En innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning*. Flekkefjord: Seek A/S.

Warming, H. (2005): *Har andre plejebørn det som mig?* København: Frydenlund.

Yen, I.H., Powell, H. & Kushel, M.B. (2009): From Homeless to Hopeless and Healthless? The Health Impacts of Housing Challenges Among Former Foster Care Youth Transitioning to Adulthood in California” I: *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, 32(2). s. 77-93.